LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs. Eßlingen/N., Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 3 (347)
Trešdien, 1950. g. 11. janv.
Iznāk trešdienās un sestdienās
Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lamberga; galvenā redaktora vietnieks: M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteina, Fr. Igals, J. Jākabsons, B. Kiselis, H. Mindenbergs, E. Baisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17339.

Nacionālā Ķīna faktiski beigusi eksistēt

Lielbritānija un piecas Drošības padomes dalībnieces atzinušas Maotsetungu

Londona (D). — **Lielbritānija kā pirmā lielvalsts pagājušo piektdien oficiāli paziņoja, ka atzīst de jure Ķīnas tautas republiku, ko nodibināja komūnistu vadonis Maotsetungs, padzenot uz Formozas salu maršalu Čangkaišeku un viņa armiju paliekas. Šo britu valdības lēmumu sarkanās Ķīnas ārlietu ministram Čuenlajam iesniedza Lielbritānijas ģenerālkonsuls Pekingā. Tās pašas dienas vakarā Hektors Meknīls ieradās ķīniešu vēstniecībā Londonā un nodeva Bevina parakstītu paziņojumu ka Lielbritānija nacionālo Ķīnu vairs neatzīst. Iesniegumā norādīts, ka Viņa Majestātes valdība nolēmusi nodibināt diplomātiskās attieksmes ar Maotsetungu pēc tam, kad konstatēja, ka viņš faktiski pārvalda lielāko daļu Ķīnas territorijas. Lai gan jau pagājušas vairāk nekā 2 dienas, Maotsetungs uz britu paziņojumu vēl nemaz nav atbildējis.**

Lai gan politiskās aprindas jau sen runāja, ka Ķīnas tautas republikas atzīšana sekos agrāk vai vēlāk, britu valdības lēmums tomēr saviļņoja visu demokratisko pasauli. Nekomūnistiskās valdības domāja, ka diplomātisko attieksmju nodibināšana ar Maotsetungu nesekos tik ātri, vismaz ar to nesteigsies rietumu lielvalstis. Lielbritānija tagad pārvilkusi svītru visām šīm cerībām. No britu imperijas Ķīnas tautas republiku kā pirmā atzina Burma, tad sekoja Indija, Pakistāna un tagad līdzīgu soli spērusi arī Ceilona. No Drošības padomes dalībniecēm ar Maotsetungu diplomātiskas attieksmes vēlas nodibināt jau 5 valstis. Līdz britu vēstnieka nominēšanai Pekingā lietveža pienākumus pagaidām uzdots izpildīt ģenerālkonsulam Nankingā Hicinsenam. Londona lūgusi Ķīnas tautas republikas ārlietu ministriju palīdzēt viņam pārcelties uz jauno darba vietu. Politiskās aprindas izsakās, ka par britu vēstnieku paredzēts iecelt līdzšinējo Lielbritānijas Tālo austrumu nodaļas vadītāju Deningu.

Tai pašā dienā, kad Lielbritānija atzina komūnistiskās Ķīnas de jure, arī ķīniešu ģenerālkonsuls Singapūrā Dr. Vū saņēma līdzīgu paziņojumu no britu koloniju ministrijas. Viņš tūdaļ slēdza konsulātu. Pārējiem trim konsuliem Mālajā Londonas lēmumu nodeva malajiešu iestādes. Tā kā 85 proc. Singapūras iedzīvotāju ir ķīnieši, pilsētas iestādes devą rīkojumu policijai atrasties trauksmes stāvoklī, lai novērstu eventuālus ekscesus. Viss tomēr noritēja mierīgi.

Politiskās aprindas Londonā izsakās, ka Maotsetunga atzīšana bija jau sen nolemta lieta, jo citādi Bevins nebūtu varējis parakstīt oficiālo iesniegumu vēl pirms došanās uz britu imperijas ārlietu ministru konferenci Kolombo. Īsto impulsu ritēt lietām „savu gaitu" tomēr deva prezidenta Trūmena vēstījums kongresā pagājušo trešdien un pēc tam viņa un ārlietu ministra Ečesona oficiālā deklarācija ceturtdienas preses konferencē. Pretēji gaidītajam, prezidents savā vēstījumā ne ar vārdu nepieminēja Ķīnu. Bet tad ceturtdien preses konferencē viņš paskaidroja, ka Savienotās valstis nav paredzējušas nosūtīt uz Formozas salu nedz militāro misiju, nedz dot Čangkaiškam ieročus. Trūmena paskaidrojumus papildināja Dīns Ečesons. Kad kāds žurnālists jautāja, vai arī ASV atzīs Maotsetungu, viņš paskaidroja, ka šīs lietas vēl ir „pāragras". Valdība vispirms vēlas dzirdēt kongresa domas. Tālāk Ečesons izteicās, ka Savienotajām valstīm nav ne gribas, ne iespēju atbalstīt tālāk maršalu Čangkaišeku. Formozu varētu atdodot Ķīnai vēl līdz miera līgumam ar Japānu, jo to paredz arī Kairo un Potsdamas deklarācija.

Kamēr Lielbritānijā visi politiskie novirzieni un prese akceptē valdības rīcību par Ķīnas tautas republikas atzīšanu, Savienotajās valstīs turpretim domas krasi dalās. Pret prezidenta Trūmena un Dīna Ečesona Tālo austrumu politiku sevišķi asi nostājas republikāņi. Viņu senāta frakcijas vadītājs senātors Herijs un senātors Dženners valdības lēmumu nedod atbalstu Formozai nosauc par „jaunu Mincheni". „Šī diena ieies Savienoto valstu vēsturē," preses pārstāvjiem izteicās Herijs, „kā sākums tai uzticības zaudēšanai Āzijā, kas bija iekarota ar tādām grūtībām." Citi divi republikāņu senātori — Noulends un Smiss — Trū-

(Turpinājums 8. lpp.).

Kolombo spriež par Ķīnu, komūnisma briesmām un līgumu ar Japānu

Kolombo (C). — Pirmdien Ceilonas lielākajā pilsētā Kolombo sanāca Lielbritānijas, Austrālijas, Kanadas, Jaunzēlandes, Dienvidafrikas, Indijas un Pakistānas ārlietu ministri, lai spriestu par komūnisma ierobežošanu Tālajos austrumos un saimnieciskajām un politiskajām problēmām. Konferences prezidents ir Ceilonas premjērs Don Senanajaks. Bez Lielbritānijas ārlietu ministra Bevina tajā piedalās jaunais Austrālijas ārlietu ministrs Spenders, jaunzēlandes—Dodžs, Kanadas—Pīrsons, Dienvidafrikas ārlietu ministrs Zauers un Pakistānas—Zafrulakāns, kā arī Indijas premjērs Nēru.

Ministru prezidents Senanajaks

(Turpinājums 8. lpp.).

Trūmena budžets 1950./51.

Vašingtona (v). — Savā budžeta vēstījumā ASV kongresā prezidents Trūmens pirmdien norādīja uz milzīgajiem uzdevumiem, kas gulstas uz amerikāņu pleciem līdzšinējo kara seku un nākotnes draudu novēršanā. „Daži vissmagākie pienākumi mums vēl priekšā," teica prezidents. „Vienas agresijas draudu pastāv joprojām un prasa turpmāku piepūli un palīdzību vājāko naciju aizsardzībai."

ASV budžets, ko Trūmens iesniedzis kongresam, paredz gandrīz divkāršotus izdevumus militārai ārzemju palīdzībai. Turpretim pārējo starptautisko saistību daļā, kur ietilpst arī Maršala plāns paredzēts 20% samazinājums.

Budžeta kopsumma ir 42,5 miljardi dolaru un no tās 4,711 miljardi paredzēti starptautiskai palīdzībai.

Vācu komūnisti nodibinājuši nacionālo fronti

Berlīne (F).—Austrumvācijas vienotās sociālistiskās (lasi komūnistu!) partijas (SED) politbirojs pagājušās nedēļas beigās paziņojis, ka nodibināta vācu nacionālā fronte. Tās uzdevums ir saistīt visus vāciešus cīņā par Vācijas apvienošanu, Bonnas satversmes atcelšanu un Rietumvācijas valdības likvidēšanu. Uzsaukumā norādīts, ka SED sevišķi jārūpējas, lai nacionālajā frontē piesaistītu Rietumvācijas intelliģenci un agrākos nacionālsociālistu partijas biedrus. BBC politiskais komentātors domā, ka šī jaunā komūnistu manevra ierosinātājs ir padomju ārlietu ministrs Višinskis. Lai saglābtu komūnistu pozicijas, viesojoties Berlīnē atceļā no Apvienoto nāciju pilnsapulces, viņš devis rīkojumu nodibināt nacionālo fronti.

Austrumjoslas policijai Leipcigā turpretim ir citas rūpes. Tur pašreiz viesojas kāds cirkus, kas uzved rēviju Kāpēc tu raudi, Bambino. Uz lielajiem plakātiem, ja tos neapsargā policija, nezināma roka katru nakti pieraksta — Tāpēc, ka man jādzīvo austrumu joslā.

„Mēs braucām šurp, lai pateiktu pasaulei, ka no igauņu tautas dzīva vairs tikai trešdaļa"

Trīs uz Zviedriju pārbēgušie igauņu zvejnieki stāsta

Pag. gada beigās sāmsaliešu mazā zvejnieku laiviņā Zviedrijā ieradās trīs igauņi. Viņiem bija laimējies necaurredzamā migliā izbēgt krievu krastu apsardzībai. Nelevērojot krievu sūtniecības protestu un skandāļu, zviedri visiem trīs pārbraucējiem piešķīra azilticalbas un novietoja tos speciāli apsargātā nometnē.

Atbraukušie igauņi apstiprina ziņas par to, ka krievi steigā izdara savu preču kuģu pārbūvi un pielāgošanu kara vajadzībām. Par politisko, saimniecisko un sociālo stāvokli Igaunijā, kas daļēji līdzīgs arī apstākļiem Latvijā, atbraucēji stāsta:

— Igaunijā patlaban igauņu skaitu vērtē ne vairāk kā uz 300.000 līdz 400.000. Plašās deportācijas un ilgais vajāšanu laiks vispār smagi iedragājis igauņu pretestības spēju. Partizāni, kas nav pievienojušies lielākām kopām vai pat formācijām, bieži slimību un nervu sabrukuma brīžos krīt par laupījumu NKVD.

Kāds igauņu mežzinis kopš krievu ienākšanas slēpies jau iepriekš izraktā alā, savas mājas ābeļdārzā. Beidzot šajā pavasarī, nespēdams ilgāk izturēt dzīvnieciskos dzīves apstākļus, viņš izdarījis pašnāvību. Vispār Igaunijā pieaudzis pašnāvību skaits, un tas pat pārsniedz dabisko mirstības procentu.

Pamatskolās (nepilnajās vidusskolās) mācības sašaurinātas uz pusi. Protams, klāt nākuši „speciālpriekšmeti": ļeņinisms, marksisms, kompartijas vēstures īsais kurss. Igaunijas mācības iestādes apmeklē $^{2}/_{3}$ krievu un tikai $^{1}/_{3}$ pašu igauņu. Līdzīgs ir arī skolotāju sastāvs.

Pēdējā laikā no Igaunijas nezināmā virzienā izsūta visus igauņus, kas vecāki par 65 gadiem, zaudējuši vairāk nekā 60 proc. darba spēju, slimo ar tuberkulozi. Igaunijā zina, ka šo nelaimīgo ceļā vedot uz īpaši iekārtotām iznīcināšanas nometnēm.

Strauji samazinoties pārtikas līdzekļu krājumiem Igaunijā, stipri izjūtama cenu celšanās visām pārtikas precēm, bez tam arī tekstilijām, manufaktūrai un apaviem. Dzīves apstākļi kolhozos bēdīgi. Daudzās vietās zemnieki spiesti pārtikt no kartupeļiem, auzu miltu tumēm, kartupeļu sacepumiem un sagrūdeņiem. Lielās maizes labības nodevas valstij jāizpilda pilnā apmērā un pat ar virsdevām, nerēķinoties ar to, kādas rezerves paliek pašu kolhoznieku uzturam. Pārtikas stāvoklis Latvijā it kā esot nedaudz labāks, tomēr ne tuvu neapmierina. Lauku iedzīvotāji pārtikai daudz izmanto cilpās sagūstīto meža zvēru gaļu. Bijuši gadījumi, kad pat šķiņķu un lapsu gaļu izlieto cilvēku uzturam. Kara un pēckara gados lapsas ļoti savairojušās un nereti dienas laikā iemaldās lauku māju pagalmos.

Mazliet labāki dzīves apstākļi ir pilsētās. Darba laiks gan ir 9—11 stundas, tomēr lielāka kustības brīvība, uzturam nepieciešamākais pērkams veikalos. Vieglāk sasniedzama arī ārstu palīdzība saslimšanas un nelaimes gadījumos. Laukos ārstu aizsniegt ir jau vesela problēma.

Tallinas izskats drūms. Nekas, piemēram, nav saglabājies no pilsētas parastā spodruma un tīrības. Ielās nedēļām ilgi mētājas papīru un saslauku gubas. Neviens daudz neinteresējas par viņu aizvākšanu. Skārda atkritumu tvertnes redz gluži maz. Daudzos gadījumos tās atvieto ar tukšām koka kastēm. Daudzu namu iedzīvotāji spiesti atkritumus izbērt vienkārši pagalma stūrī. Vasarā sarkanarmijas karavīri un sasūtītie krievi bojāja pilsētas apstādījumus, aplauzdami ziedošos krūmājus un koku zarus, lai tā iegūtu „lētus" zaļumus savu dzīvokļu izdaiļošanai. Kad kāds pārdrošs igaunis norādīja, ka šāda rīcība bojā apstādījumus, kas taču ir visu pilsētas iedzīvotāju īpašums, krievi atbildēja: „Kāpēc jūsu pilsētās nevar darīt tāpat, kā mēs to darām savējās?

Tallinā un citās pilsētās 1946. g. rudenī notika lielas sētnieku pārvietošanas. Pamats tām, šķiet, bijusi nepieciešamība katrā namā iefiltrēt uzticamu ziņotāju. Namu pārvaldnieki gandrīz bez izņēmumiem ir kompartijas biedri, un tehniskā darba pildīšanai tiem piekomandēti bij. ierēdņi — igauņi.

(Turpinājums 4. lpp.).

DP arī uz priekšu padoti amerikāņu tiesām

Minchene (E). — Vācu presē jau kopš ilgāka laika parādījās informācija, ka sākot ar 1. janvāri, visi DP būs pakļauti vācu tiesām. Die Abendzeitung, kas iznāk Minchenē, 5. janvāra numurā publicējusi Bavārijas tieslietu ministrijas informāciju, ka sabiedroto padome ar rīkojumu Nr. 13, nodevusi visas pārvietotās personas vācu jurisdikcijai. Die Neue Zeitung (amerikāņu augstā komisāra Mekloja organs) šo informāciju atsauc. Meklojs rīkojumu Nr. 13 ar speciālu instrukciju ierobežojis ASV joslā. Minētā instrukcija nosaka, ka DP kā agrāk, tā arī uz priekšu padoti amerikāņu tiesām. Vienīgi civilajās un pārvaldes lietās pārvietotās personas būs atbildīgas vācu tiesās.

Čechoslovakiju sagaida Latvijas, Lietuvas un Igaunijas liktenis

Frankfurte (D). — Kara gadījumā Čechoslovakiju sagaida Latvijas, Lietuvas un Igaunijas liktenis, preses konferencē Bad Homburgā izteicās agrākais čechu tirdzniecības ministrs Bohumils Lausmans, kam šinīs dienās laimējās pārbēgt uz rietumiem. Par kaut kādu organizētu sacelšanos Čechoslovakijā nevar būt runas. To pilnīgi paralizē komūnistu terrors un meistariski noorganizētā izspiegošana. Lausmans norādīja, ka čechu jaunatni tuvākos gados pilnīgi pakļaus komūnismam, ja apstākļi nemainīsies. Komūnistu partijā un visā Čechoslovakijā notiek sistēmatiskas tīrīšanas, pie kam likvidē visus tos, kas arī eventuāli varētu būt režīma ienaidnieki.

Pagājušās nedēļas beigās čechu iekšlietu ministrija izraidījusi no Prāgas četrus ārzemju žurnālistus— divi ir amerikāņu, viens britu un viens franču ziņu aģentūras pārstāvis. Viņiem pārmet nepareizu informāciju par dzīvi Čechoslovakijā, turienes valsts iekārtas „apdraudēšanu" un komūnistu partijas kritizēšanu. Čechoslovakijā palikuši tikai četri ārzemju žurnālisti.

Ugo Karusi atbilde baltiešu karavīru emigrācijas jautājumā

Tāpat kā latviešu arī igauņu karavīru emigrācijas jautājumā kopš ilgāka laika valdījusi neskaidrība. Igauņu centrālās komitejas pārstāvis plkv. E. Kasaks gan pāris reižu apmeklējis DP komisijas koordinātoru Eiropā Skvadrilli, bet pilnīgi noskaidrot šo jautājumu nav izdevies arī Frankfurtē. Par neskaidrībām ziņoja igauņu organizācijām ASV. Pirmā atbildi saņēmusi Igauņu palīdzības komiteja Ņujorkā, kas 9. decembrī bija rakstījusi DP komisijas priekšsēdim Ugo Karusi Vašingtonā. DP komisijas augstākā vadītāja atbilde igauņiem interesanta arī no tā viedokļa, ka tajā minēti visi baltieši.

Ar 22. decembri datētajā atbildē palīdzības komitejas priekšsēdim E. Harknam Ņujorkā Ugo Karusi paskaidro:

„Esmu saņēmis Jūsu 9. decembra vēstuli par tiem baltiešu DP, kas ir bijuši vācu armijas piederīgie, var pierādīt savu piespiedu mobilizāciju un kas vēlas emigrēt uz Savienotajām valstīm DP likuma ietvaros.

DP komisija, kā zināms, noteikusi, ka mobilizētie, kas bauda IRO izceļošanas tiesības, iekļaujas DP likuma ietvaros. Tomēr DP komisija nodibinājusi īpašu instanci visiem tiem izceļotājiem, kam pārbaudāms mobilizācijas jautājums.

Šīs apstāklis var radīt zināmu novilcināšanos DP likumā paredzētajā pārbaužu gaitā, bet varu Jums apliecināt, ka šai uzturēto grupai, tādēļ, ka tie mobilizēti, nepiemēros nekādas citādas mērauklas kā visiem pārējiem izceļotājiem.

Ja Jums būtu kādi pierādījumi par citādu rīcību, esmu pilnīgi pārliecināts, ka DP komisija būs priecīga, ja Jūs tai piesūtīsit visus pierādījumu materiālus, kādi vien būtu Jūsu rīcībā, lai nezaudētu nevienu mirkli šo gadījumu izpētīšanā

Jūsu padevīgais Ugo Karusi."

SĀKAS PĒDĒJAIS CĒLIENS

Britu joslā likvidē nometņu angļu pārvaldes

Pēc šeit iegūtajām ziņām, DP nometņu līdzšinējā struktūrā britu joslā ievadīti svarīgi pārkārtojumi. Tie paredz pakāpeniski likvidēt nometņu angļu pārvaldes, tā saucāmos DPACSSus, un reizē ar tiem arī lielu skaitu līdzšinējo nometņu iemītniekus izvietojot vai nu pa emigrācijas centriem, ja viņiem ievadīta tālāka emigrācija, vai arī pa slimo un veco ļaužu mītnēm. Atlikušajiem paredzama iekļaušanās vācu saimniecībā. Iespējams, ka pēc šo pārkārtojumu nobeigšanas visā joslā paliks tikai dažas nometnes, kuŗas tad IRO vai britu pārvaldes uzraudzībā pārzinātu vācieši.

Ziemeļreinas - Vestfāles apgabalā vispirms likvidē Reinfeldes nometni, kuŗai janvāŗa beigās sekos Rēda un Vetera. Februāŗa beigās paredz likvidēt Grēvenes, Bedburgas, Lipštates, Lintorfas un Reinas, bet marta beigās — Blombergas, Borghorstas un Bocholtas nometni. Aprīlī un maijā līdzšinējā veidā izbeigs eksistēt Paderborna, Solingena, Augustdorfa, Esene uc., bet joprojām paliks un darbosies Minsteres emigrācijas centrs.

Likvidācijas procesam paredzēts pakļaut arī veco ļaužu mītni Gallendorfā ko vēl nesen iekārtoja ar prāviem līdzekļu ieguldījumiem. Vispār, cik liekas, veco ļaužu mītnes koncentrēs Lejassaksijā, uz kuŗu arī pārkārtošanas procesu attiecinās vēlāk. Plānā iespējami grozījumi, un par tā reālizēšanu pagaidām vēl agri spriest.

Taču LCK britu joslas delegācija saņemtās ziņas savā pēdējā sēdē jau apsprieda un nolēma stāties sakaros kā ar britu augstākās pārvaldes, tā arī ar vācu valdības iestādēm, lai plāna reālizēšanu un DP nodošanu vācu iestāžu pārziņā veiktu saziņā ar mūsu centrālajām organizācijām un tā notiktu DP iespējami labvēlīgā garā. Tāpat apsprieda iesniegumu ASV DP komisijai, kuŗā doti paskaidrojumi par Latvijas administrātīvo iekārtu un amatpersonu funkcijām vācu okupācijas laikā.

Nometņu eksistences pēdējo cēlienu ievadot, saņemti norādījumi arī par atalgoto darbinieku skaita radikālu samazināšanu nometnēs. Visās vietās ar 1. janvāri atalgoto darbinieku skaits samazināts uz pusi. un salīdzinot ar stāvokli vasarā, skolotāji saņēmuši uzteikumu. Tas nozīmē, ka ar aprīli nometņu algotu skolotāju vairs nebūs un reizē ar to problēmatiska kļūs skolu tālāka pastāvēšana. Skolu vadība ar to arī rēķinājusies, un mācības iestādēs mācības gads beidzas martā.

E. R.

LATVIJA
LATVIJAS VĒSTNESIS
Nr. 3 (347) 1950. g. 11 janvārī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem pa rakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

ĪSTO JODU NEPIESAUC NEVIENS

Ar draudīgu dunoņu durvis aiz sevis aizcirtis pagājušais gads, maz atstādams ceribas šaubīgajiem un **neizkaldams** ticības spēku tiem, kas ilgi jau gaida taisnību. Jaunais atnācējs ar pussimta zīmi vēl neskaidrajā pierē jau pirmās stundās iesvaidīts ar vēlējumiem un solījumiem. Vesela vēstījumu šalts noskanējusi pāri pasaulei, kur vadītāji valstsviri deklarējuši savas domas un atziņas par mieru un ar to saistīto cilvēces atdzimšanu, ko tā alkst samocītās tautas. Vēstījumu k'āstā klausoties, kas it kā nomierinātājs vīraks izsmidzināts nakti no vecā uz jauno gadu, kā sarkans pavediens stiepjas gara virkne pieminēto garantu, kas jaunajā gadā apsola mieru.

Izslēdzot komūnistu vēlējumus gadu mijā, kuŗos nekad miermīlīgu nolūku n a v bijis, interesi saista rietumu domas un vērtējumi.

Vieni saka — rūpniecības izvēršana un saimnieciskais atbalsts kādreizējam pretiniekam Vācijai nodrošinās ilgstošu mieru. Tie aizmirst, ka tā gan būtu tikai lokālas dabas parādība.

Otri pārliecināti, ka Maršala plāns visumā ir miera garants un ka tas nodrošinās Eiropas saimniecisko augšupeju, bet aizmirst piebilst, ka Eiropai pieder arī Baltijas valstis, kuŗās, nežēlībā nepārspēts, sekmīgi darbojas kāds cits plāns.

Trešie domā, ka stiprākais miera balsts ir Rietumeiropas ūnija un tās valstu apbruņošana, gan aizmirstot, ka tas prasīs gadus, kad komūnisma taustekļi jau būs satvēruši dažu jaunu upuri.

Ceturtais spriež — kam labāko atombumbu rūpniecības monopols, tas diktēs pasaules mieru, gan aizmirstot, ka šajā nāves laukā ari citiem ir savi sasniegumi.

Piektiem slēdzienā ir Svētais Tēvs Romā, kas noteikts miera pastāvēšanu, kaut gan viņa baznīcas kalpus aiz dzelzs aizkara ar Staļina gribu met sārtā.

Sestie bruņojušies ar uzskatu, ka vienīgi intensīva tirgošanās ar visām komūnistiskām valstīm saglabās pasaules mieru.

Bet Staļinam vienalga, ko rietumos vidzina. Viņš zina, ko grib. Tādēļ viss šis iedomāto garantiju komplekss šķiet pašapmānīšanās un strausa politikas paraugs, kas jau gadiem vilina valdības un kam valstis gatavas sekot arī 1950. gadā.

Laikā no otrā pasaules kara beigām līdz mūsu dienām ir risinājušies svarīgi notikumi, kuŗos rietumi gribējuši reālizēt miera un sadarbības centienus, bet kas izpelnījušies kādas tiranniskas lielvalsts kājas spērienu. Taču arī šī neveiksmju sērija nav varējusi pilnīgi pārliecināt rietumus, un no uzsāktā kursa tiem grūti atteikties. Kā lai citādi novērtējam viņu atiešanu visur tur, kur izdara spiedienu, lai paplašinātu robežas vai iespaida sfairu un neatkāpīgas ekspansijas ceļā liktu nodrebēt pat jaunās Burmas valsts pamatiem un pasakaino bagātību zemei Indijai?

Jaunajā gadā n e v i e n s nav uzdrošinājies atklāti pateikt, ka v i e n ī g i komūnisma iznīdēšanas gads sekos gadam kā sarkani kaitētas ķēdes locekļi, kas cilvēcei apvij mocību un nežēligas nāves pinekļus. **A. V.**

Viņus nodos tiesai

LCK lēmums bijušās Fišbachas nometnes mantas izsaimniekošanā

Sakarā ar ienākušajiem ziņojumiem par Fišbachas nometnes pārstāvības amatpersonu nelikumīgo rīcību ar nometnes līdzekļiem un mantu, LCK pag. gada oktobrī iecēla īpašu izmeklēšanas komisiju, kas sīki pārbaudījusi pārstāvības rīcību un konstatējusi šādus faktus:

Fišbachas nometnes komiteja no 3. jūnija līdz 6. oktobrim, kad nometne pārcelta uz Dilingenu, izmaksājusi gratifikācijas 100—300 DM apmērā komitejas priekšsēdim A. Gulbim, locekļiem T. Zeltiņam, A. Strautniekam, A. Dučkenam, P. Dišleram, rev. kom. locekļiem J. Gaigalam un A. Zelmenim, padomes loceklim K. Rasam, literātūras apgāda darbiniekiem E. Jansonei. A. Felkei, V. Michelsonei, A. Ezītei, T. Dišleram un T. Mētram un dārzk. skolas direktoram R. Ozoliņam. Mazākas summas par 20—60 DM izmaksātas arī citiem rev. kom. un padomes locekļiem, komitejas un arī administrācijas darbiniekiem. Tādā kārtā pēc komitejas lēmuma neattaisnojamās gratifikācijās izmaksāts 3550 DM, bet uz kom. priekšsēža A. Gulbja personīgo rīkojumu 200 DM „Vēstis" red. K. Birnbaumam, kuŗš bija arī nometnes padomes priekšsēdis. Komiteja un tās priekšsēdis reprezentācijai izlietojuši DM 771,65 vairāk nekā budžetā paredzēts, pie kam nav iesniegti pienācīgi norēķini un pārskati par šīs summas izlietošanu.

Komiteja nelikumīgi atlaidusi nodokļus 490 DM apmērā, atdāvinājusi privātpersonām inventāru 520 DM vērtībā, kā arī pārdevusi Dilingenas nometnei atdodamo inventāru DM 901,50 vērtībā, tā nometnei nodarot zaudējumus par DM 1734,—. Bez komitejas piekrišanas nelikumīgi izmaksātas DM 794,78 nometnes dārzsaimniecības darbiniekiem R. Ozoliņam, E. Ābelei, E. Arājam un P. Pūliņam, bet ar kooperātīva valdes lēmumu tā darbiniekam un kom. loc. K. Grabim gratifikācija DM 200.—.

Ar visiem šiem nelikumīgajiem darījumiem bij. Fišbachas nometnes komiteja nodarījusi nometnei zaudējumus par DM 8167,15, par ko atbildīgās daļās solidāri atbildīgi Alfrēds Gulbis, Ansis Dučkens, Pēteris Dišlers, Kārlis Grabis, Arnolds Strautnieks un Teodors Zeltiņš. Par nelikumīgi izmaksātajām summām dārzsaimniecības darbiniekiem atbildīgs dir. R. Ozoliņš un arī komitejas amatpersonas, kas par izmaksām zinājušas, bet aiz neattaisnojamas nolaidības nekā nav darījušas, lai nelikumīgās izmaksas iekasētu atpakaļ. Tāpat par izmaksu K. Grabim atbildīga kooperātīva valde un A. Dučkens, kas pasākumā bijis komitejas pārstāvis. Nolaidīgi rīkojusies revizijas komisija un tās priekšsēdis Jānis Gaigals pat aktīvi atbalstījis priekšlikumu par gratifikācijas izmaksu.

Minētos nodarījumus ieverojot, LCK 13.§14. dec. kopsēdē nolēmusi pret bij. Fišbachas nometnes latviešu pārstāvības amatpersonām ierosināt vajāšanu tiesas ceļā, uz visasāko nosodīt no morālā viedokļa šo amatpersonu rīcību sabiedriskas mantas izsaimniekošanā un materiālo atbildību par nodaritajiem zaudējumiem uzlikt vainigajām personām. Par kom. priekšsēža māc. A. Gulbja rīcību nolemts ziņot Archibiskapam un šo LCK lēmumu publicēt latviešu presē Vācijā un ārpus tās.

Divaina rīcība

IRO ir humānāko valstu radīta, nolūkā palīdzēt DP izceļot un līdz tam viņus arī uzturēt un visādi atbalstīt, lai bez pašu vainas bēgļu nometnēs nonākušie fiziski un garigi nepagurtu, kamēr viņiem atvērsies durvis uz kādu valsti, kur tie atkal varēs paši pelnīt un dzīvot kā cilvēki.

Veselas 18 valstis izdod lielas summas šim mērķim. Tādēļ gluži dabīgi, ka katram IRO darbiniekam atsevišķi, tā visai šai organizācijai vajadzētu darboties minēto mērķu virzienā.

Bet mūsu rokās tikko nonācis kāds IRO raksts, kuŗa saturs šāds: „Pēc zonas HQ pavēles katrā gadījumā, kas Savienoto valstu DP komisijā noraidits ar piezīmi, ka tas pieder pie katēgorijas, „par ko iemesli nav izpaužami", uz izceļošanas dokumentu formulāra, ja tos iesniedz kādas citas zemes emigrācijas komisijai, 3. lappusē jābūt atzīmētam augšā minētam aizrādījumam."

Patiesi dīvains raksts, un mēs vaicājam, kāds tā mērķis — veicināt vai kavēt izceļošanu? Līdzšinējā prakse rāda, ka pie DP izvēles vienai valstij ir īpašas prasības vai iebildumi, kamēr kādai citai valstij tādu nav. To, piem., konkrēti var teikt par bij. karavīru grupu.

Mums, protams, nav iebildumu, ja katras valsts DP komisija kandidātus jo sīki pārbauda un izvēlas pieņemamākos, bet mēs noteikti saskatām diskriminējošu gājienu rīcībā, steidzoties pie vienas vai otras zemes emigrācijas komisijas un tai pirms kandidāta pārbaudes ziņojot, ka tas jau no ASV DP komisijas noraidīts.

Kam ar to domāts pakalpot? Izceļotājam vai uzņēmējai valstij? — Ne vienam, ne otram, bet gan kādai līnijai, kādam mērķim, kas nav IRO subsidētāju valstu mērķis. Šāda rīcība nav humāna. (in)

Jāpaziņo adreses galvojumu saņemšanai

Norvēģu žurnālists Mosins, kas darbojas par Latvian Relief Inc. pārstāvi ASV centrālajos štatos, līdz Ziemsvētkiem bija sagādājis galvojumus jau 232 baltiešiem. Viņš lūdz sūtīt foto uzņēmumus un citus materiālus, lai varētu sekmīgi turpināt propagandu. Tie, kas rakstījuši viņam, lūgti paziņot varbūtējas adreses maiņas. Mosins sagādājis galvojumus Oklahamas štatā šādiem latviešiem, bet nezina viņu adreses: Artūram Stomeram ar sievu Lidiju, dēlu Uno un sievas māti, Kārlim Hugo Streipam ar sievu un dēliem Laimoni un Uldi. Šīs personas lūgtas steidzami sazināties ar Mosinu.

A. V.

Nometņu dzīve

GAUTINGAS sanatorijas latviešu komiteja un Daugavas Vanagi latviešu pacientu vārdā izsaka sirsnīgu pateicību LCK Bavārijas apgabala pārstāvim A. Šteinhardam, Bavārijas apgabala latviešu nometņu komitejām, 8717. un 7318. darba vienībām, Augsburgas-Haunštetenes gaidām un ev. lut. draudzei par Ziemsvētkos sagādāto naudu un veltēm.

PAR ESLINGENAS kolonijas administrātoru uz ASV izceļojušā J. Aperāna vietā kolonijas padome ievēlējusi un IRO apstiprinājusi Andri Bērziņu.

REINZEMES sardžu un darba vienību viri Ziemsvētkos saziedoja vairākus tūkstošus cigaretu un lielāku vairumu šokolādes slimo karaviru iepriecināšanai angļu joslas slimnīcās.

MEMINGENAS nometni atstājis un uz ASV devies latviešu komitejas priekšsēdis inž. A Būmanis, kas nometnes tautiešu sabiedriskajā darbā strādāja nepārtraukti visus 4 pēdējos gadus. Būmanis rosīgi darbojās Memingenas YMCA, latviešu-lietuviešu vienības valdē u. c. organizācijās, kā arī IRO pārvaldē.

200.000 pāri jūrām

Laikā starp 1948. g. 1. novembri, kad sāka darboties Grona, līdz 1950. g. 1. janvārim caur šo nometni izceļojuši 196.571 persona. Izceļotāju skaitā 7468 čechi, 31.937 baltieši, 3895 ungāri, 37.195 poļi, 19.365 ukraiņi, 3969 krievi, 1252 rumāņi, 2308 jugoslavi, 6686 bezpavalstnieki un 2798 dažādu citu valstu pilsoņi. 116.813 personas izceļojušas uz ASV. Decembrī ar 7 kuģiem un vienu lidmašīnu Gronu atstāja 10.243 emigranti. No šī skaita 8373 par savu jauno dzimteni izraudzījuši ASV, 1272 — Kanadu, 421 — Čili un 172 Venecuēlu. Janvārī paredzēti 10 kuģi, no kuŗiem pirmais atiet 9. vai 10. janvārī. Pag. gada pēdējais kuģis aizgāja 30. decembrī, ar kuŗu st. c. aizbrauca arī grupa Eslingenas latviešu teātŗa aktieŗu un skulptors prof. Burkards Dzenis. (i)

Jauns latviešu doktors Italijā

Vēl pirms pāris gadiem Italijā studēja savi desmit latviešu studenti. Tagad viņu skaits krietni sarucis, jo dažus jau aizrāvusi tālākās emigrācijas straume, divi pašreiz ir ceļa jūtīs (Šablova uz Austrāliju, Upeniece uz ASV), divi vēl cer turpināt studijas turpat, bet viens tikko beidzis. Tas ir Dr. iur. Ferdinands Lavkineitis, kas Romas universitātē ieguva doktora gradu, dzimis 1915. g. Rigā, beidzis tiesību zinātņu fakultāti. Kara laikā vēl mēģinājis papildināt zināšanas Vīnē un Heidelbergā, bet nejauši apstākļi viņu noveduši Triestā, kur to pārsteidz Vācijas kapitulācija.

Pēdējā posmā tomēr nometnes

Franču joslā laikam paliks 400 latviešu

1949. gads franču joslā iezīmējās ar tautiešu strauju izceļošanu. Līdz 1. novembrim uz Austrāliju devušies pavisam 633 tautieši. Ja līdz 1. novembrim uz ASV bija izceļojuši jau ap 150 tautiešu, tad vēl lielam skaitam (apm. 500) ir galvojumi un tie gaida uz ārstu komisijām, kuŗas notiek Raštatē. Lielāka pateicība galvojumu sagādē pienākas Luterāņu pasaules federācijas franču joslas pārstāvim Halvorsonam. Joslā ir atsevišķi rajoni, kur gandrīz vai 100% galvojumi sagādāti. Lielākam skaitam izceļojot, latviešu skaits stipri samazinājies un Singenas un Mīnsingenas rajoni pavisam likvidējušies. Atlikušie tautieši no Singenas pārvietoti uz Bad-Sulcburgas nometni, netālu no Freiburgas, bet pārējie pievienojušies Reitlingenas kodolam. Uz Franciju izceļojuši 123 tautieši, bet Anglijā darbu atraduši 60 un Kanadā 52. Uz Venecuēlu devušies 57 un uz Braziliju 43 tautieši. Pavisam no joslas izceļojuši 1163, bet repatriējušies 104. Jaunpiedzimušo bijis 124, bet miruši 67, tā kā dzimstība pārsniegusi mirstību par 57 dvēselēm.

Lielākie rajoni vēl joprojām ir Rotveilas, Tutlingenas, Freiburgas un Reitlingenas, turpretim Rāvensburgā vairs tikai 80 latviešu. Lielākajos rajonos tautiešiem iespēja atrast nodarbošanos gan franču iestādēs un uzņēmumos, gan arī vācu saimniecībā, bet mazākajos stāvoklis nav iepriecinošs. Ģimnazija izbeigusi eksistēt un tautskolas vēl darbojas tikai Rotveilā, Reitlingenā, Rāvensburgā un Ebenveilerā ar samērā niecīgu skolnieku skaitu.

Vairāki joslas kultūras darbinieki saņēmuši galvojumus izceļošanai uz ASV: prof. L. Bērziņš, māksl. H. Eberšteins, rakstn. Anšlavs Eglītis ar kundzi Glezn, Veroniku Janelsiņu, rakstn. Edvīns Mednis uc. Galvojumu gaida glezn. Jānis Kalmīte no draugiem Minesotā. Prof. Jurevičs, šķiet, paliks uzticīgs Eiropai, tāpat čellists prof. Atis Teichmanis.

IRO un franču militārā valdība bija paredzējusi ar 1. oktobri DP pārvietot nometnēs, kādam nolūkam iekārtoja no jauna nometnes Tutlingenā un Mīnsingenā. Ja negāja uz tām, draudēja IRO aprūpes atņemšana. Bija atbrīvotas ģimenes, kur kāds nodarbināts franču iestādēs, vai slimības dēļ. Rīkojumu iedzīvināja ļoti humāni, tā kā vairums mūsu tautiešu palika dzīvot privāti, turpinot saņemt arī IRO aprūpi. Veco un darba nespējīgo mītnē Biberachā — Jordanbadē patlaban mājvietas atraduši ap 200 DP, no kuŗiem 60 latviešu. Mītnē saņem uzlabotu uzturu un dzīves apstākļi labi. Bež tam iekārtota speciāla pārskološanās nometne Lindichā, netālu no Hechingenas.

Pēc aptuvena aprēķina no joslas izceļot nevarēs apm. 300—400 slimo un gados veco latviešu.

A. Dzirne

ZONĀLĀ MĀJTURĪBAS SKOLĀ

Hallendorfā, jauns, septītais kurss sāksies 17. janvārī. Kursantiem (16 līdz 50 g. v.) iestāšanās lūgumi jāizpilda savos DPACCSos un jānosūta 105. DPACCSam Barumā līdz 15. janvārim. Kurss ilgs 2 mēnešus. Kursu beigušo apliecības dod priekšrocības izceļošanai un vieglākai darba sameklēšanai emigrācijas zemēs. Pārcelšanās izdevumus uz kursiem sedz DPACCS. Pa kursa laiku kursantes saņem strādātāju devas, kā arī daudz labākus dzīves apstākļus nekā nometnēs. Mācības notiek vācu valodā, bet tā kā personālā galvenokārt strādā latvieši, paskaidrojumus dod arī latviešu valodā; tāpēc vācu valodas neprašana nesagādā nekādas grūtības kursu apmeklēšanai. Skolas adrese: Domestic Science School, (20b) Hallendorf über Lebenstadt/Braunschweig; tālr. Barum 5203.

VĒSTULES REDAKCIJAI

„VALDĪBA UN PRESE"

LPB biļetēna Brīvais Vārds 4 n-rā, („Nepareizi ceļi") Olģ. Liepiņš izteicis pārmetumus LNP, LCP un LCK, kas var interesēt arī plašāku latviešu sabiedrību. O. L. raksta, ka jaunākais esot tas, ka šo vadības organu darbībā nevarot saskatīt nekāda centrāla nākotnes plāna, kaut gan latviešu dzīvē Vācijā sākusies pēdējā stadija un steidzami būtu jāpadomā par mūsu kultūras darbinieku eksistences nodrošināšanu.

Vispārējas kopības un labklājības labā var domāt arī citādi. Jāšaubās, vai paša L. „vispareizāko ceļu" schēmas būtu vairāk pareizas, taču dažs atklājums viņa rakstā liek secināt, ka min. iestāžu rīcība šad tad ir tiešām bijusi mistiska. O. L. norāda, ka LCK braukusi apkārt pa zemēm, lai uzpirktu „Londonas Avīzi", „Latvju Vārdu" un „Brīvo Balsi", bet aizmirsti esot žurnālisti un rakstnieki. Kas tā par uzpirkšanu? Ārējās informācijas fonds algojot nepiemērotus darbiniekus — vai tiesa? Un ar ko izskaidrojams tas, ka Latvijas redakcija esot samazinājusi honorārus uz pusi, bet laikr. budžets 4 mēn. sabalansēts tikai ar 100 DM atlikumu? LCP esot arī nolēmusi maksāt Eslingenas latv. kolonijai 11.000 DM par atteikšanos no Latv. Ziņām (!). Pareiza un lietiška šāda rīcība nav. Laikrakstu apvienošanās, kā redzams, maksājusi sāļu sabiedrības naudu.

Beigās jāsaprot, ka tik plaša saimniekošana LPB ķeras pie sirds. Ja jau latvieši malu malās tagad kliedz pēc iespiesta vārda, tad arī preses biedrību vajadzētu vairāk atbalstīt. „Valdībai un presei" vajadzīga labāka sadarbība!

E. Šulcs, Anglijā

Piezīme: O. L. rakstā „Nepareizi ceļi" ir nepareizības. LNP, LCP un LCK strādā pēc nākotnes plāna — brīva Latvija un tautas un kultūras saglabāšana. Šo iestāžu rīcībā nav nekā mistiska, jo to darbība paklauta stingrai sabiedriskai revizijai. Rūpes par latviešu laikrakstu nodrošināšanu visam trimdas laikam, trimdiniekiem izklīstot, ir arī rūpes par latviešu žurnālistiem un rakstniekiem. Minēto laikrakstu uzpirkšana nav notikusi, bet mazāku laikrakstu apvienošanās vienā lielā ir atzīta par vēlamu. No ārējā informācijas fonda līdzekļiem nav algots neviens darbinieks. Latvijas redakcija LCK apgādā nevis samazinājusi, bet paaugstinājusi honorāru likmes. Laikraksta budžets ne tikai sabalansēts, bet arī strādāiis ar atlikumu — kas te slikts? Eslingenas kolonijai maksājamās 11.000 DM nav vis atteikšanās nauda no Latviešu Ziņām, bet pirkuma cena par L. Z apgāda grāmatām, papīru, inventāru un citām, mantiskām vērtībām; pie tam par stipri pazemināt cenu (grāmatas). Laikrakstu apvienošanās nav maksājusi „sāļu" sabiedrības naudu, bet vienīgi darbinieku sāļus sviedrus.

Kritika ir laba lieta, bet nepareizi apgalvojumi noved pašus autorus uz nepareiziem ceļiem, kas apgrūtinu kultūras darbinieku eksistences nodrošināšanu. Latvijas redakcija aicina O. Liepiņu un citus rakstīt tai konstruktīvus rakstus Latvijas brīvībai un tautas un kultūras saglabāšanai trimdā.

V. Lambergs

JAUNA KĀRTĪBA GRONĀ

Jūsu korespondence Jaungada numurā par izceļotāju smagās bagāžas sagatavošanu pārāk vispārināta un tādēļ neatbilst faktiskiem apstākļiem atsevišķās nometnēs. Ja Ventorfas transītnometnē tāda kārtība arī pastāv, tad ne Šveinfurtē, ne Ambergā, nedz lielajā Ludvigsburgas nometnē lielās bagāžas specificēti saraksti uz oficiālām blankām netiek prasīti. Arī iesaiņojumu uzrakstos prasa vienīgi uzvārdu un gala mērķi ASV, bez kādiem Eiropas vai citiem numuriem. Tāpat neprasa grāmatu katalogu vairākos eksemplāros. Aiz tīri praktiskiem apsvērumiem katram tomēr ieteicams sastādīt atsevišķos saiņos ievietoto mantu sarakstu, lai pats atcerētos, kāda manta kur atrodas un eventuāli varētu atbildēt uz vācu muitas ierēdņu vispārīgiem jautājumiem, kas katrā sainī atrodas.

A. Dr. aizrādījums par segām tāpat attiecināms vienīgi uz specifisko kārtību Ventorfā. Parasti segu jautājums nokārtojas jau pamatnometnē. Gronā divi segas un palagu izsniedz tūliņ pēc iebraukšanas, tā ka tur citas nav vajadzīgas. Ieteicamas tās turpretim nakts braucienam ar vilcienu no transitnometnes līdz Gronai. Vagoni gan labi kurināti, bet nakts uz cieta sola šķiet ārkārtīgi gara un neērta. Gronā nevajaga arī traukus, jo ēdamzālēs ēdienus saņem uz armijas parauga alumīnija paplātēm.

Ar janvāri Gronā izdarāma visas izceļotāju bagāžas deklarēšana amerikāņu muitai, ko agrāk veica brauciena laikā uz kuģa. Jāuzskaita visas mantas, kas pārsniedz parastās ikdienišķās vajadzības. Drēbes, veļa, apavi un parastie saimniecības priekšmeti nav atsevišķi jādeklarē. Toties īpašā sarakstā jāuzskaita vērtslietas, pulksteņi, foto aparāti, jaunas porcelāna servizes, radio aparāti, gridsegas, gleznas un visi citi priekšmeti, kam mākslas un vēsturiska vērtība, u z d o d o t a t s e v i š ķ o p r i e k š m e t u c e n u. Sarakstus sastāda emigrācijas centra darbinieki, izceļotājiem vienīgi jānodiktē, kas rakstāms. Ieteicams tādēļ jau laikus sagatavoties atbildēm par šīm vērtībām. Šis formalitātes kārtošana Gronā ievesta pašu izceļotāju labā, jo ziemas laikā uz kuģa klāja tā daudz nepatikamāka un ilgstošāka.

Gronā, janvārī. **Fr. I.**

Dievkalpojums Holbornā

Mūsu līdzstrādnieka vēstule no Anglijas gadu mijā

Pa plato Karaļa ceļu (Kingsway) vecgada mijkrēslī, ko apgaismo blāvi violetas neona spuldzes, slīd nepārtraukta auto straume, ietves ir gājēju pilnas. Pa starpām tālumā uzzied sarkanie, dzeltēnie un zaļie krustojumu signāluguņi. Svētās Trīsvienības baznīcā, kas šajā valdības, koloniju iestāžu un teātru rajonā kautrīgi tveras starp lielo celtņu monumentālajiem masīviem, pulcējas dievlūdzēji. Sejas liekas pazīstamas, daža laba māmuļa kā iznākusi no Rozentāla gleznas. Tie ir Londonas latvieši, kas, laikus pabeiguši ikdienas darbus un uzposušies svētku drānās, pēc tēvu tēvu paražas dodas dievnamā.

Kādreiz pirms gadiem, zvana skaņām sērīgi klīstot pa Latvijas apsnigušajiem laukiem, uz baznīcu steidzās kamanu pajūgi, ilkšu zvārguļiem šķindot. Tagad dažs labs no kādreizējiem kamanu braucējiem iznirst no Londonas ļaužu straumes. Viņa skats ir atmiņu un tālo laiku atblāzmas varā. Lielpilsēta viņa jutekļus kairina tikai ārēji, ar sirdi viņš ir Latvijas laukos un dzimtenes dievnamā. Vai spējais auto signāls neizlikās kā zirga zvārgulis, vai sieviete melnajā mētelī uz baznīcas kāpnēm nav daiļā kaimiņiene, kuŗas stāvu viņš ilgus gadus vēroja dievlūdzēju vidū?

Ilūziju pils brūk. Viss tikai iedomu dzejojums. Apkārt sveša pilsēta un sveši ļaudis. Un tomēr baznīcā sapulcējušies daudzi, kuŗiem var pamāt sveicienu, kuŗiem drīkst paspiest roku. Slimnīcu kalpotāji, šuvējas un zeķu lāpītājas, dārzniecību un fabriku strādnieki, te viss mūsu Londonas sabiedrības kodols.

Mēs esam izkaisīti un nabagi kļuvuši, bet sirds bagātību neviens mums nevar atņemt. Vai tā jaunava, kas tikko ienāk baznīcā un zemojas lūgšanā, nav cildenuma apgarota? Pat lūgšanu skaitot, viņas galva u nstāvs pauž nesalauztu apņēmību un sievišķīgu spītu. Kas par to, ka augu nedēļu viņai slimnīcā, uz ceļiem plokot, jāmazgā grīdas? Un tā sirmā dāma. Rīgā viņai bija sava māja, tagad citu mājā putekļu slaucītāja. Viņas skats un smaids mazliet rūpju aptumšots, bet diendienas smagums nav viņas dvēseli piespiedis pie zemes. Tiklīdz būs izdevība, viņa kā putns, kas atbrīvojies no sprosta, pacelsies atkal savā gaisotnē.

Lai citi saskata mūsos, ko vien vēlas, bet mēs paši zinām, ka neesam vraki un nekad tādi nebūsim. Mūsu nelaime šodien jau ir visas pasaules nelaime. Ir labi, ka trimdas gaitās mēs nezaudējam savu pašapziņu. Notikumu viļņi dzen paisumu un bēgumu, nabadzība un bagātība ir pārejošas lietas, bet labi tam, kas var un spēj saglabāt dvēseles mieru tikpat labi mantu iegūstot kā zaudējot.

Kāds draugs man reiz gan sašutis teica: „Mēs par daudz lepojamies ar to, kas bijis.“ Lepošanās bez pamata ir nerrastība. Runāšanai nepiecie šams mērs un apdoms. Bet kādēļ tīšu prātu savu pagātni aizlaist neziņā. Katrai tautai vēsture ir stipruma avots un nākotnes ķīla. Kādēļ lai nonicinātu to, kas mums bijis, kādēļ lai mēs atteiktos no savas vēstures? Lielas tautas to nedara!

Lūk, dievkalpojums jau sācies. Baznīca gaiši svinīga, vienā stūrī slaida, kā Latvijas sīlā cirsta egle, izgreznota zelta un sudraba mirdzumu. Iedūcas ērģeles, spraišļos atskan latviešu dziesmas melodija, latviešu komponista Helmāra Pavasaŗa dziesma, kuŗas nošuraksts tikai nesen pabeigts. Gaida Trēziņa dzied, Alberts Jērums pavada pie ērģelēm. Mūsu mākslinieki, mūsu dziesmas. Prāvesta Berga vārdi ir dziļi pārdomāti; viņš runā par to, kā saglabāt gudru sirdi. Sirds gudrība, jā, tā ir liela dāvana. Tā ir gudrību gudrība. Lai Dievs dotu, ka mēs to iemantotu svešniecības gaitās!

Atkal dūc ērģeles, dievgaldnieki dodas pie altāŗa. Viens no pirmajiem iet sūtnis Kārlis Zariņš. Viņa sirmā galva vīd citu vidū. Mēs dažkārt aplam cenšamies dalīt tautiešus „savos“ un „viņu“ ļaudīs. Īstenībā mūsu vidū taču tagad nav ne valdītāju, ne valdāmo, bet gan visi esam kalpotāji Latvijai un tās brīvībai. Katrs kalpo pēc savām spējām un savas sirdsapziņas. Katrs labs vārds, kas atskan mūsu vidū, katrs labi veikts darbs un arī katrs grasis, ko latvietis aiztaupa rītdienai, ir viens ķieģelis mūsu neatkarības ēkai. Jo vairāk ķieģeļu, jo ēka drīzāk gatava.

Vēlreiz baznīcas velvēs atskan Gaidas Trēziņas balss. Viņa dzied ar pacilātību un svētbijības svaidītu mākslas prieku. Vēl svētīšanas vārdi, un dievlūdzējiem jāšķiras no dievnama, kas nav liels, ne grezns, bet allaž atvērts latviešu draudzes vajadzībām. Dievkalpojumam beidzoties, ļaudis vēl brīdi kavējas izejā. Satiekas draugi, kas nedēļām nav redzējušies, satiekas svešnieki un top pazīstami. Irdz latviešu valoda, skan attaošības. Tomēr, te ir kaut kas no Latvijas, te ir drumslas no mūsu aizgājušās dzīves.

Glabājiet, draugi, šīs krāsmatas! Visi lieli notikumi sākas ar sīkiem gadījumiem. No sīkās dainu četrrindas izauga mūsu garīgā celtne, mūsu rakstniecība, mūsu māksla. No mūsu brīvības un mūsu izputinātās dzīves paliekām jāizaug jaunai košai dzīvei. Nekas nestāv uz vietas. Darbs un ticība pat kalnus pārstatot.

Pēteris Aigars

MŪSU STUNDAS

VĒSTULE LATVIEŠU GŪSTEKŅIEM VISĀ PASAULĒ

Mēs nebraucam uz Austrāliju ķengurus medīt, Ameriku bezbolu spēlēt un Argentīnu tango dejot, bet — strādāt. Visbiežāk esam neierasta un smaga darba darītāji, jo tikai nedaudzi strādā savā agrākajā nozarē. Milzīgās pārmaiņas dzīvē un darbā rada dažādu iespaidu. Cits tomēr sevi mierina, ka viņš veļu mazgā ar mašīnu un lai dabūtu tīrus traukus, arī lieto mašīnu. Taču arī šajā gadījumā esam tikai trauku un veļas mazgātāji. Protams, neviens godīgs darbs nedara kaunu, bet saprotami tomēr, ka dažkārt ļoti sarūgtina tos ļaudis, kas daudz cīnījušies un pat naktis negulēdami mācījušies, lai piesavinātos kādu amatu vai absolvētu augstskolu. Un tagad: veļa, trauki, grāvji... Ir jau arī vēl simts citu iemeslu, kas dzīvi jaunā zemē padara smagu: zaudētā dzimtene, tur palikušie piederīgie, dažkārt nesekmīgi mēģinājumi sākt visu atkal reiz no jauna utt. Kaut tikai labu gribēdami un domādami, daudzreiz tomēr esam domīgi.

Gribas atcerēties 1945. g. pavasari. Saulainā dienā gadījās stāvēt tieši Alpu piekājē, mazajā bavāriešu kalnu pilsētiņā Fisenē. Bija kaŗa pēdējās stundas. Vācu kaŗaspēks — veci vīri un mazi zēni lielā steigā un burzmā atkāpās. Visi dēvās uz Brennera aizu, uz Austrijas-Itālijas robežu. Kaŗavīri gāja smaidīdami, tērzējot ar meitenēm ielu malās, bija bezbēdīgi, jo visai šai burzmai šķita kaut kāda romantika, kas tomēr beidzās pavisam traģiski — ar gūstu. Liekas, ka apmēram tāpat klājas arī DP, kamēr tie nokļūst savā izredzētajā vai piespiestajā imigrācijas zemē. Pošanās izceļošanai dažreiz gan grūta un smaga, tomēr ir arī zināmas ilūzijas. Bez tam ausīs vēl skan draugu labie vēlējumi, kas teikti atvadīšanās vakaros. Lūk, atkal zināma romantika un tad sākas „gūsts“, ko vislabāk var izjust brīdī, kad, nezin kādu augstu lietu domātājam cilvēkam, iedod rokās lāpstu vai ķirku un, varbūt, vēl gadas strādāt kopā ar šķietami svešu vīru, bet izrādas tomēr — senu, senu paziņu: to citu zemju laukstrādnieku, kas vecajās mājās gāja kalpotāja gaitās, kad tagad pārsteigtais mūsu cilvēks vēl bija saimnieks. Cik prozaiski!

Imigrācija ikvienam, domāju, ir lielāks vai mazāks gūsts, kaut arī to zemju ļaudis, kuŗu vidū dzīvojam, bieži vēlas būt draudzīgi un izpalīdzīgi. Galvenais tādēļ ir šajā jaunajā zemē nepazust sev un citiem. Un tas nav neiespējami. Kad grāvracis vai trauku mazgātājs novelk savu piesvīdušo darba tērpu, viņš atkal ir tas, kas reiz bijis — inženieris, agronoms, ārsts, skolotājs, pulksteņmeistars vai pienotavas vadītājs. Neparastais darbs ir tikai maizītes peļņai, bet brīvais laiks — tās skaitas mūsu stundas. Tā ir mūsu dzīve. Šajā laikā, kaut grāvji vai trauki nogurdinājuši, iespējams paveikt lielus darbus sev un citiem. Tajos brīžos varam radīt vai pazudināt savu jauno dzīvi. Šajās stundās ir daudz jauku lietu, kas mūs atkal dara lielus, ja vien paši protam sagādāt apstākļus, kādi tuvi mūsu garam: mīļa vēstule draugam, laba grāmata, mūzika, domas par palīdzību tiem, kas nespēj rakt grāvjus, teicamo paražu uztveršana jaunajā dzīvē, tās zemes krietno tikumu atdzīvināšana, no kuŗas esam nākuši utt., utt. Ja protam mūsu stundas izmantot, arī savā tagadējā nabadzībā esam bagātāki un „gūsts“ vairs nav tik smags.

Klāt 1950. gads — jau sestais gads bez dzimtenes. Vēl ilgi būs jācieš un velti jācer, jo neizraktie grāvji gari un nenomazgāto trauku daudz. Tieši tāpēc, atbilstoši katra spējām, izmantosim mūsu stundas — sev un lielajai cīņai, lai sarkanais sirpis reiz pārlūstu un veseris sadrupu.

Kanbērā, vecā gada beigās.

Arnolds Šmits.

Kā latvieši strādā „sēņotavā“

VĒSTULE LATVIJAI NO KANADAS

Pēc obligātā darba gada beigām latvieši izklīduši tik daudz un dažādās nozarēs, ka pagrūti pat tos apzināt. Darbs gadījies citam par citu savdabīgāks. Interesanta un mums nepazīstama nozare ir mākslīga sēņu audzēšana. Vienā no šīm sēņu audzētavām strādā trīs latvieši, no tiem divas sievietes. Tas arī ir viss audzētavas personāls, un tikai laiku pa laikam vēl pieņem kādu palīgstrādnieku.

No Francijas ievestais baltais un cietais šampiņons kā delikatese tirgū ļoti pieprasīts, un to pārdod par 60 cent. mārciņā, kas ir augsta cena. Audzētavas īpašnieks sēnes nodod savākšanas centrā par 35 cent. mārc. un nespēj saražot tik, cik tirgus pieprasa.

Gaŗā divstāvu audzētavas ēka, kas atgādina lielu šķūni bez logiem, ir ar dubultsienām, un tās izbūve maksā 4000 dol. Viens ēkas gals pieslienas kalna kuprim, no kuŗienes var iekļūt otrā stāvā. Ēkas apakšdaļā izbūvēta liela no ārpuses kurināma krāsns; vidū ir dūmenis un primitīvas kāpnes uz otro stāvu. Tur ir trīs rindas platu plauktu, pa seši viens virs otra līdz pat griestiem, bet ap plauktiem — laipas staigāšanai.

Farmas īpašnieks kopš deviņiem gadiem ir vācietis Kurts Papke. Ar sēņu audzēšanu Papke nodarbojas jau 15 gadus. Pilsētiņai ar laiku pieaugot, viņš no savas saimniecības padzīts, jo audzētava izplata nelabu smaku — sēnes audzē zirgu mēslos. Pienāks laiks, kad Papkem arī no šīs vietas būs jāaiziet, jo pilsēta aug ļoti strauji.

Visgrūtāk ir sagādāt sēnēm nepieciešamos zirgu mēslus, kas maksā 9—12 dol. vezumā. Vienai sēņu „mājai“ vajaga ap 22 vezumi. Mēslus ārā pūdē kopā ar salmiem, vairākkārt pārkrauj, laista ar ūdeni un ķīmikālijām, beidzot piejauc tiem superfosfātu. Kad mēsli pietiekami apstrādāti ar tiem no otrā stāva piepilda visus plauktus. Pēc tam sākas kurināšana, uzturot temperātūru ap 90 gradu. Darbs šādos apstākļos, protams, ir smags, un to veic tikai vīrieši. Kad mēsli plauktos pietiekami izdeguši un atdzisuši, tajos apmēram pēdu vienu no otras iedēsta sīkās sēņu sēkliņas, ko ieved no ASV. Ik sēkliņu iespiež augsnē ikšķa dziļumā. Trešajā nedēļā zeme ap sēkliņām it kā sapelējusi un sporaina. Tad mēslus pārkaisa ar collu biezu mālzemes kārtu, iepriekš piejaucot granti, lai labāk filtrētos ūdens. Uzpildāmo zemi iepriekš dezinficē. Vēl pēc trim nedēļām virs augsnes parādās sēnītes kā sīki balti punktiņi. Tās vēlreiz pārkaisa ar zemi,

un tad pēc 7—8 dienām parādās pirmā raža.

Sēnes aug ļoti ātri un visvairāk naktīs. Sēņu mājas ir bez saules gaismas, un augsnu rēgulāri laista. Ziemā sēņu ražu var rēgulēt ar apkuri, bet vasarā tas grūtāk. No viena sējuma nāk trīs pirmie ražas „viļņi“, bet pēc tam sēnes aug vienmērīgāk. Gadās, ka sēņu māju apstāj insekti — sīki, sārti knišļi, kas lien sēņu lasītājam degunā. Šie insekti izgrauž sēnēs caurumus, sēnes sabojājot un padarot tirgum nederīgas. Dažkārt tā aiziet bojā vesela „mājas“ raža, bet pretlīdzekļu insektu apkaŗošanai vēl nav. Tāpēc, strādniekiem pārejot no inficētas mājas uz citu, apmaina nevien grozus, bet arī strādnieku drēbes, lai ar slimību neaplipinātu arī pārējās sēņu mājas.

Sēņu ražas rezultātu iepriekš grūti paredzēt. Dažreiz, par spīti uzmanīgai kopšanai, visa māja paliek tukša. Iemeslu nezina pateikt pat tāds lietpratējs kā Kurts Papke. Pavisam neiespējami tas iesācējam šajā nozarē; tam viena šāda neraža var nozīmēt pilnīgu bankrotu, jo vienas pašas sēņu „mājas“ sagatavošana maksā 700—800 dol., bez tam pēc trīs mēnešiem visa procedūra jāsāk no jauna. Papkem ir četras sēņu mājas, un pašreiz viņš ceļ piekto. Ar visu viņa ilggadīgo pieredzi Papke dažkārt nespēj novērst neveiksmes, bet viņš joprojām nododas pētījumiem un meklē jaunas metodes.

Darba smagumu Papkes sēņu fermā veic latvietis Arnolds Miglinš, nopelnot samērā pieklājīgu algu — pāri par 40 dol. nedēļā. Bez viņa farmā jau pusotra gada strādā latviete Saulīte, kas nopelna 60 centu stundā par sēņu lasīšanu. Pēdējā laikā viņai palīdz arī māmuļa. Sēnes savāc rītos un pēc tam nogādā uz savāktuvi. Labā „mājā“ lasītāja var savākt 30—40 mārc. sēņu stundā, bet pavisam kopā līdz 800 mārc. dienā. Darbs atkarīgs no katras sagatavotās „mājas“ ražības; ja sēnes aug strauji, tās jālasa biežāk, arī vakaros un pat svētdienās. Labai sēnei jābūt stingrai un cietai kā mūsu podiņiem. Lasītājs puskrēslā kāpelē pa plauktu laipām un ar īpašu rīku, kam vienā galā nazis, bet otrā galā plata ota, nogriež sēnes sakni un pēc tam viegli apslauka sēni. Sēnes grozā jāliek viegli, un tās nedrīkst saspiest, jo tad kļūst brūnas un bojājas. Sēņu atgriezumus meth komposta kaudzē, bet izmantotos mēslus un zemi pēc trīs mēnešiem pārdod par 3 dol. vezumā. Tā nekas neiet zudumā.

Vankuvērā, janvārī.

Leonija Ozolkalne.

Par centu taupīšanu, elektriskiem zušiem un ūdeni

Kā mūs sagaidīja Ņujorkā

Par spīti tam, ka uz viena paša kuģa bijām gandrīz 200 latviešu, ne prezidents Trūmens, ne pat Ņujorkas lielvecākais O'Dvaijers mūs ostā nesagaidīja.

O'Dvaijers esot slims. Par Trūmenu lasīju kādā laikrakstā, ko pēc taupīga šejienieša parauga izskatīju apakšzemes dzelzceļā pēc tam, kad iepriekšējais lasītājs to bija pametis uz sola, kur, droši vien, laikrakstu savukārt atkal bija pametis iepriekšējais. Lasīju, ka Trūmens atrodoties kādā armijas apmācību cietoksnī un tur rakstot ziņojumu kongresam, lai jau janvārī spriestu par nodokļu paaugstināšanu.

Tam nu mēs visi esam pretim, pat mēs, pavisam zaļie jaunekļi, jo Ņujorkai piemīt brīnišķīgā īpašība jau trešajā dienā pierādīt iebraucējam, ka viss tas, kas pirmajā dienā likās lēts, īstenībā ir dārgs. Pat tie 10 centu, kas jāmet automātisko vārtiņu šķirbā, lai varētu pēc patikas īsu vai ilgu laiku pavadīt pazemes dzelzceļa tuneļa dārdīgajā tumsā, drīz vien jau izliekas varena nauda, ko nevar vis šā tā pa roku galam palaist. Pa šīm pāris dienām, kopš esmu te, jau esmu paguvis dzirdēt no drauga, ka nezin, vai viņš varēšot braukt ciemā un ņemt arī sievu un meitiņu līdzi, jo „ja esam trīs, tad mums tomēr par ceļu turp un atpakaļ iziet 60 centu“. Jau no vairākiem latviešiem esmu paguvis dzirdēt arī stāstu par tautiešiem, kas pazemes dzelzceļa labirintos apmaldījušies un 12 stundas nav redzējuši dienas gaismas, bet galā tomēr lepni izkāpuši virszemē tur, kur viņiem vajadzēja tikt, nezaudējot liekus 10 centus, kas būtu jāmaksā, atstājot iežogoto peronu joslu un ejot pēc informācijas.

Gan jāsaka, ka ne vienmēr ar 10 centiem vien būs līdzēts, jo tagad no paša pieredzes varu apliecināt, ka tiem bijusi taisnība, kas Vācijas DP nometnēs apgalvoja, ka Amerikā cilvēku vairākums runājot angliski. Diemžēl, tā ir, un no tā brīža, kad iecelotāji atstāj ostas rajonu un divi simt soļu tālāk ierauga pirmo debesskrāpi, ir visai maz izredžu atrast pa rokai kādu tulku, kas izpalīdzētu — „tāpēc, ka man jau vēl tā lāga nevedas“.

Atgriežoties pie sagaidīšanas ceremoniāla, jāatzīst, ka gluži bez sagaidītājiem tomēr nepalikām. Jau uz kuģa bija viens žurnālists un daži fotografi, kas joprojām uzcītīgi ierodoties uz katra DP kuģa, kaut arī gaŗo interviju rezultāts Ņujorkas laikrakstos atspoguļojas tikai dažās rindās. Tūlīt kuģa laipas galā, bet vēl pirms muitniekiem, mūs gaidīja laipni Luterāņu pasaules federācijas darbinieki ar mācītāju Zariņu priekšgalā, bet radiem un draugiem pacietīgi jāgaida aiz žoga, kamēr iebraucējs ir galā ar muitas formālitātēm. Tās gan nav gaŗas, bet gaŗa var iznākt gaidīšana uz to, kad no kuģa būs izkrauta smagā bagāža, jo muitošanu nevar uzsākt, iekām katrs nav savācis visas savas mantas. Jau pēc brītiņa gandrīz visi pasažieŗi stāv ostas malā un pukojas par to, ka katram trūkst vēl viens no viņa trim, četriem vai pieciem saiņiem.

Bet beidzot arī tas gaŗām, un mēs esam Ņujorkā, kur pašlaik, tāpat kā vienmēr, notiek daudz svarīgu lietu, no kuŗām dažas, tāpat kā mūsu ierašanās, paiet gaŗām vispārības ievērībai tikai tāpēc, ka nav neviena, kas vērstu uz tām uzmanību, bet citas atkal tāpēc, ka šī „vispārība“ labāk nevēlas tās ievērot.

Es saprotu, ka neviens Ņujorkā neuztraucas par to, ka Ferdinands Kochs, kas nesen ar lidmašīnu atvedis uz Ņujorku 56.000 dzīvas zivis, tagad izmisīgi meklē 1000 elektrisku zušu, kas vajadzīgi Kolumbijas universitātei. Uzdevums saķert tik daudz elektrisku zušu neesot nieka lieta, un vienreiz kāds no Kocha darbiniekiem, kas pieskāries jau akvārijā ievietotajam zutim, esot nosperts atmuguriski zemē un tikai pēc 3 dienām izlaists no slimnīcas.

Mazāk saprotams šķiet tas, ka, izņemot laikrakstus un, varbūt, kādus kungus pilsētas valdē, neviens neuztraucas par ūdeni. Pēc laikrakstu un radio ziņām, Ņujorkai un tās apkārtnei draud ūdens bads, un iedzīvotājus aicina ūdens taupīšanas nolūkā pat atturēties no bārdas skūšanas. Esmu gan redzējis dažus pabārdainus vīrus, kaut arī amerikāņi vēl ilgi nevarēs sacensties ar latviešiem kupli sazēlušo bārdas rugāju laukos, taču visumā iespaids ir tāds, ka arī nedaudzie bārdaiņi mierīgi aizšķīruši gaŗām tām laikrakstu lappusēm, kur rakstīts par ūdens taupīšanu. Kad mans dēls, pēc ilgiem laikiem atkal ticis īstā vannā, piegāza pusistabu ar ūdeni, saimniece gan ņurdēja kaut ko par grīdas bojāšanu, bet bija skaidrs, ka labā ūdentiņa viņai nebija žēl.

Jādomā, ka Ņujorkas namamāte, kas dzīvi bez silta ūdens krāna nevar iedomāties tāpat, kā viņa nevar iedomāties dzīvi bez ledus skapja, vai nu nemaz netic tādiem bubuļiem kā ūdens trūkumam un komūnismam, vai arī noteikti sagaida, ka debesis palīdzēs pret sausuma briesmām tāpat, kā pēc caurmēra jenkija domām — tām vajadzētu palīdzēt arī pret tām otrām.

Ņujorkā, decembrī.

Aleksandrs Liepa

Vecākai latviešu biedrībai Amerikā 60 gadu

Bostonas latviešu palīdzības biedrība Ziemsvētku vakarā atskatījās uz 60 darbības gadiem. Līdzīgi, kā pie daudz citiem latviešu sabiedriskiem pasākumiem Bostonā, arī pie šīs biedrības šūpuļa stāvējis Jēkabs Zībergs. 1889. gadā Bostonā pulcējās septiņi latviešu jaunekļi, lai nodibinātu pirmo latviešu biedrību Amerikā, savstarpējai palīdzībai. Jau gadu pēc biedrības dibināšanas to oficiāli reģistrēja ASV valdība. Gadu no gada biedru skaitam vairojoties, biedrība paplašināja darbību, noorganizējot arī latviešu dievkalpojumus, sākumā pie kādas vācu draudzes. Trūkstot latviešu akadēmiskam mācītājam, dievkalpojumus vadīja J. Zībergs. No šī pasākuma vēlāk izveidojās latviešu luterāņu draudze. 25 gadus izdots latviešu laikraksts 13 gadu latviešu kalendārs; iespiestas vairākas latviešu mācības grāmatas latviešu un angļu valodā. Biedrība darbību sākusi ar 12 dol. kapitāla; tagad tas pieaudzis līdz 10.500 dol., pie tam gadu no gada biedriem izsniegti pabalsti slimības un bēru gadījumos.

Biedrība dibināta kā apolitiska organizācija un par tādu sevi uzskata arī vēl šobrīd. Pirms dažiem gadiem tā piedzīvoja kritiskus brīžus: sāka ieplūst kreisi noskaņoti elementi, lai iegūtu biedrībā vairākumu un piekļūtu pie gadiem krātās biedrības naudas. Tā laika valde laikā izprata šos nodomus un jaunu biedru uzņemšanu pārtrauca. Pēc tam izstājušies arī jau uzņemtie komūnistiski noskaņotie biedri. Pašreiz Bostonas latviešu palīdzības biedrībā ir ap 250 biedru, gandrīz visi agrākie latviešu ieceļotāji.

Pēc biedrības gada svētku koncerta, kuŗa izpildītāji arī bija tikai vecie Amerikas latvieši, sekoja apsveikumi. Biedrību apsveica dibinātājs Zībergs, Stankevičs no Ņujorkas latviešu biedrības, mācītājs Blūmītis no Bostonas latviešu tautiskās apvienības uc. rakstveida un mutvārdu sveicēji. Sarīkojums, ko vadīja biedrības viceprieksšēdis A. Stone, beidzās ar svētku viesībām.

Bostonā, decembrī. **J. Ansbergs**

Vienkāršā cilvēka domas par Ulmaņa laikiem

Valstsvīrs, diplomāts, augstu atziņu autors un tiesību zinātņu doktors Miķelis Valters apbraukā trimdas latviešus un ļoti nopietni un akadēmiski izskaidro jautājumu, kas ir valsts un kādai jābūt valstij, par kuru mums jācīnās. Dr. M. Valtera atziņas tuvāk izskaidro Latvju Ziņās M. Č. (Mintauts Čakste?). Liels paldies par svarīgajām atziņām un pamācībām. Trimdinieku vairākums sāk pamazām apjēgt, kas ir vēlēšanas, parlamentārās tradicijas, valsts ideja un tiesiska valsts. It sevišķi svaigā atmiņā vienkāršajam cilvēkam palikusi pēdējā LNP sesija, kad parlamenta tradicijas sita augstu vilni, un **sapulces vadītāju** izdevās ievēlēt pēc 4 stundām. Viss tas jau ir tiesiski, demokratiski un nāk „no klasiskās senatnes un modernās Eiropas" (M. Č.).

Bet vienkāršais cilvēks un arāju tautas līdumnieks tomēr nepievienojas tādai Ulmaņa laikmeta noniecināšanai, kāda lasāma M. Č. rakstā, piem., „15. maija apvērsums iznīcināja Latviju kā tiesisku valsti"; „Pēc 15. maija apvērsuma Latvijā vairs nevaldīja tiesību vara, bet viena cilvēka, „vadoņa" vara; „...Latvijas valsts bija pilnīgi pazudusi"; „... jāturpina cīņa par Latviju kā tiesisku valsti un tās satversmi".

Cik atceros no jaunības romantikas laikiem, arī Kārlis Markss sludināja tādu **demokratijas** principu, ka mazākums pakļaujas vairākumam. Un neviens šodien nenoliegs, ka latviešu tautas **vairākums** stāvēja Ulmaņa laikmeta pusē. Taču tur laikam bija nevien tautas tradicijas svētais **saimnieka** princips vien, bet arī citi labumi, kuŗus trūcīgā 1922. g. satversme valstij nespēja dot.

Statistiski mēs bijām 70% laucinieki, zemes arāji. Un lauku saimnieks domā tā: ja es šogad apsēju vienu hektaru cukurbiešu, tas man dos vairāk nekā hektars miežu; ja es to pļaviņu uzplūdinu un ielaižu zivju mazuļus, tad viena pūrvieta man rudenī dos karpas vērtībā vairāk nekā tie trīs vezumi siena, kas prasa vairāk darba... Tāpat domāja un rīkojās arī Kārlis Ulmanis. Neviens viņu nesauca par diktātoru, jas viņš arī nebija. Viņš bija latviskais zemes saimnieks, kas savai zemei vēlēja labu, darīja labu un arī nesavtīgi izpildīja savus lielos, valstiskos pasākumus. Daži piemēri.

1930. g. Rīgas ostā stāvēja kuģi ar dempinga rudzu kravu. Latvijas valsts, ägrārā „pārpalikuma" valsts **ieveda** rudzus! Pieci gadi vēlāk Latvija jau **izveda** nevien sviestu un bekonu, bet arī labību un cukuru. Eksportam bija kāpjoša tendence.

Kāds aizjūras diplomāts reiz teica: kultūras valsti var pazīt pēc tās ceļiem. Kādi bija Latvijas lauku ceļi parlamenta laikos? Parlamenta kandidāti lauza mašīnas, braukādami uz vēlēšanu sapulcēm. Ulmaņa laikmets tos saveda kārtībā, radās ne lielceļi vien, bet šosejas.

Ķegums. Vēl 1929./30. g. parlamenta komisijas braukāja un strīdējās, vai spēkstaciju celt pie Līvāniem, Pļaviņām vai Lielvārdes. Ulmaņa laikmetā to strauji uzcēla un nodeva lietošanā.

Galvas pilsētas izdaiļošana. Vai tad velti Ulmanim piedēvēja palamu „namplēsis"? Taču viņš ar saimnieka aci redzēja un lika noplēst vecās sētas un būdas, to vietā likdams uzcelt finanču ministriju, kaŗa muzeju, tiesu pili uc. Provincē tāpat — moderno dzelzceļu staciju, skolu un tautas namu attēli vēl tagad dižojas propagandas izdevumos.

Nuja, tās visas ir materiālas vērtības, daži teiks. Bet kur garīgās?

— Viens pats draudzīgais aicinājums izraisija tādu rosmi radošās mākslas laukos, kāda nebija vēl piedzīvota. Šim pasākumam nav līdzīga pasaulē. Nav nekā skaistāka un cēlāka, kā savas dzimtās skolas apdāvināšana. Ziedoja visi pēc savām spējām. Vai tad kaut kur citur un citā sakaribā būtu radies rūpnieks Hiršs (marksistu valodā — izsūcējs), kas savas pirmās skolas pārbūvei un jauniekārtai ziedoja 40.000 latu?

Tad — dzīves standarts. Likums garantēja vismelnākam rūpniecības strādniekam izpeļņu vismaz 50 sant. stundā, 4 lati dienā. Par to varēja nopirkt 2 kg sviesta vai speķa. 2—3 dienu alga deva apavus, 10 dienu peļņa — uzvalku. Ģimenes atbalstam katrs strādnieks varēja dabūt ģimenes dārziņu, ja vien nebija slinks. Ja strādnieka ģimenei bija 3—4 bērni, tad Rīgas pilsētas aizgādības pārvalde pat bez viņa lūguma piešķīra materiālu pabalstu, tāpat deva bērniem iespēju pavasaros doties uz laukiem ganiņu romantikā, lai rudenī saimnieks atvestu pašu ganiņu jaunā uzvalkā un vēl pilnu vezumu zemes labumu. Kreisie oponenti gan šo akciju dēvēja par pelēko baronu vērdzību, bet sliktāka viņa tādēļ nekļuva, un katru gadu pieņēmās plašumā. Sakiet, kur vēl pasaulē bija kas līdzīgs?

Protams, neviens saimnieks necieš pretimrunāšanu. Ja viņš rīko māju un saimi, viņš par to arī atbild. Viņš labāk zina, kas saimniecībai nāk par labu. Un Kārlis Ulmanis **arī atbildēja**, līdz galam palikdams savā vietā un aizdedams mocekļa gaitās, bet papriekšu nogādāja drošībā valsts mantu un atstāja sev pilnvarnieku. Izvairīties no čekas varēja gan daudzi citi, kas šodien cenšas celt augšā miroņus. Un — te nu tiešām jābrīnās — viņu vidū ir arī tādi, kas Ulmaņa laikā baudīja resnu maizes rīku ar biezu sviesta kārtu. Nepateicība pasaules alga.

Sava raksta beigās M. Č. saka tā: „Mēs stāvam par Latviju kā tiesisku valsti un 1922. g. satversmi kā tās pamatu. Kas nav ar mums, tiem atliek meklēt pēcnācēju „vadonim", jo vieta pašlaik ir vakanta."

Labi teikts, bet jājautā pretim, kas tad būs tie **mēs** vai **jūs**? Latviešu tautas **trimdas** daļa ir 10%. Pārējie ir Latvijā, Vorkutā, Jamalā, Karagandā un Dievs zina kur. Sava daļa taču atgriezīsies. Es, tu, viņš, mēs, jūs, viņi pasaules trimdā — esam tikai cienīgi varbūt ūdeni pasniegt tiem, kas tagad jau sesto ziemu staigā meža brāļu gaitās, vai smok tur. Kad Latvija būs brīva, tad **tie būs tie**, kas atradīs „pēcnācēju vadonim". Kopā ar viņiem ies arī 20.000 otrā kaŗa veterānu, kas izkaisīti visā pasaulē, bet jau tagad saslēgti ciešā organizācijā.

Pēc Latvijas atbrīvošanas mēs atradīsim dzemtenē tādu chaosu, ka **paies gadi**, kamēr radīsies labāka satversme, labāka demokratija, vēlēts parlaments utt. Pa tiem gadiem būs kāds, kas Latviju pārvaldīs un reprezentēs uz ārieni. Vai tas būs **vairākuma** aicināts „vadoņa pēcnācējs" — saimnieks, vai direktorija, vai anglosakšu valstsvīrs, to nezinām, bet 1931. g. parlamentārietis gan tas laikam nebūs.

Ko nu līdz te tautas desmitdaļai lauzt šķēpus par lāci, kas vēl mežā? Diskutēt par satversmi un demokratiju jau var tikpat labi kā priekšlasījumā iztirzāt Kaudzīšu Mērnieku laikus. Bet nav ko zākāt Ulmaņa laikmetu, kas 5 gados mūsu dzimtenei deva **visādā ziņā vairāk**, nekā sadrumstalotā Saeima 15 gados. Ja Uimanim var ko pārmest, tad pārlieku iecietību pret Jaunākām Ziņām. Jo ap tām grupējās un arī muguras locīja daudzi tie, ko Ulmaņa iekārta atstāja malā. Tur bija sava grupa, kas ar iespiesto vārdu intriģēja un valdīja vēl vairāk nekā Ulmanis. Un tad neaizmirsīsim: no tās lizdas, pašiem Benjāmiņiem par pārsteigumu, 1940. gadā pirmais komūnistu valdībai izšķīlās ministru prezidents un vēl trīs ministri. Divi no viņiem rezidē vēl tagad un gaida savu galu čekā, tāpat kā jau nolikvidētie.

Tādas ir vienkārša cilvēka un trimdas vairākuma domas. Brīnums tikai, ka nevienam nav dūšas tās atklāti izteikt. Vai ir lietderīgi rīkot priekšlasījumus un rakstīt sacerējumus presē par to, ko ne „mums", nedz „jums" nav izredzes ne izrīkot, ne noteikt, bet gan varbūt tikai ietekmēt desmitprocentīgā proporcijā.

Šo rindu autoram, tāpat kā Ģirtam Salnajam un vēl citiem literātiem, pēc 1934. g. 15. maija bija noliegts iespiest rakstus ar savu vārdu. Bet vai tādēļ jānozākā Ulmaņa laikmets un viss tas neapšaubāmi pozitīvais, ko šis laikmets deva ne „tev", ne „man", ne jums" un „mums", bet gan **visai latviešu valstij un tautai**. Mācīsimies labāk no klasiskās demokratijas un parlamenta zemes Lielbritānijas, kur džentlmeņi prot cienīt pretiniekus un tos nenopulgo, par mocekļiem nemaz nerunājot.

Andrējs Iksens

„Amerikāņi" vai Amerikas latvieši

Latvieši izklīst pa visiem pasaules vējiem. Reizē ar šo negrozāmo un nenovēršamo faktu atskan balsis par asimilēšanās briesmām un asimilēšanās tieksmēm. Bet kādas tad šīs briesmas un šīs tieksmes dažādās zemēs patiesībā ir?

Vairums to latviešu pēcnieku, kas paliks Eiropā, izkaisīti svešu, vecu tautu apdzīvotās zemēs, mūsu pašreizējam stāvoklim stipri ieilgstot, jau pēc vienas paaudzes ne gara, ne valodas ziņā nebūs vairs latvieši, jo mūsu tautā iemājo zināmi, tautības saglabāšanai nelabvēlīgi faktori — atsevišķu individu tieksme uz savrupību, nesaticība, iedomība, cietsirdīga savtība un savu tautisko vērtību necienīšana, ja tās nesola materiālus labumus. Mēs it kā negribam palikt latvieši tikai tādēļ, ka tādi esam. Tātad, kur mūsu tautieši dabūs dzīvot tiešā saskarē konsolidētu vecu tautu vidē, tur jaunajai paaudzei asimilēšanās būs neizbēgama, jo vienaldzība nacionālos jautājumos ģimenē, ja ne pat aktīva tās virzīšana svešu kultūru gultnēs, nerunājot ar bērniem senču valodā un nemēģinot to tiem pareizi iemācīt, tikai tādu vien nākotnes iznākumu ļauj pareģot.

Tie latvieši turpretī, kas nokļūs kontinentos ārpus Eiropas, saskārsies ar stipri citādu, varētu teikt, nenorūgušu iezemiešu nacionālu vidi, vienalga, vai viņi nonāks Austrālijā, Savienotās Valstīs, Kanādā, Argentīnā, Brazilijā, Venecuelā vai citur

Par šiem īpatnējiem apstākļiem Ķīnā dzimušā slavenā amerikāņu rakstniece Pērla Baka raksta ļoti interesantajās Amerikas ceļojuma piezīmēs, nonākot pie atzinuma, ka amerikāņu tautas vēl nemaz neesot un tik ilgi nebūšot, kamēr atsevišķi „amerikāņi" savās ģimenēs glabāšot atmiņā savu senču izcelsmi dažādās citu vecu tautu zemēs Eiropā, Afrikā un Āzijā. Un viņai ir taisnība — ne psichiski, ne fiziski vēl neeksistē viengabalaina austrāliešu, amerikāņu, braziliešu vai kanadiešu tauta. Iedzimto un austrālnēģeŗu un indiāniešu, kuŗus varētu dēvēt par austrāliešiem un amerikāņiem bez pēdiņām, šinīs kontinentos paliks tik maz, ka tie neko asimilēt nespēj un maz vai pat nemaz neietekmē to ļaužu konglomerātu, kas tagad apdzīvo viņu kādreiz pārvaldītās zemēs, saukdamies par amerikāņiem, braziliešiem vai argentīniešiem. Bet šīs nupat minētās ļaužu grupas tomēr ir topošas nākotnes tautas dažādās konsolidācijas pakāpēs, kas pēc vairākiem gadu simteņiem izkristallizēs savas rasiskās un garīgās īpatnības, konsolidēdamās par kaut ko jaunu, ko mēs tagad nemaz nevaram iedomāties.

Nekādu tautību naidu vai rivālitāti te neviens lāga nesaprot. Iznēmumi pa laikam ir taustāmāku rasisku diferenču pamatoti (nēģeŗu jautājums un taml.). Kur tādas noskaņas arī varētu rasties, ja viena „amerikāņa" vai „brazilieša" senči ir zviedri, otra vācieši, treša angļi, ceturta italieši. Tāpēc arī, ja vēlākie ieceļotāji „aklimatizējušies", t. i. pielāgojušies savai apkārtnei uzvešanās, paražu un valodas īpatnību ziņā, katrs viņus atzīst par savējiem tāpat kā skolas klase, kas sākumā pret jaunpienācēju skolēnu izturējusies rezervēti, drīz vien ietilpina viņu savā nedalāmo interešu vienībā. Un taisni šis salīdzinājums šo jauno „tautu" asimilēšanas procesā ir vispiemērotākais un pareizākais. Viņu asimilēšana tātad nav tik daudz pārveidošana kā piebiedrošana, neievērojot piebiedrojamā dziļāka rakstura atšķirības.

Te nu atklājas fakts, ka šinīs zemēs šo „privāto īpatnību" saglabāšanā nav vis svarīgs kāds valsts vai sabiedrības spiediens un ietekme no konsolidētās vides puses kā Eiropā, bet gan vienīgi pašu ieinteresēto ļaužu nostāja. Ja viņi neorganizējas draudzēs, kas ir visos apstākļos visizturīgākās organizācijas, un, kur iespējams, biedrībās, ja viņi nenoorganizē atļautas skolas un „taupīgi" patur kabatās tos centus, ar ko šos iestādījumus varētu izveidot, kā arī nemāca šādu vai tādu iemeslu dēļ saviem bērniem senču valodu, mājās to nelieto utt., tad, protams, arī jauno tautu zemēs latviešu bērni izaug ne tikai garīgi, bet arī pēc valodas kaut kas cits nekā viņu vecāki. Ir nožēlojami iepazīties ar „latviešu" ģimenēm, kur abi vecāki ir tīri latvieši, bet kuŗu bērni latviski neprot un par latviešiem negrib neko dzirdēt. Šādi vecāki nav cienījuši savu tautu un savu senču mantojumu, bet ir to nožēlojami pārdevuši par materiālistisku apsvērumu lēcu virumu. Vēl arī gadās sadurties ar mums svešo „loģiku", ka kaut arī tēvs, māte latvieši, bērni, kas prot latviski, bet dzimuši, teiksim Amerikā, neesot vis Amerikas latvieši, bet gan „amerikāņi".

Tālajos kontinentos tautības saglabāšanai svarīgs vienīgi nelokāms pieķeršanās un mīlestības gars pret savu senču mantojumu un cieņa pret tēvutēvu valodu — visas vieglas prasības. Tikai no mums pašiem viss atkarīgs, un nekāda taisnošanās neiztur kritiku, jo „spiedieni" bijuši jāiztur arī lietuviešiem, īriem, žīdiem, vāciešiem uc., un tie tos izturējuši sekmīgi. Ja nu kādā mūsu tautiešu ģimenē sastopam augšā aprādītos bēdīgos apstākļus, tad drīkstam apšaubīt vienīgi vecāku tautisko krietnumu. Lieka tādēļ ikviena taisnošanās, bet eventuāli apgalvojumi no šādu ģimeņu vecāku puses, ka viņi tomēr būtu īsteni latvieši, atzīstami par tukšu liekulību. Kas grib, lai to par latvieti atzīst, lai parādās par latvieti darbos un dzīvē!

Sao Paulo, Brazilijā

Laimons Rudzītis.

Mēs braucām šurp...

Pārbēgušie igauņu zvejnieki stāsta

(Turpinājums no 1. lpp.).

Pilsētās slimnīcu virsārsti ir tikai krievi ar lielu partijas stāžu, bet ļoti trūcīgām zināšanām. Neesot reti arī gadījumi, kur krievu provizori paviršības dēļ izsniedz nepareizus medikamentus vai samaina receptes. Paši igauņi, cik vien iespējams, cenšas iepirkties aptiekās, kur provizors igaunis.

No mākslas, vēsturiskajiem un kaŗa mūzejiem krievi izvāc un iznīcina visas tās vērtības, kas varētu liecināt par sarkanarmijas bēdīgi slaveno kaŗagājienu Baltijā 20.-tos gados. Iznīcinātas arī visas tās glezznas, kas krieviem šķitušas „pārsātinātas ar rietumu kultūru". No mākslas mūzejiem nozudušī, arī to gleznotāju darbi, kas paši mīt Rietumeiropā. Privātos dzīvokļos glabātās igauņu nacionālo gleznotāju gleznas un grāmatas ar nacionālu vai antikomūnistisku saturu daudzreiz bijis pietiekams iemesls, lai MVD tā īpašnieku ar visu ģimeni izsūtītu uz Sibiriju. Obligāti jāpērk komūnistiska satura grāmatas; tās izplata darba vietās, vēlēšanu sapulcēs, sarīkojumos. Sarkanarmijas un komjauniešu sarīkojumu neapmeklēšana skaitās skaidra demonstrācija, pat kaitniecība. Neapmeklētājus parasti soda kā kaitniekus.

Bargi soda arī par pilsētas apmeklēšanu bez milicijas rakstveida atļaujām. Pagājušā vasarā 17 g. v. igauņu meitene E. N. iebraukusi Tallinā no Pečoru apgabala. Viņa nav varējusi vilciena konduktoram uzrādīt vajadzīgo atļauju un nespējusi arī atpirkties, tādēļ apcietināta un sodīta ar 6 mēn. cietumā. Pilnīgi paralizēta sabiedriskā dzīve. Nav iespējams apmeklēt draugus un pazīstamus, jo visur seko MVD. Pat ja labi draugi pāris stundas pavada pie viena galda ārpus krogus, vai svin dzimumdienu, nākamā dienā par katru soli jāsniedz siki paskaidrojumi milicijā. Arī dievnamu apmeklēšana ir bīstama tiem, kuŗu izglītība pārsniedz pamatskolu. MVD uzskata, ka šādi ļaudis tur iet vienīgi, lai demonstrētu savu antiboļševistisko nostāju.

Tādas ziņas par savu zemi īsumā sniedz atbraukušie igauņi. Viņi ģērbušies vārda visistākajā nozīmē skrandās, apaviem izmantojuši no auklām pītas pastalas, nonēsātus tūbu zābakus, bet vienam bija kokzoļu tupeles. Viņu sejas ir drūmas, augumi sakņupuši, un visi viņi ir zem normālā svara. Uz apgalvojumu, ka nu viņi varēs justies drošībā, viens no atbraucējiem atbildēja: „Mēs braucām šurp, lai pateiktu pasaulei, ka no visas igauņu tautas dzīva ir tikai nepilna trešdaļa un tā gaida, lai pārējās nācijas vismaz šos 300.000 nepamestu pilnīgai iznīcināšanai."

G. V.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Kolhoznieku ēkas 2 rindās ceļa malās

ELĪNA ZĀLĪTE: LATVIJAS KOLHOZOS KRIEVI UN POĻI

Gadā laikā PSRS sportā pārspēti 32 pasaules rekordi, 400 labojumi vissavienības rekordos. Arī Pad. Latvijā ir 400 jauni fizkultūras kollektīvi, un 13.000 biedru iestājušies no jauna. Arodbiedrību krosā piedalījās 120.000, sagatavoti 10.396 klases sportistu, laboti 220 republikas rekordi. Jāmeklē jauni sporta talanti. Plāns: 2800 fizkultūras kollektīvi ar 160.000 dalībniekiem. Radikāli uzlabojama politaudzināšana. Sportam jābūt saistītam ar komūnisma pasaules uzskata ieaudzināšanu.

No Cīņas ievada: Ciema padomes uzdevums ir reālizēt valdības un komūnistu partijas politiku. Labas padomes ir Piksaru, Ķeguma un Pārupes (Madonas apr.) pagastā. Ir ciemu padomes, kas nav atradušas ceļu, mīņājas uz vietas, necīnās par plāna pārsniegšanu, par kultūru, par kolhozu attīstību. Iedzīvotāji apiet tādas padomes. Tās darba laikā slēgtas, dokumenti nav kārtībā, darbinieki nevar dot skaidras atbildes. Ciema padomju sesijas nesasauc konstitūcijā noteiktā laikā. Sesijas deputāts maz kritizē un maz ierosina derīga. Lēmumi paliek uz papīra.

Pad. Latvijā tagad ir 4100 kolhozu. Desmitiem architektu izbrauc uz kolhoziem centru projektēšanai. Kalētu kolhozā Spartaks 2 stāvu muižnieka ēkā būs skola, bet kolhoznieku ēkas būs 2 rindās ceļa malā. Ludzas, Rīgas, Ventspils, Cēsu, Valmieras, Gulbenes un dažos citos apriņķos visos kolhozos ir jau pa 4 farmām. Ir kolhozi, kas izmaksā saviem kolhozniekiem pavisam maz naudas, jo lopkopība maz attīstīta. Kolhozu rēķinvežus apstiprina kopsapulce. Tos nevar atbrīvot pēc valdes vēlēšanās vien — vēl vajadzīga apriņķa izpildkomitejas sankcija. Par sliktu darbu var rēķinveža izpeļņu samazināt.

Lai trako anglo-amerikāņu imperiālisti: padomju tauta nesaudzīgi noslaucīs visus, kas mēģinās aptuvēt komūnistu gājienu. Katra kolhoznieša sapnis — apgūt Staļina rakstura īpašības.

Elīna Zālīte: Buržuju Latvijā vajāja katru rakstnieku, kas kalpoja tautai. Rakstnieki iespaido sabiedrību. Anna Sakse Mirdzas tēlu (Pret kalnu)) nav norakstījusi no dzīves, bet pati veidojusi. Mirdzas tēls iespaido jaunatni. Pag. gadā uzrakstītā lugā „Vārds sievietēm" nevarēja paiet garām kolhoziem. Man bija jāiepazīstas ar mūsu jaunajiem kolhoziem. Aizbraucu uz dzimto Alūksnes apriņķi un Apes pilsētiņā nācu sakarā ar Mičurina un Brīvības kolhoza ļaudīm. Nestāstīšu par neērtībām, dzīvojot izkliedētiem. Sievietes jāizvirza vēl drošāk atbildīgos amatos. Senāk skolotie strādāja pie baltajiem rakstu darbiem. Es redzēju lopu slaucējas un ganus ar vidējo izglītību, piem., Dzidru Liepiņu. Bez latviešiem un igauņiem kolhozos ir **arī krievi**. Daži te dzīvoja kopš seniem laikiem, citus atdzina kaŗa vētra. Mičurina kolhoza brigāde ir **internacionāla**: latvieši igauņi, krievi un poli, kas runā dažādās valodās.

31. decembrī Kirchenšteins pie mikrofona: Dāvanas Staļinam uz Maskavu plūst straumēm. Izšķirēja nozīme bija Ķīnas un Vācijas republiku nodibināšanai. Liellopu skaits Latvijā palielinājies par 20%, aitu 13%, cūku 72%, ir 4800 soc. darba varoņi, 2540 Staļina laureāti. 94% zemnieku saimniecības straujā gaitā virzās uz komūnismu.

Komjaunatnes CK 1. sekretārs Krūmiņš: jaunatne izravēja 16.000 ha sējumu, nopļāva 34.500 ha, sagatavoja 17.000 t skābbarības, no 284 000 ha novāca labību

Par padomju armiju: **Latviešu** (!) strēlnieku komandieri Goraškins un Levins apbalvoti ar goda rakstiem.

Aicina neaizmirst bēgļu postu

Igauņu laikraksta Eesti Post līdzstrādnieks no Ņujorkas ziņo, ka prezidents Trūmens bijis vienīgais valstsvīrs, kas Ziemsvētkos, uzrunādams amerikāņu tautu, pieskāries arī pārvietoto personu liktenim. Radiorunā, ko prezidents Trūmens teica no savām mājām, no ģimenes vidus, viņš mudināja amerikāņu tautu neaizmirst postu un nabadzību, kas jāizcieš ļoti daudzām ģimenēm. „Atrodoties šeit savās mājās, pie savas ģimenes," teica Trūmens, „es kavējos domās pie ģimenēm, kas mita agrākajās laimīgajās zemēs. Es nedrīkstu aizmirst, ka šovakar ir tūkstoši un atkal tūkstoši tādu ģimeņu, kuŗām nav savu n[illegible] mīt bezcerībā, trūkumā un [illegible]. Domāsim par tiem, kam briesmīgās kaŗa sekas atņēmušas pēdējo pajumti. Tikai mīlestība var dziedēt šodien vēl tik sasirgušo pasauli."

Laikraksta līdzstrādnieks piezīmē, ka, pēc Amerikā valdošā uzskata, prezidents Trūmens ar šo savu uzrunu sagatavojis zemi jaunā DP likuma sekmīgai apspriešanai, kas atvērtu durvis uz ASV daudziem tūkstošiem jaunu bezpajumtnieku. Vispār, Savienotajās valstīs pēdējā laikā noskaņojums nosvēries par lielāka DP skaita ielaišanu.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Pēteris Ermanis

DZEJNIECEI

Pie senām miņām sirds Jums atkal tveras:
Škiet, blakus soļo mazais dzejnieks fauns.
Caur acenēm uz Jums viņš augšup veras
(Tāds jauks — vien dusmīgs kad, šņāc, lādās ļauns).

Viņš dedzīgs stāsta Jums, kāds dievs ir Eross.
Kas saldā laimē, saldās mokās dzen.
Viņš jūsmo: „Versaijā, tur rožu ceros,
Kā franči mīlēt prata kādreiz, sen!"

Bet kvēlot tagadnē pat mēs vēl varot
Un skūpstos reibt un skavās aizmirsties.
Un liekas Jums: sāk vīns un puķes garot,
Ap Jums sāk fauna rokas apvīties.

Bet — zudis viņš. Cits Jūsu draugs, cits dzejnieks,
Slaiks, mīkstiem matiem, latvju lauku zēns,
Viņš, Rīgas ielās skumjš kas bija klejnieks,
Kam miesu, dvēs'li māca lietuvēns.

Viņš blakus Jums. Un vienkārši un īsti,
Bet drūmi, kā tam dziesmās, vārdi rit'
„Ai Haijalij, vai mīli tu vai nīsti,
Viss vēršas sāpēs, viss tik dzej un sit.

Ai mīļā, neizbēgt tev viņai dienai,
Kad pēdējs gaīšais vainags tumsā irst.
Un stundā grūtākā tev jābūt vienai,
Līdz visu klājot, smiltis sausi birst."

J. Klīdzējs

Spēks vai ilūzija?

II

Vairs mēs taču neesam tik naīvi, lai neapjēgtu un nesaprastu, ka Maskavas varenie izdod miljoniem zeltā pat par to vien, lai pēc iespējas apklusinātu mūsu visnevainīgāko gājputnu dziesmu, nemaz nerunājot par tādām balsīm, kas pazīst Maskavas valdīšanas noslēpumus un nodomus un par to stāsta visai pasaulei saprotamā veidā. Mēs vairs neesam tik naīvi, lai nesaprastu arī to, ka šī sarkaņā zelta vara pa slepeniem ceļiem sniedzas un sniegsies visur, kur tik mēs pasaulē iesim. Esam sastapuši simtiem šķēršļu pat tur, kur mēs tos ar labticīgu prātu nevarētu iedomāties. Un šis sarkanais zelts mūs rej un ries no visiem kaktiem kā simts elles suņu koris, tāpēc ka mēs iedami pa pasauli sakām, ka esam kādas verdzinātas tautas, kādas samītas zemes brīvības mantinieki.

Pa šiem gadiem esam daudz redzējuši un daudz sapratuši, un zinām, ka šodien pasaulē visu pērk un visu pārdod. Vecā paruna saka: „Pār naudu velns pat baznīcas dārzā danco". Modernais velns tagad par naudu dara daudz, daudz vairāk. Ja tu esi cietis no kāda noziedznieka uzbrukuma, viņš pasaulei iestāsta, ka tu esi tas īstais un lielākais noziedznieks. (Te lai pieminam latviešu karavīru likteni!)

Vai tad nu lai visu to redzot un apjēdzot mēs turpinām cīnīties tikai ar runām par četrām brīvībām, par sirdsapziņu un neatņemamām tiesībām? Varbūt ar rakstiem, dzejoļiem, novelēm mūsu avīzēs? Ar sērīgām dziesmām un nopūtām?

Ir pienācis pēdējais laiks, kad vairs nepietiek tikai ar „idejisku" patriotismu vien, tikai ar dzimtenes „mīlēšanu" vien. Mums jāuzņemas upurēt vairāk. Mūsu „sāpēm" vien pasaules kņadā nav pat ņaudiena vērtības.

Pirmkārt jārada Vispasaules latviešu organizācija, kuŗā būtu saistīti visi latvieši līdz pēdējam. Šai gadā pasaulē būs izkaisīti savi 50.000 strādājošu latviešu, kas sūrā darbā pelnīs savu dienišķu maizi. Tad šai Vispasaules latviešu organizācijai būs jāvaicā visiem saviem tautiešiem: Vai jūs esat ar mieru ik mēnesi dot no savas sūri pelnītās algas 2 dolarus tiem mērķiem, kuŗu uzdevums nodrošināt mūsu pastāvēšanu kā Latvijas brīvības mantiniekiem, kā apspiesto brāļu balsij, kā palīgiem un glābējiem tiem tautiešiem svešumā, kas nespēs paši sev palīdzēt? Ja mūsu tautieši te darbos gribēs veikt to, ko krūtīs sizdami solījuši vārdos, tad Vispasaules latviešu organizācijas rīcībā ik gadus būs 1.000.000 ļiels fonds. Tas būs cik

(Turpinājums 6. lpp.).

KO LABU LATVIEŠI DARA PASAULĒ

Jo bieži dzirdētas domas par mūsu gara dzīves krizi vai pat tukšumu, par uzdevumu trūkumu, spēku apsīkumu un pat strupceļu mūsu kultūras gaitās trimdā. Tiesa — forums, prasības un uzdevumi ir citi, nekā dzimtenē. Sniedzam šeit dažus redakcijas rīcībā esošos materiālus, kas atspoguļo mūsu gara darbinieku sasniegumus trimdā, un atstājam lasītāju zinā spriest par to, vai zaudēta dzimtene un patstāvīga ciešāka kontakta trūkums ar nacionālo vidi degradē latviešu rakstnieku, gleznotāju, mūzikī viņa kultūrālās un nacionālās sūtības veikšanā vai pat pilnīgi laupa šo iespēju

No Eslingenas mākslas skolas līdz The City College of New York

INTERVIJA PA GAISA PASTU AR PROF. LUDOLFU LIBERTU

„Kādus mērķus esat sev sprauduši jaunajā dzīvē?"

„Viss būtu daudz vienkāršāk un labāk, ja nebūtu ieņēmis galvā savā mūžā neko citu vairs nedarīt, kā nodoties vienīgi mākslai. Tātad — mans galvenais, pirmais un pēdējais uzdevums šeit ir — gleznot, gleznot, gleznot . . ."

„Kāda ir vispārējā aina un izredzes Ņujorkas mākslas tirgū?"

„Izstāžu sarikošanu apgrūtina rāmju dārgums. Ikvienam mākslinieka, braucot šurp no Eiropas, ieteicams ņemt līdzi pēc iespējas vairāk labu rāmju. Ņujorkā, kur mākslā sastopams viss, ko vien var iedomāties — no visbriesmīgākajiem surrogātiem līdz labākajam un vērtīgākajam, kas vien mākslā bijis un ir — tirgus pārpludināts visos virzienos, un mākslinieki bieži spiesti atdot gluži labus darbus pat par 10 dolariem gabalā. Šī nežēlīgā dzīves kondīcija mani, paldies Devam, nav skārusi — pārdodu pa gleznai un sākumam eksistence nodrošināta."

„Kādi ir Jūsu nākotnes nodomi un izredzes?"

„Public Library of New York janvārī rīko ceļojošu izstādi. Tā turpināsies veselu gadu, apmeklējot dašādas ASV pilsētas. Piedalīšos šajā izstādē ar apm. 30 darbiem. Bez tam sākot ar martu esmu saistījies par profesoru The City College of New York, kur mācīšu divus priekšmetus — eļļas gleznicības techniku un temperas gleznicības techniku un teoriju."

Atsaukmes par Zentas Mauriņas Sirds mozaiku

NO AUSTRAS CIELĒNAS VĒSTULE REDAKCIJAI

Hanss Karossa, viens no izcilākiem vācu literātūras meistariem par Sirds mozaīku raksta:

„. . . Lai kuŗu lappusi šai grāmatā uzšķirtu, vienmēr sastopam kādu teikumu, kas mūs aizkustina, kādu sirsnīgu vārdu, kas spēcina un aplaimo, nav nevienas tukšas vietas, kas liecinātu par nogurumu. Ļoti daudz kas man bija pilnīgi jauns: par latviešiem un viņu dzeju, arī par daudzām citām lietām es nekā nezināju.

Aiz katras esejas jūt tēlotājas brīvo garu, viņas sirdi, kas visam rada atbalsi un visas daļas satur kopā, tā kā gaisma no viena tēla pārslīd uz nākošo."

Valters Blēms piebilst:

„Dzejniece smej no pieredžu straumes, kur satecējuši ūdeņi no tūkstošiem gadu vecās pasaules kultūras. Zenta Mauriņa pazīst tautu literātūru, tēlotāju mākslu, un viņas mūzikālie pārdzīvojumi ir tik dziļi, ka lasītājs arvien no jauna ir pārsteigts. Bet šī pasauli aptvērēja bagātība gūst savu vienreizējo krāsu latviešu dzejnieces nacionālajā izjūtā un nacionālajā lepnumā. Viņa izteikusi savas tautas garīgo īpatnību un izzūdošo pacēlusi mūžības plāksnē."

Dr. Margita Abenius, Bonners Litterāra Magasin, saka:

„Šī mazā, koncentrētā grāmatiņa ir kultūrfilosofisku eseju kopojums, veltīts gudrībai un dzīves mākslai. Tās pamattonis ir ilgas pēc dzimtenes. Zenta Mauriņa pieder pie tā dzejnieka tipa, kas pats sev izlej formu, tā ir rituāli zīmogota, sugestīvi iedarbīga stila māksla . . . Viņas instrumentā vibrē kā smalkas un maigas, tā arī patētiski dižas melodijas. Viņa ir uguns un intensitāte, un temā, par kuŗu viņa raksta, viņa neapšaubāmi ir iedziļinājusies."

Viena no izcilākām izstādēm

VĒSTULE NO STOKHOLMAS

Strādājot maizes darbā, mākslinieks Eduards Dzenis cītīgi turpinājis nodoties arī savam tiešajam uzdevumam — gleznicībai. Neseno izstādi Kalmarā, kur mākslinieks kā bēglis izkāpa krastā tieši pirms pieciem gadiem, apmeklēja liels skaits mākslas entuziastu un no izstādītajiem 40 darbiem pārdoti 17. Par šo piekto Ed. Dzeņa izstādi piecu trimdas gadu laikā zviedru prese sniedz atsauksmes, kas liek dziļi respektēt viņa gūtos panākumus.

Laikraksts Barometern zem virsraksta Izcilus pasteļgleznotājs starp citu raksta:

„Izlasījām avīzē mazu nenozīmīgu sludinājumu, ka kāds kungs, vārdā Eduards Dzenis, nodomājis atklāt savu gleznu izstādi. Gājām turp ne bez zināma aizsprieduma, bet — tōties pārsteigums bija sevišķi patīkams. Gar sienām karājās pasteļi, kādus reti varam dabūt redzēt . . .

Dzenis glezno vienīgi pastelī. Redzēt veselu izstādi šāda veida darbu ir jau pats par sevi retums. Gleznas ir augstas kvalitātes darbi, turklāt to ir bagātīgs skaits.

Dzenis pasteļu techniku pārvalda virtuozi un ir bez tam izsmalcināts un jūtīgs kolorists . . . Šis technikas īpašības Dzenis pratis izmantot rafinētā un ļoti iespaidīgā veidā. Mākslinieks ir izteikts romantiķis, kas pārsteidz arī ar drāmatisku un spēka pilnu izteiksmi, īpaši bēgļu dzīves motīvos. Apbrīnu pelna gaismas un ēnu pārejas, bet visumā darbi izceļas ar kompozicijas viengabalainību, tās stingrību, un labu zīmējumu . . . Izstāde ir patiess pārdzīvojums un mēs ieteicam visiem mākslas cienītājiem to apmeklēt."

Östra Småland rakstā Augstas klases pasteļmāksla starp citu teikts: „. . . Dzeņa izstādi varam neapšaubāmi nosaukt par vienu no visizcilākām, kādas jebkad notikušas Kalmarā. Dzeņa pasteļtechnika ir neparasta, ja, varbūt, viņš pat ir vienīgais šāda veida gleznotājs . . . Ko Dzenis pārvalda meistarīgi, tie ir viņa ēnu un gaismu spēles kontrasti, kustība un drāmatiskais spēks . . . Izstāde ir noskaņoti viengabalaina. It sevišķi izceļas tādi darbi, ka Dievkalpojums ar dzīvajām veco ļaužu sejām; Trauksme — ar gandrīz baigu drāmatismu izbaiļu pilnās kustībās. Viņš briljanti glezno arī zirgus. Dažos portretos viņš iet atpakaļ klasicismā ar pilsētas ainavu vai ēku masīvu fonā. Neviens no izstādītiem pasteļiem neatstāj skatītāju vienaldzīgu . . ."

Kalmar Läns Tidning'a slejās lasāms: „Dzenim ir speciāla krīta technika . . . Viņš šajā savā mākslā ir sasniedzis un spēj dot vairāk, nekā daudzi viņa kollēgas šajā mākslas nozarē . . . Dzenim dara prieku gaismas un ēnu rotaļa, un viņš prot radīt noskaņu ap saviem tēliem. Viņš bieži tver tos drāmatisku notikumu brīžos un spēj dot to sejās pārdzīvojumu atspoguļojumu . . ."

Dzenis pirms šīs izstādes ar izciliem panākumiem piedalījies gleznu izstādēs Liljevalcha galerijā Stokholmā, Malmes mākslas mūzejā, Lidingö privātā salonā un Jämtlandes Lensmūzejā. E. B.

„Vērīgākais draudzības aicinājums pēc otrā pasaules kara"

VĒSTULE NO UPSALAS

Konstantina Raudives triloģija „Silvestŗa Pērkona memuāri" (Maximilian Dietrich Verlag, Memmingen), vācu kritikā guvis atzinīgas un ievērības cienīgas atsauksmes. Sniedzam te vienu no visai raksturīgām atsauksmēm par pirmo sējumu Meklētājs un otro — Gaisma:

„Konstantīns Raudive apbalvots ar neparastu tēlošanas spēju un pārsteidzoši plašu skatu, kas liek no viņa ārī turpmāk gaidīt ievērojamus darbus. Viņa romānā Silvestŗa Pērkona Memuāri rādīts jauns latviešu skulptors, kas traucas uz Parīzi, kur saduŗas ar grūti pārvaramiem šķēršļiem.

Silvestris Pērkons mūsu priekšā nostājas kā austrumu pasaules dēls, kas sīksti lauž cev ceļu no dziļās un noslēpumainās, bet reizēm arī bezdibenīgās austrumu gara pasaules uz dzidro un līdzsvaroto Vakareiropas mākslas formu stingrību. Mēs nojaužam, ka autors tēlo paša dvēseles pārdzīvojumus. Šai romānā, kuŗā izteiktas daudzas dziļas un viedas domas par pasauli un dzīvi, viņš mums atklājas kā lielo krievu epiķu gara radinieks. Te slēpjas Raudives spēks un vājums. Viņš uzstāda grūti atrisināmas problēmas, spiež lasītāju līdzdomāt, bet reizumis atstāj novārtā savu varoņu reālo vidi; tā rodas iespaids, ka rakstnieks tos tikai radījis, lai paustu savas domas.

Bet otrā sējumā mana, ka Raudive veidojot savu lielo romānu, arī pats iekšķīgi audzis. Viņa tēli kļūst īstenāki, dzīvei tuvāki. Mazā novele otrā sējumā Kādas draudzības stāsts, rāda divus kareivjus, kas karā viens pret otru cīnījušies un tagad saistīti ar dziļu pašaizliedzīgu draudzību. Tā pieder pie visvērtīgākajiem draudzības aicinājumiem pārī valodas un zemes robežām, visvērtīgākajiem, ko esam dzirdējuši pēc otrā pasaules paŗa.

Varbūt daudziem liksies, ka romāns nav viegli lasāms, bet kas meklē dzīves jēgu, jutīsies no šī darba dziļākās jēgas aizgrābts". (Dr. Wirth, Staatl. Volksbücherei stelle Regensburg).

Milzis, jeb nesimpatisks cilvēks

MARISA VĒTRAS VĒSTULE LATVIJAI NO HALIFAKSAS

Kanadas franču un angļu laikraksti sniedz plašas apceres sakarā ar Jāņa Tidemaņa trim gleznu izstādēm lielākajās Kanadas pilsētās. Cerībā, ka jūsu lasītājus interesēs mūsu mākslinieku darbi un sasniegumi, līdz ar sirsnīgām labdienām nosūtu šo rakstu, kuŗa viela ņemta no Kanadas preses atsauksmēm par Tidemaņa panākumiem.

Pirmo reizi es viņu nemaz neesmu redzējis, jo pirms viņa es pazinu viņa darbus. Un rets ir tāds cilvēks, kas spēj un „vēlas visu sevi parādīt ar savu vienīgo darba rīku — paleti." (Le Devoir) Es viņu pazinu pirms redzēšanas.

Pēdējo reizi sastapos ar viņu Montreālā, naktī, spilgti gaišajā stacijā. Viņš viens stāvēja milzīgās telpas tukšumā. Lielu, drūmu stāvu, iesirmām krēpēm viņš atgādināja vientuļu lauvu. Pienāca vilciens, un stacija piebira cilvēkiem. Daži viņu pamanīja, daudzi dusmojās, jo viņš nevienam negrieza ceļa, un ar savu neizkustināmo stāvu traucēja pūļa steigas nopietnību. Viņš atgādināja „milzi" (The Standard), kuŗa % „personība parādās visos sižetos un nekad neatsakās no sevis," (Le Canada) — pat ne mierā stāvot, un pat ne krāsās par mieru runājot.

Tas bija Džons Tidemanis. Nesimpatisks cilvēks, jo viņš neprasa, bet — ņem; pat no viņa aizejot cilvēkā paliek kāds satraukums, kas negribot un nedomājot tomēr izraisa it kā mazvērtības sajūtas. Un tas nav simpatiski. Jo „viņš spēj novērot bez žēlastības," un viņa „neizmērojamo aizrautību, mirdzumu un galējo nemieru cilvēki vairs nesaprot . . ." (La Presse) „Vajadzētu vienkārši skatīties un klusēt . . . un tomēr viegli izcelt iespaidu, kas nenovēršami pārņem katru Tidemaņa izstādes apmeklētāju — impulsīvitāte, varens spēks, kaut kas cilvēka prātam netveŗams, pārdabiskiem līdzekļiem sasniegti krāsu efekti, nemiers, kas tomēr nespēj traucēt vispārējo harmoniju . . . laimīgs ēnu un gaismu kontrasts . . . kas liek padoties kopiespaidam, ko viņš spontāni sniedz. Ik cilvēks izjūt varenības iespaidu Tidemaņa audeklos. Tomēr šī varenība nav Tidemaņa amata „triks" Šis varenības avots ceļas no ziemeļu tautas iedzimtās tieksmes uz noslēpumu . . ." (La Presse) Nu, sakiet, vai tad tas ir simpatiski — sajust citu varenāku un stiprāku par sevi? Un es ar visu godīgu pilsoņu atbalstu pilnpilnam pievienojos The Standard kritiķim; „Ja Tidemanis ir ļauns, viņš ir briesmīgs," — bet baidos, ka visi godīgi pilsoņi gan nepievienosies šī kritiķa tālākam spriedumam: „Bet ja viņš ir labs — viņš ir milzis, kas pat savās kļūdās patura grāciju un savās krāsās liek aizmirst ik kļūdu." Jo mēs nemīlam milžus, ja viņi nav muļķi, kā dažreiz mūsu pasakās, un ja viņi dzīvo tikai savam, bet ne mūsu uzdevumam. Un tomēr „viņa Kanadas koki ir skaistāki nekā citur . . . un katram ir ieteicams studēt šī latviešu gleznotāja darbus . . . jo Tidemanis pieder tiem retajiem, kam aizejot kaut kas ievērojams paliks pāri . . ." (Le Devoir).

Ir raksturīgi, ka divas avīzes — Le Devoir un Le Canada — salīdzina Tidemani ar Paganini, tikai „Paganini bija vairāk virtuozs, Tidemanis — mākslinieks" (Le Canada). Zīmīgi, ka ne latvieši, bet divi francūži, kas vadās tikai no Tidemaņa mākslas, ir atraduši šo savdabīgo salīdzinājumu. Šim rakstam negribu pievienot savas domas, jo baidos, ka tās tikai mazinātu manu uzdevumu — parādīt, kā sveši ļaudis vērtē svešus darbus. Un parādīt, ka arī vientuļš, „tiešs, robusts, mežonīgs" cilvēks, —ja tikai viņam zināms savas dzīves mērķis un sava darba vērtība, — var cilvēcei un savai tautai bieži vien dot vairāk nekā gudri vārdi un tukšās domas.

Darbs, sirds un asinis spēj allaž sasniegt pat šķietami nesasniedzamo. **Mariss Vētra**

ĶĪNAS VĀZE ŅUJORKĀ

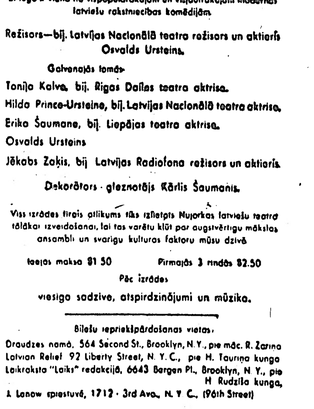
Ņujorkas Latviešu Teatŗa
sniegs savu pirmo izrādi
Svētdien, 8. janvārī 1930 g. plkst. 6:30 vakarā
ARLINGTON HALL ZĀLĒ
23 Saint Marks Place (starp 2 un 3 Ave. Easts) N. Y. C.
Uzvedīs Mārtiņa Zīverta komēdiju 3 cēlienos
"Ķīnas vāze"
Šī luga ir viena no vispopulārākajām un visjaunrākajām modernās latviešu rakstniecības komēdijām.
Režisors—bij. Latvijas Nacionālā teatŗa režisors un aktieris Osvalds Urstelns.
Galvenajās lomās:
Tonija Kalva, bij. Rīgas Dailes teatŗa aktrise.
Hilda Prince-Urstelne, bij. Latvijas Nacionālā teatŗa aktrise.
Erika Šaumane, bij. Liepājas teatŗa aktrise.
Osvalds Urstelns
Jākabs Zakis, bij. Latvijas Radiofona režisors un aktieris.
Dekorātors - gleznotājs Kārlis Šaumanis.
Visa izrādes tīrais ieņēmums tiks izlietots Ņujorkas latviešu teatŗa tālākai izveidošanai, lai tas varētu kļūt par augstvērtīgu mākslas ansambli un svarīgu kultuŗas faktoru mūsu dzīvē.
Ieejas maksa $1.50 Pirmajās 3 rindās $2.50
Pēc izrādes
viesīga sadzīve, atspirdzinājumi un mūzika.
Biļešu iepriekšpārdošanas vietas:
Draudzes namā, 564 Second St., Brooklyn, N.Y., pie māc. R. Zariņa
Latvian Relief 92 Liberty Street, N. Y. C., pie H. Taurina kunga
Laikraksta "Laiks" redakcijā, 6643 Bergen Pl., Brooklyn, N. Y., pie H. Rudzīša kunga,
J. Lanow spiestuvē, 1712 - 3rd Ave., N. Y. C. (96th Street)

Augšējā attēlā — Vāciņā saņemtā programma, kas pieteic tikko dibinātā Ņujorkas Latviešu Teātŗa svinīgo pirmo izrādi 8. janvārī, uzvedot Mārtiņa Zīverta Ķīnas vāzi.

Kultūras chronika

Bij. Latvijas Nacionālās operas tenors Arturs Priednieks-Kavarra darbojas par mūzikas profesoru St. Peterā, Gustava Adolfa kolledžā, kur viņa vadībā studē ap 50 skolnieku. Mākslinieks ķēries pie Mocarta Burvju flautas iestudējuma, ko ar saviem audzēkņiem drīzumā uzvedīs.

Šveices starptautiskā čellistu konkursa laureāts Ingus Nāruns p. g. decembrī koncertēja vācu publikai Hamburgā. Laikraksti „Hamburger Echo" un „Hamburger Allgemeine" savās slejās cildina Ingu Nārunu kā starptautisku mākslinieku ar augsti kvalificētu techniku un daiļu toni, kas savienots ar dabīgo mūzikālitāti interpretācijā.

Kurp vēl dosies mērbekiešu Spoku vilciens?

Mērbekas latviešu teātris savā viesizrāžu braucienā pa amerikāņu joslu svētdien un pirmdien sniedza divas pilnīgi izpirktas izrādes Eslingenas nometnē, uzvedot Arnolda Ridleja lugu Spoku vilciens. Teātŗa līdzšinējo izrāžu skaits līdz ar to sasniedza 508. Svētdien reizē bija arī aktieŗa Rūdolfa Mucenieka jubilejas debija, māksliniekam uzstājoties savā 500. izrādē.

Vairāku aktieŗu saslimšanas dēļ mērbekieši savā turnejā devušies mainītā sastāvā, tomēr sniedzot ļoti spraigu un raitu spēli. Spoku vilcienā līdzi spēlē arī pats režisors J. Zariņš. Recenziju par viesizrādēm dosim Latvijas nākošajā numurā.

Pēc apmeklētām Vircburgas, Ansbachas, Šv. Gmindes, Kleinkecas, Dilingenas un Eslingenas nometnēm teātris savā tālākajā maršrutā viesosies šādās vietās: Traunšteinā (13. janv.), Minchenē (14. 1.), Augsburgā (15. 1.), Kemptenē (16. 1.), Memingenā (?. .), Ulmā (. .) un Karlsrūē

Spēks vai illūzija?

(Turpinājums no 5. lpp.)

necik līdzvērtīgs ierocis tiem, kādi šodien valda pasaulē.

Šī upuŗa spēja vai nespēja tad parādīs, vai mēs būsim tie, par kādiem esam pasaulei slavējuši sevi grāmatās un brošūrās rādot diagrammas un procentes, salīdzinājumā ar citām tautām, ka mums ir bijis tik un tik skolu, studentu, augstskolu beigušo, grāmatu utt. Mēs varēsim parādīt, vai spējam Latvijai viņas nelaimes brīdī atmaksāt to, ko Latvija mūsos ieguldījusi laimes dienās. Mēs varēsim parādīt, vai mums tēvzeme vajadzīga tikai tad, kad tai labi klājas, vai arī tad, kad dēliem un meitām kaut ko jāupurē tēvzemei viņas lielākās nelaimes brīdī. Mums būs iespēja parādīt, kā tad nu īsti ir ar to daudzreiz pieminēto patriotismu. Mēs varēsim parādīt, vai mēs spējam cīnīties, vai ir vērts, ka mēs šo vārdu vispāri ņemam savās mutēs. Tad redzēsim, vai mēs patiesi esam spēks, jeb tikai runu un rakstu izpausta illūzija.

Varam iepriekš paredzēt, ka būs tādi, kas teiks: „Tā lieta nav reāla. To ir grūti samaksāt."

Protams, — grūti, jā gan! Bet varbūt mūsu brāļiem, kas ir vēl dzīvi dzimtenē un kam ik gadus jāsamaksā vesela mēneša alga „varenās, neuzvaramās" stiprināšanas „aizņēmumam", varbūt tiem ir daudzkārt vieglāk? Jāsamaksā, skaidri zinot, ka šī nauda aizies važu kalšanai, ko pašiem liks uz rokām . . .

Te derētu atcerēties 1940 .un 1941. gadu, kad mēs paši klusēdami, bez mazākā pīkstiena maksājām šim „aizņēmumam". Jā, maksājām važu kalšanai paši sev.

Ja **t a g a d** mēs maksāsim, tad gan — važu salaušanai! Šī ir mūsu sviedru upuŗa jēga.

Dažam citam gribēsies spītīgi teikt: „Lai es maksātu mūsu kungu barošanai? Paldies, nē!"

Kam tad īsti būtu vajadzīgs šis līdzekļu fonds?

Vai tie kaŗavīri un citi tautieši, kas Vācijas sanatorijās ir diluši un dilst tāpēc, ka neesam spējuši viņiem pienācīgi palīdzēt, vai tie ir kādi „kungi?" Mūsu visu palīdzība nākotnē viņiem būs vēl vairāk vajadzīga. Tāpat tie, kas zaudējuši kājas, rokas un acu gaismu cīnoties pie Lativajs robežām — vai tie nav pelnījuši, ka viņus neaizmirstu?

Vācijā būs spiesti palikt tūkstošiem sirmu latviešu tēvu un māšu tikai tāpēc, ka viņu dēli krituši pie Lubāna, Jelgavas vai Dobeles. Vai te mums nav nekādu pienākumu?

Tad tālāk: kāpēc mēs neesam varējuši izdot kādu grāmatu pasaules valodās, kas atspēkotu tās ķengas un zaimojumus, ko par mūsu kaŗavīriem rējis un rej sarkanais zelts, kas atplūdis rietumos un pārvērties citā krāsā? — Mums nav bijis līdzekļu . . .

Kāpēc mēs neesam varējuši izdot kādu citu grāmatu, kas atspēkotu tādu izdevumu uzbrukumus, kas mūs ar Maskavas naudu pataisa par miera un cilvēcības apdraudētājiem?

Kāpēc mūsu pārstāvjiem ir bijusi jānokavē piedalīšanās UN un citās konferencēs, kur Latvijas valsts un tautas posta atgādināšana ir bijusi tik svarīga?

Kāpēc mums nav pieklājīgu izdevumu angļu, franču, vācu vai spāņu valodās, ar ko Latvija spētu runāt ar pasauli tai saprotamā valodā un veidā?

Kāpēc mūsu spējīgo diplomātu pulkam jāsēd kaut kur izkaisītam un saistītam divus soļus platā istabā tanī laikā, kad tiem būtu jāšķērso jūras un okeani un jāatveŗ durvis, kas vairs nav aizslēgtas?

Kāpēc pasaules lielā prese arvien vēl klusē par mūsu Latvijas likteni? Ja mums būtu kaut cik no tās varas, kāda šodien pasaulē ir zeltam, arī lielā pasaules prese sāktu nepārtraukti prasīt Latvijas brīvību.

Nav nozīmes uzskaitīt visu, ko tāds mūsu pašu nodibināts līdzekļu fonds varētu veikt. Viens ir skaidrs: kāds ļoti svarīgs rokturis pasaules sabiedriskās domas mašīnā ar to būtu mūsu rokās. Lai to satvertu, vajadzīga visa mūsu kopēja griba, visu mūsu kopējs spēks.

Vai mēs spēsim būt spēks, jeb paliksim tikai par savu ieceru illūziju un kaut kur vientuļi čiepstēsim — starp nedzīviem ūdeņiem un klintīm?

Knuts Lesiņš

Latvijas stāvoklis rietumvalstu lielo enciklopēdiju spogulī

Mēs nevarētu sūdzēties, ka pēdējā laikā Baltijas valstu liktenis tiktu pilnīgi noklusēts ārzemju presē un politiskās diskusijās, kā tas bija vērojams pirmajos pāris pēckaŗa gados. Šī pieminēšana ir sakarā ar paasinātajai pretkomūnistiskai politikai vajadzīgo argumentāciju, tā ir vairāk vai mazāk temperamentīga, tai preti dzirdam arī netikvien komūnistu ietekmētas aplamības, bet lietas, kas izskaidrojamas ar pilnīgu mūsu vēstures un apstākļu nepazīšanu. Kā tad nu ir: vai ārzemju valsts vīram vai žurnālistam ir iespējams uz ātru roku iegūt kaut visnepieciešamāko informāciju par Latviju (Baltijas valstīm) pašķirstot rokas grāmatas, lai zinātu, kur tāda valsts atrodas un kas ar to noticis? Pāršķirstot vairāku angļu un amerikāņu lielo enciklopēdiju pēdējo pāris gadu izdevumus, izrādās, ka neesam no tām izdzēsti kā principā neatkarīga tauta. Protams, piegājiens ir dažāds, un — sāk iespiesties jaunāko Pad. Sav. avotu informācija, kas par Latviju vēstī kā par Pad. Savienības sastāvdaļu.

Sāksim ar daudzsējumaino, katru gadu par jaunu publicējamo „The Encyclopedia Americana". Salīdzinot 1946.—48. gada izdevumus, Latvijai veltītajā tekstā neatrodam nekādas pārmaiņas. Iespiesta krāsaina Baltijas valstu karte ar valstu robežu apzīmējumiem, apmēram divās slejās dati par vēsturi, proklamēšanu, atzīšanu de iure un uzņemšanu Tautu Savienībā, saimniecību, dzelzceļiem, izglītību u. taml. Liekas — šie dati pārņemti vēl no pirmskaŗa laika izdevumiem, objektīvi, korrekti, viegli pārskatāmi (iedzīvotāju skaits pēc 1930. g. tautas skaitīšanas). Tikai beigās ir dažas rindiņas, kas vēstī par pārmaiņām mūsu stāvoklī. Pieminēts, ka 1939. g. krievi ierīkojuši „jūras bazes", bet 1940. g. iebraukuši ar tankiem un kaŗaspēku, ar to faktiski izdzēsdami šo nāciju patstāvību (domātas visas trīs Balt. Valstis) — „thereby virtually extinguishing the independence of these nations." Tas ir viss, kas veltīts Baltijas valstu traģēdijas pēdīgajam posmam.

Viena sējuma „Information please almanac 1949" dati ir apmēram tie paši, saīsinātā veidā. Ārzemju pārstāvniecību sarakstā pie Baltijas valstu sūtniecību apzīmējumiem iekavās pielikts „sūtniecība slēgta", taču diplomātisko pārstāvju vārdi iespiesti tāpat kā citu valstu, ar diplomātiskās dienesta pakāpes apzīmējumu.

Biezajā „The World Almanac and Book of Fakts" atzīmēts bez parastajiem ģeografiskajiem, saimnieciskajiem un kultūrālajiem datiem, ka Latvija 1940. gadā Padomju Savienības okupēta un iekļauta. Sleja nobeidzas ar piezīmi, ka Savienotās Valstis šo akciju nav atzinušas.

Tai pašā izdevumā Latvija minēta arī valstu sarakstā, kas nav nokārtojušas savus pirmā pasaules kaŗa laika parādus, ar 6,879,464.20 dolaru summu. Uz 1948. gadu skaitās uzkrājušās parāda procentes drusku pāri divi simti tūkstoši dolariem. Taču šai sarakstā mēs stāvam pašā rindas lejas galā, tās priekšgalā ir Britu imperija, tā kā par to mums sevišķi pagaidām nebūtu jāuztraucas.

„The Americana Annual 1949" rāda gluži citādu ainu. Patstāvības laiki pieminēti divās rindās, viss pārējais ņemts no jaunākās Padomju Latvijas grandiozās, puškotās statistikas, kas pauž progresu, salīdzinot ar „buržuāziskās Latvijas" laikiem. Taču ziņas sniegtas it kā ar paslepenu redakcijas skepsi, jo atkal un atkal katrā sadaļā pieminēts „kā to vēstī Pad. Savienības avoti". Uzzinām, ka agrāk Latvija industrijā nodarbinājusi tikai 3¹/₂% iedzīvotāju un šo atpalikšanu "Pad. valdība iepojās izlīdzināt". Seko piecgades skaitļi un plāni. Latvijas radio stacija, ko pabeidza būvēt 1946. g., esot viena no stiprākajām Pad. Savienībā, tā kā sadzirdama visā pasaulē. Lauksaimniecības kultūras veicināšanai no Pad. Sav. ievests milzīgs vairums mākslīgo mēslu — 85.000 tonnu! Pilnīga lauksaimniecības kollektīvizācija vēl neesot paveikta, jo latvieši pretojoties jaunajām sociālajām pārmaiņām. Skolēnu skaits valstī sasniedzot 290.000, jeb par 50.000 vairāk nekā pirms otrā kaŗa. Pastāvot obligātā izglītība, tā kā neviens bērns skolas vecumā neesot sastopams mājās. Pēc visu šo datu „pēc plāna un grafikas iespiešanas" izdevuma redakcija atļāvusies tomēr šo to neparedzētu piebilst no savas puses. — 1940. g. Padomju Savienība izdarīja spiedienu uz Latvijas valdību un ar pazīstamo pseudo-demokratisko procesu pārvērta Latviju par 15. Padomju Republiku". No dažādu pašvaldību amatpersonām 1948. g. tikai 18,3% bijuši komūnisti. Blakus lietuviešu tā esot vājākā komūnistu partija Pad. Savienībā. Pēc zemes sadalīšanas 70.000 zemnieku dabūjuši zemi, bet saimniecības nav lielākas par 74 akriem. Mājas un īpašumi ar platību lielāku par 200 kv. m. nacionālizēti. Pieminēta pagrīdes kustība. — „The Columbia Encyclopedia, New York 1948" Latvijas valsts gaitu apraksts beidzas ar 1932. g. noslēgto draudzības un neuzbrukšanas paktu ar Pad. Savienību. — Tik daudz amerikāņu izdevumi.

Angļu lielajā „Encyclopaedia Britannica" (49. g. izd.) raksts par Latviju sākas ar vārdiem „Agrākā Eiropas republika . . ." Telpa atvēlēta diezgan plaša — turpat piecas slejas, pa sadaļām iztirzājot vēsturi (pieminēta Durbes kauja 1260. g.), uzsveŗot latviešu stipro patriotismu un cīņas ar vāciešiem, ģeografiju, dabas bagātības, tirdzniecību (eksportpreces — koki un sviests, galv. kārtā uz Angliju un Vāciju), izglītību (300 studentu uz 100.000 iedzīv.), finances, agrārā reforma u. taml. Par mūsu vēstures jaunāko posmu teikts, ka 1934. g. prezidents Kārlis Ulmanis „suspendēja satversmi", 1936. g. kļūdams arī par valsts prezidentu. Taču 1938. gadā atgriešanās pie demokratijas šķitusi nenovēršama (imminent). Bet 1939. g. Vācijas un Pad. Sav. noslēgtais neuzbrukšanas pakts esot Latvijas valdībai radījis dibinātas bažas. Repatriēti 60 000 vāciešu.

1940. g. Krievija pieprasījusi neierobežotu militāru okupāciju, un 17. jūn. Latvija bijusi krievu kaŗaspēka varā. Šai armijai izdarot spiedienu, ievēlēts parlaments ar komūnistisku vairākumu. 21. jūl. parlaments lūdzis Pad. Savienību uzņemt Latviju par tās sastāvdaļu un „5. aug. Latvija bija anektēta." 1941. g. Vācija, Krievijā iebrūkot, padarījusi Latviju par Ostlandes sastāvdaļu, bet 1944. g., kad krievi zemi atkaŗojuši, Latvija atkal iekļauta Pad. Savienībā.

Tās pašas enciklopēdijas viena sējuma izdevums „Book of the Year 1949", pilnīgi pārsīdot visām iepriekšējām vēsturiskajām ziņām un notikumiem, sāk savas atzīmes ar 1948. g. bēgļu ziņām, kas „izbēguši dzīvību glābdami". Latvijā esot ievesta darba klausība kā individuāla, tā kollektīva. Notiekot arī lauksaimniecības kollektīvizācija varmācīgā kārtā. Zeme sadalīta 28 akru lielās 70.000 saimniecībās. Bet tā kā tās esot par mazām, lai varētu apsaimniekotājus uzturēt, tad īpašnieki spiesti apvienoties kolhozos. — Pieminēti daudzie Baltijas valstu bēgļu pārdrošie braucieni pār jūru no boļševikiem bēgot, galvenā kārtā igauņi, bet arī 29 latvieši 1948. g. esot iezēģelējuši Bostonā. Daudz latviešu uzturoties kā pārvietotas personas Vācijā, — kā pārpalikums no politiskajiem apcietinātajiem un piespiedu strādniekiem, arī no tiem, kas, boļševikiem zemi par jaunu okupējot, no tiem bēguši. Tūkstošiem deportēti uz Krievijas iekšieni: 132.000 baltiešu pirmajā reokupācijas gadā, un 300.000 līdz 1948. g. Tūkstošiem krievu ierēdņu un zemnieku ieņemot izraidīto vietas, lai zemi sovjetizētu saimnieciski un politiski. — Šādām ziņām, kas, kā redzams, ļoti uzskatāmi atspoguļo patreizējo stāvokli, veltītas divas pamatīgas slejas.

Patīkami ir uzšķirt nodaļu par Latviju lielajā Šveices enciklopēdijā vācu valodā „Schweizer Lexikon, Zürich 1947." Latvijai veltītas vairāk nekā četras slejas, kuŗas grezno daži Rīgas uzņēmumi (skats uz Pēterbaznīcas torni no Monetu ielas) un mūsu mākslinieku gleznu reprodukcijas. Pamatīgi apskatīta mūsu senvēsture un patstāvības laiks. Par jaunāko laiku notikumiem teikts: Pēc neuzbrukšanas pakta noslēgšanas ar Vāciju, Krievija pieprasīja militāras bazes, kas bija ievadījums varmācīgai okupācijai un iekļaušanai Pad. Savienībā. — Hitlera uzbrukuma laikā, kā arī okupācijā no 1941.—44. g. latvieši turējušies nost no vāciešiem, tāpat vēlāk no krieviem, un neatzīst savas valsts piespiedu iekļaušanu Pad. Savienībā. Par pārmaiņām mūsu valsts iekšējā politiskajā struktūrā 1934. g. teikts: „Līdz 1934. g. Latvija bija parlamentāra demokratiska republika, ko prezidents Kārlis Ulmanis pārvērta autoritātīvā." Gandrīz puse apceres veltīta mūsu mākslas un kultūras dzīvei, tautas dziesmām, pasakām, folkloras pētījumiem, literātūrai (minēti Skalbe, Akurāters, Jaunsudrabiņš uc.), glezniecībai (Purvītis, Alksnis), tautas rakstiem, mūzikai (Cimze, Alfr. Kalniņš, — J. Vītolam citā vietā atsevišķs raksts). Ļoti plaša bibliografija.

Kā redzam, par mums sniegtās ziņas visumā ir korrektas, objektīvas un labvēlīgas, jo — mūsu apstākļos — objektīvitāte jāvērtē kā labvēlība. Mūsu patiesība ir diezgan spēcīga, lai tā iedarbotos arī bez izpuškojumiem. Pie tam no pieminētajiem avotiem derētu kādu tiesu rāmuma mācīties dažiem mūsu pašu politikāņiem, kuŗiem kremt 1934. g. notikušās politiskās pārmaiņas Latvijas valsts struktūrā. Mēs vēl nevaram pilnībā izvērtēt, kas mums nācis par ļaunu, kas — par labu.

Taču no augšminētajiem citātiem arī nevajadzētu spriest, ka mūsu valsts liktenos būtu gaidāms tik drīzi kāds labvēlīgs pagrieziens. Tas iespējams tikai kādā lielā, visas pasaules struktūru aptveŗošā pagriezienā.

Cilvēks visumā ir gauži vienāldzīgs pret otra cilvēka likteni kaut kur aiz trejdeviņām zemēm. Mums derētu ielāgot amerikāņu filozofa Rolfa Emersona vārdus: „Viņi citē bībeli, citē Paulu, citē Kristu, lai attaisnotu verdzību. Ja verdzība ir laba, tad melošana, zagšana, dedzināšana, slepkavība, viss tas ir labi, un Unijas sabiedrībām tas jāatbalsta. — Šīs lietas rāda, ka nekādas formas, nedz konstitūcijas, nedz likumi, nedz paražas, nedz baznīcas, nedz bībeles nav nozīmīgas pašas par sevi. Veins ērti iepeņinājās tanīs. Nav cita pretlīdzekļa, kā tikai cilvēka galvā un sirdī. Visi regulējumi ir nenozīmīgi, ja nav cilvēku, kas tos ievēro; likums nav nekas bez lojāliem pilsoņiem. Lai saprastu Kristu, vajadzīgs Kristum mājot sirdī." Un tālāk: „Šīs zemes nacionālais gars ir miegains, mantkārības aizņemts, kuŗis pret principiem. Anglo-sakšu rase ir lenna, stipra un patīga. Viņi paļaujas tikai uz anglo-sakšiem. 1825. g. Grieķija atrada Ameriku kurlu, Itālija un Ungārija un Polija atrada viņu kurlu. Anglija rūpējas par tirdzniecību, ne pār brīvību." — „**B r ī v ī b a i r a g r e s ī v a, b r ī v ī b a i r v i s u d r o s m ī g o u n a p z i n ī g o c i l v ē k u k r u s t a k a ŗ š, t ā i r e p i s k a p o ē z i j a, j a u n a r e l i ģ i j a, d ž e n t l m e ņ u b r u ņ n i e c i s k u m s.**" (The fugitive slave law, 1851). Šie vārdi rakstīti sakarā ar izbēgušo vergu likumu, kas atļāva uz ziemeļštatiem izbēgušos vergus viņu īpašniekiem meklēt un pieprasīt viņu izdošanu. Šis tas varbūt ir pasaulē grozījies. Bet vai tiešām pašos pamatos? Un vai pēc simts gadiem šie vārdi neskan it kā mūsu liktenim rakstīti? Jo — cik sen — arī uz mums mēģināja attiecināt „izbēgušo vergu likumu", un daudzi tam krituši par upuri.

Bet varbūt mēs darītu prātīgi — sevišķi satiekoties ar svešautiešiem — nesūdzēdamies tik daudz konkrēti par savu likteni, kā mēģinādami ietekmēt viņu prātus visas pasaules sirdsapziņas atmodināšanai principā, rādot atšķirību starp divām puslodēm. Jo nezin, vai cilvēks tiešām var justies brīvs vienā zemes daļā, kamēr otrā valda verdzība.

Roberta Mazjāna darbu skate Memingenā

Roberts Mazjānis Ziemsvētku laikā Memingenas nometnē iepazīstināja mūs ar savu gleznu klāstu. — Reizē ar šo izstādi R. Mazjānis varēja atskatīties uz 25 darba gadiem: pirmo reizi viņš izstādījies 1924. gagā „Zaļās Vārnas" izstādē . Dzimtenē R. Mazjānis piedalījies Kultūras fonda rīkotās mākslas izstādēs un sevišķi rosīgi darbojies Malienā, kur ilgus gadus bija zīmēšanas un mākslas vēstures skolotājs Alūksnes ģimnazijā un tautskolā.

Pašreizējā R.Mazjāņa izstādē bija redzami 60 darbi eļļā, visi darināti trimdā. Izstādei bija vairāk nekā 200 apmeklētāju.

Edv. Tūters

IRMA LIEPSALA

Nāve un Antonija

Ernas Geistautes viņete un ilustrācijas

(1. turpinājums).

„Mīļā draudzene," viņš nopietni raudzījās caur savu aceņu stikliem uz Antoniju, kas, kājas parāvusi zem sevis, sārtā rīta mētelī sēdēja sačokurojusies gultā, „mīļā draudzene, tas jums jāpacieš, tas pāries. Bet, izņemot dažus pilienus sirdij, es nevaru jums te nekā līdzēt," un viņš nervozi plucināja aceņu saitīti, kas nokarājās līdz gaišās vestes kabatai.

„Jūs esat īsts briesmonis, bez sirds," Antonijas acis nikni dzirkstīja. „Bet es gribu dzīvot!"

„Kas ir dzīvot, Antonija? Ko jums, kuŗai visa kā diezgan, tas nozīmē?" Andrējs Puķe jautāja. „Daudziem ir vēl šliktākas kaites."

Viņa sažņaudza rokas ap ceļgaliem un, ieskatījusies viņa acīs, teica:

„Es gribētu vienreiz vēl mīlēt un tad..."

„Un tad?"

„Tad varbūt es būtu ar mieru arī mirt..."

Ārsta seja pārvērtās. Tajā uzliesmoja izbrīns, vilšanās, prieks un skumjas, līdz pārsvaru apaļajā, gudrajā sejā guva vieglu skumju izteiksme.

„Es nezināju, Antonij, ka tas tā. Es visu laiku domāju, ka jūs esat laimīga... Bet lūdziet Dievu, cilvēks nekā te nevar darīt."

„Es viņu vairs nelūdzu. Veselu gadu es neesmu baznīcā bijusi. Arī viņš man nepalīdz, dóktor."

„Antonij, Antonij..." — kā ļaunu bērnu brīdinādams, ārsts pacēla pirkstu. „Bet tagad nomierinieties un mēģiniet iemigt. Lēkme tik drīzi vairs neatkārtosies."

Nākošā rītā Katrīna piedāvājās atnest kundzei jaunu krupi.

„Nē, to vairs nē," Antonija nodrebinājās. „Meklē ko citu."

„Man padoma vairs nav, madam," Katrīne nopurināja sirmo galvu. „Viss ir izbraukts, iziets. Bet man kādreiz kaut ko teica, kas man vēl šodien palicis prātā. Tikai es visu laiku neuzdrošinājos madāmai teikt."

„Saki, Katrīnīt, saki," lūdzās Antonija, „padomā, ja tu būtu manā vietā... Ja rītu tev būtu jāmirst..."

Katrīne pamīņājās, savilka savas grumbas un čukstot pieliecās Antonijas ausij:

„Miroņa roka..."

„Šausmīgi!" iesaucās jaunā sieviete, „bet kur lai to ņem?"

„Varbūt kādā kapličā... morgā?..."

„Nē, nē, tas ir pārāk briesmīgi," Antonija noskurinājās.

Kādu laiku viss likās esam pilnīgā kārtībā, un, tuvojoties rudenim, Antonija taisījās ceļojumam uz Italiju, kur viņu uz dažām nedēļām apsolījās pavadīt pats Svīķa kungs, lai uzlabotu arī savu veselību. Pēdējā laikā, neraugoties uz lielo nevaļu, viņš sāka no jauna pievērsties savai vientulīgajai sievai, apbērdams to dāvanām un citiem uzmanības pierādījumiem. Viņa zelta veikalnieka ādā bija paslēpta laba un vientiesīga sirds.

Bet Antonijas kundzei kādā dienā uznāca jauna lēkme. Taču arī tā pārgāja un Antonija Svīķes kundze izskatījās atkal veselāka un ziedošāka.

Bet ņemierīga viņa bija, briesmīgi nemierīga. Kādā dienā viņa pasniedza Katrīnei lielu žūksni naudas un teica:

„Ej, atnes."

Katrīnīte blisināja acis un, nekā nesaprazdama, skatījās kundzē.

Antonija kļuva nikna, spēra ar papēdi grīdā: „Roku, to roku! Vai tu nemani, ka man atkal kļūst sliktāk? Man ir sajūta, it kā būtu drīz jāmirst. Ak, Katrīn!" — un viņa iesāka raudāt.

Bija jau krēsla, kad vecā pārradās. Antonija nejautāja. Tikai gulēt ejot viņa teica: „Katrīn, kad tu nāksi, es aiztaisīšu acis..."

Otrā vakarā Antonija jautāja: „Katrīn, kāda tā izskatās? Es sajutu viņu tik vieglu, jā — pat maigu..."

„Kas tur ko izskatīties," nīgri atbildēja Katrīna, „dzeltena, sažuvusi kā koks."

Trešajā vakarā Antonija gribēja redzēt. Tā bija kreisās rokas plauksta ar mazliet dilba kaula, kā izdrāzta no koka vai akmens. Rādītāja pirkstam trūka augšējā locekļa, bet uz zeltneša bija gredzens, ielauzts sudraba gredzens ar sarkanu aci. Un brīnums, ka Antonija nejuta vairs ne mazāko baiļu. Viņa smējās: „Nez, kam šī roka piederējusi? Tā ir daudz patīkamāka nekā dzīvais krupis, kas pastāvīgi kustējās un staipījās gar kaklu."

Ceturtā dienā Antonija jutās pavisam labi. Tik jautru un bezbēdīgu Katrīne savu pavēlnieci nebija sen redzējusi. Pievakarē viņa lika Katrīnei pateikt kučierim, ka jāsagatavo pajūgs, jo viņa braukšot uz vācu teātri.

„Viena pati?" brīnījās Katrīne.

„Jā, viena pati," atbildēja kundze, un sprauda aiz ņiebura dzeltenas tējrozes, ko Svīķa kungs ar rīta sveicieniem šai dienai bija atsūtījis. „Manu brokāta šalli!"

Teātrī Antonija Svīķes kundze ieradās īsu brīdi pirms sākuma. Nesteigdamās un cēla viņa parādījās partera ložā kā pati mūza. Melnā

samta tērpā vizēja puskailie pleci, bet apaļo un kā sniegs balto roku locītavās čukstot ieskanējās zelta sprādzes un važas. Viņas pilnīgais, maigais kakls, kuŗam ārpusē nebija ne mazāko trūkumu, bija brīvs, bez kāda greznuma — Antonija zināja ļoti labi, kur pirmā kārtā vēršas viņas pārsteigto paziņu ziņkārie skati, un klusībā triumfēja.

Kas par to, ka lieltirgotāja Svīķa sieva bija uzdrošinājusies ierasties teātrī viena? Pēc tik ilgas pamestības gribējās atkal reiz elpot. Vai kādam jāzina, ko viņa par to maksā? Svīķu namā nav parasts prasīt pēc cenas, ja kas jāiegūst.

(Turpinājums sekos).

Sabiedroto attiecības bez maskas (6)

Plkv. Jeļizarovs šauj meža cūkas ar mašīnpistoli

KRIEVI MĒĢINA MŪS IZSPIEST NO BERLĪNES

Pēc daudzām cīņām ar Kotikovu es jau 1946. g. oktobrī biju izkristalizējis savus uzskatus par krieviem un tagad ar patiku lasīju ierakstu manā dienas grāmatā. „Visu mūsu neveiksmju sakne," rakstīju toreiz, „ir tas, ka mēs nepazīstam krievus. Padomju savienības traģiskā ārpolitika ceļas no tā, ka viņi ir diplomātiski negatavi un nevar pildīt to lomu, kas lielajai Krievijai pienākas starptautiskajā politikā. Pusotra gados mūsu apbrīnošana un mīlestība Padomju savienībai, kas radās aiz cieņības pret varonīgo cīņu pret Hitleru, izgaisuši un krievu stulbā, nepiekāpīgā rijība liek mums sagatavoties uz visļaunāko. Krievi ir tie, kas likuši mums grozīt mūsu politiku iepretim Vācijai. Mēs gribējām Vācijai uzspiest bargu mieru, bet tagad tas būs visai mīksts. Mums nav sabiedroto. Franči labi jūt, ka viņus neņem par pilnu, un angļi atkarīgi no ASV saimnieciskās palīdzības."

Neraugoties uz to, tai ziemā mēs ar Kotikovu bieži satikāmies arī privāti. Bet tad no Maskavas atbrauca plkv. Jeļizarovs plkv. Dalades vietā, kas visu laiku bija bijis Kotikova vietnieks. Jeļizarovs bija liels, masīvs vīrs un runāja, ka viņš esot apprecējis Ļeņina sievas māsu, kas tam jau pirmajā gadā dāvinājusi 16 mārciņas smagu puiku. Ar Jeļizarovu mēs jau no pirmās dienas bijām nesamierināmi pretinieki un staigājām, tā sakot, ar pirkstu uz pistoles mēlītes.

Bet citādi mēs ar Jeļizarovu varējām sadzīvot diezgan labi, lai gan viņš reizēm vārda tiešajā nozīmē varēja kļūt bīstams. Kādu dienu angļi mūs visus ielūdza uz mežacūku medībām Špandavas mežā. Katram bija paredzēti divi šāvieni. Jeļizarovs ar savu krievu šoferi stāvēja nepilnus 30 m no manis, kamēr angļu un franču komandantu palīgi atradās mastā aiz sīku priedīšu jaunaudzes. Medības sākās lielā klusumā, bet pēkšņi aiz Jeļizarova sāka līgoties krūmi. Ducis mežacūku lēkšodamas lauzās pa stigu starp mani un Jeļizarovu. Jeļizarovs izšāva savu divstobreni, bet tad pagrāba no šofera pleca mašīnpistoli un, nevērodams ne manu klātieni, nedz aiz jaunaudzes stāvošos pārējos kollēgas, trieca visu aptveri cūku barā. Es laikus paguvu nokrist garšļaukus, un ložu zalve aizspindza man pāri. Arī Jeļizarova šoferis, medību trakuma pārņemts, nez' kur izrāva otru mašīnpistoli un atklāja uguni. Kad arī angļi un franči pacēla galvu no sūnām, izrādījās, ka Jeļizrovs bija nošāvis 5 cūkas un ievainojis vēl pusduci. Pārējie netika pie šāviena un medības bija galā. Jeļizarovs bija ļoti lepns, un, kad angļi viņam maigi atgādināja, ka katram medniekam bijuši paredzēti tikai 2 šāvieni, viņš savā cietajā sejā izvilināja smaidu, kas izskatījās kā ledus iešana Jukonā: „Es jau arī tikai divreiz dabūju šaut, izšāvu tikai divas aptveres."

Pēc zaudētajām vēlēšanām krievi nolēma sabiedrotos no Berlīnes izspiest ar varu. Pie apvāršņa parādījās pirmie negaisa mākoņi, kas vēstīja par vētras tuvošanos. Krievi iepriekš gribēja pamēģināt, cik tālu amerikāņi gatavi viņiem pretoties. Mēs bijām nodevuši krievu lietošanā Vācijas dzelzceļa pārvaldes ēku amerikāņu sektorā. Kādu dienu to okupēja bruņoti krievu posteņi. To bija pilnas divas smago auto kravas. Klejs bija pārsteigts. Es uzstājos, ka mēs nevaram ļaut apbruņotiem krieviem rīkoties pa amerikāņu sektoru, kā viņiem patīk, un izstrādāju darbības plānu. Krievu posteņu maiņa notika rēgulāri vienpadsmitos vakarā. Nolēmu, ka sūtīsim amerikāņu patruļu divi stundas agrāk, kas tad krieviem jaunus posteņus izlikt nepieļautu. Dažas minūtes pirms deviņiem zvanīja mans patruļas vadītājs: „Mēs esam dzelzceļa pārvaldē," viņš teica, „bet arī jau krievi ieradušies, pie tam veselu stundu agrāk pirms mums." Man bija skaidrs, ka krievi dabūjuši zināt mūsu plānus, vai nu noklausīdamies mūsu telefonus, ko viņi darīja rēgulāri, vai arī par mūsu gatavošanos Kotikovam bija ziņojis kāds spiegs. Tādu bija simtiem, pat manā birojā. Reiz pēc kādas konferences manā kabinetā stundu vēlāk Kotikovam bija rokās jau pilnīgs ziņojums par visu, ko biju teicis.

Es tomēr nolēmu rīkoties. Patruļai pavēlēju uzstādīt patšautenes un neielaist nevienu krievu pārvaldes ēkā. Kas gribēja tikt ārā, to laida cauri, bet nekādus pastiprinājumus krievu posteņiem nepielaida. Nepagāja ne stunda, kad ieradās 3 smagās mašīnas ar apbruņotiem krievu kareivjiem. Viņi apgalvoja, ka ieradušies ēkā, lai noklausītos ner kādus dzelzceļnieku kursus. Amerikāņi šo iegansta apšaubīja. Stāvoklis kļuva visai saspīlēts. Es zvanīju Klejam un teicu, ka labi būtu mūsu posteņus pastiprināt. „Dubultojiet sardzi," viņš pavēlēja.

Arī krievi sūtīja pastiprinājumus. Pl. 1 naktī man zvanīja Kotikovs. Pēc dažām pieklājīgām ievadfrazēm viņš man teica, ka dzelzceļa direkcijas ēkā risinoties nepatīkami pārpratumi. Viņš lietoja apzīmējumu: „mūsu ēkā". „Tā ir amerikāņu, ne krievu ēka," es teicu. „Vienalga," teica Kotikovs, „bet Jums vajadzētu zināt, ka tur nupat kāds amerikāņu kareivis iespieda mašīnpistoles stobru ģenerālim Petrovam vēderā."

„Labi," es teicu, „to lietu mēs izmeklēsim un es Jums rītdien ziņošu."

„Nē, nē," protestēja Kotikovs, „rīt var jau būt par vēlu. Kuru katru brīdi var sākties šaudīšanās."

„Mani kareivji ir disciplinēti," es viņam teicu, „viņi pirmie nešaus. Es ceru, ka arī krievu disciplīna ir laba."

Kotikovam bija jākapitulē notikušu faktu priekšā. Krievu posteņus atvilka jau nākamajā rītā.

(Turpinājums sekos)

Kā Jūs uztverat dzīvi?

Cilvēki zina, ka modernās, technikas pārbilvētās dzīves iespaidi atstāj jūtamas sekas miesā un dvēselē, ja cilvēks neprot saprātīgi iedalīt savu darbu un iekārtot savu dzīves ritmu pēc darba veida un prasībām. Rīkojoties saprātīgi, katram iespējams samazināt savu ikdienas nervu saspīlējumu. Lai to varētu, jānoskaidro, vai cilvēks uztver dzīvi pārāk smagi vai pārāk viegli. Izlasiet nākamos 10 jautājumus un atzīmējiet ar krustiņu tos punktus, kas, pēc jūsu domām, atbilst jūsu rīcībai.

1. Kad no rīta uzmostaties: a) vai apgriežaties uz otriem sāniem, lai vēl mazliet pagulētu? b) vai nedaudz lasāt? c) vai vālājaties kādu brīdi nomodā un pārdomājat savu dienas darbu? d) vai celaties tūlīt?

2. Cik stundas darbdienās caurmērā strādājat: a) 5—6? b) 7—8? c) 9—10? d) vairāk par 12?

3. Vai esat visprieclgāks, ja: a) jums nav nekā ko darīt? b) jums ir tik daudz ko darīt, ka esat patīkami nodarbināts? c) jums tik daudz darba, ka pastāvīgi ir ko darīt? d) jums ir vairāk darba nekā, paredzams, varēsit paveikt?

4. Kad vakaros omulīgi sēžat mājās, vai domājat: a) ka esat nopelnījuši mieru? b) ka pēc padarītā darba labi atpūsties. c) ka jums tagad īstenībā vajadzētu kaut ko darīt savas izglītības papildināšanai? d) ka būtu jāpieceļas un jāstrādā kaut kas produktīvs?

5. Ko jūs domājat par sava darba svarīgumu: a) tas ir pilnīgi nesvarīgs, b) kāds nieks no tā ir svarīgs, bet lielākā daļa nē, c) lielākā daļa ir svarīga, bet mazākā nē, d) viss ir ārkārtīgi svarīgs.

6. Kad apskatāties savā darba vietā, vai nepamanāt: a) neko tādu, ko vajadzētu tūlīn padarīt? b) parasti kaut ko, kas būtu padarāms? c) daudz darāmā? d) daudz tāda, ko tūlīn paveiksit.

7. Kad jūsu priekšnieks saka, ka šodien, paredzams, jāstrādā virsstundas, vai domājat: a) Tam nav nekāda sakara ar mani! b) Cerams, iztiks bez virsstundām! c) Ja strādājam ātri, mēs līdz darba laika beigām esam galā. d) Kāpēc nē, ja vajadzīgs!

8. Kad rītos ejat uz savu darba vietu, vai parasti darāt to: a) lēnāk nekā pārējie laudis? b) tāpat kā visi citi? c) ātrāk nekā lielākā daļa? d) ātrāk par visiem citiem?

9. Ja jums jāveic grūts vai nepatīkams darbs: a) vai mēģināt no tā izvairīties? b) vai atliekat to tik ilgi, kamēr vien varat? c) vai paveicat to, ja esat vislabākajā noskaņojumā? d) vai darāt to tūlīn?

10. Ar kādām sajūtām pirmdienās vai pēc atvaļinājuma dodaties uz darbu? a) vai baidāties no tā? b) neiztaisāt neko lielu par to? c) labprāt, bet bez lielas uzņēmības? d) uzņēmīgi un katrā laikā gatavs to veikt?

Par katru ar krustiņu atzīmētu „a" vērtējiet 10 punktus, par katru „b" — 8, par katru „c" — 5 un par katru „d" — 2 punktus. Ja sasniedzat 80 vai vairāk punktu, tad dzīvi uztverat pārāk viegli. Starp 40 un 50 punktiem ir zelta vidusmērs, bet ja jums ir mazāk nekā 35 punkti, tad jūsu dzīves uztvere ir pārāk smaga, un jums jāklūst „elastīgākam". (ab)

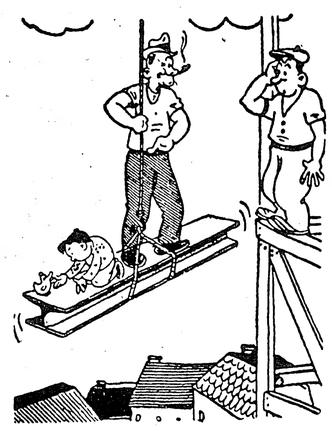

DĪPĪTIS JAUNOS DARBOS AMERIKĀ

„Manai sievai šodien veļas diena, tādēļ man drusku jāpieskata puika."

Basketbolists V. Šmits Anglijā

Nesen Anglijā viesojās basketbolists V. Šmits. Mūsu izcilais valsts vienības spēlētājs piedalījās „londoniešu" treniņā, un absolvēja arī vienu „viesu spēli" Leičesteras BANGAS sastāvā pret Leičesteras tehnisko kolledžu. Jaunāko spēlētāju atbalstīts, mūsu „āķu" speciālists cīnījās kā senās dienās, bieži ielidinot bumbu pretinieku grozā, un latvieši panāca jauku 44:23 uzvaru. Pēc sacensības kolledžas spēlētāji, kuru vairums amerikāņu studenti, pateicās Šmitam, kas viens pats ieguva 30 p., par skaisto spēli.

V. Šmits ieradās arī latviešu sportistu tradicionālā eglītes vakarā Londonā. Pārrunājot Zviedrijas latviešu basketbolistu starta iespējas nākamo dziesmu dienu laikā Anglijā, V. Šmits atzinīgi novērtēja mūsu sporta organizācijas darbu Lielbritānijā: „Neko tamlīdzīgu neesmu vērojis Zviedrijā un Francijā, un arī Vācijā latviešu sporta dzīve pamazām apsīkst. Plašais sporta kopu tīkls, dažādās krietni izkārtotās meistarības, reģistrācijas kartes un nodevas, viss tas jau atgādina kautko no Latvijas. Latviešu sportisti Anglijā nav aizmirsuši dzimtenē izkoptās tradicijas!" Sporta pārvalde pasniedza mīļajam cieminam mazu piemiņas velti, un apbalvoja 3 gada labākos sportistus: lodes grūdēju A. Pukstu, dūru cīnītāju V. Legzdiņu, un sprinteru O. Feldmani. Atzinības veltes bija dāvājis arī sūtnis K. Zariņš un Daugavas Vanagu grāmatnīca, bet sevišķas Ziemsvētku dāvanas iepriecināja mazos „nākamo dienu rekordistus".

*

Londonas basketbola meistarībā pēdējās spēlēs neveicās abām latviešu vienībām. Londoniešiem savainojuma dēļ ilgāku laiku no ierindas izsists pats krietnākais cīnītājs Sproģis, un tā vājināta sastāvā nācies zaudēt līgas līderim U. S. Air Div. 32:69, un „Centymca" pieciniekam 31:35. Grēvesendes latvieši, kas turpmāk startēs kā Daugavas Vanagu vienība, zaudēja U. S. Navy viriem 37:52, un politechnikumam 31:50, bet uzvarējuši spēlē pret „Eastbury" 29:17. Abām vienībām līdz šim grūtības sagādāja arī vingrotavas trūkums, kura nu beidzot iegūta, un tā cerams uzlabosies vienību sniegums.

Anglijas kausa izcīņā pa uzvarai izcīnījuši Volverhamptonas „Vanagi" un Leičesteras „Banga", bet ziemeļos startēs Bredfordas „Trimda" un Mansfildas „Spars".

*

Anglijas latviešu galda tenisa meistars 1949. g. kļuva A. Liepiņš uzvarot V. Graudiņu 21:16, 21:18, 20:22, 24:22. Sieviešu vienspēlē meistartituli izcīnīja V. Ādmine, pieveicot V. Pērkoni 21:12, 21:14. Dubultspēlēs vīriešiem uzvarēja A. Liepiņš-V. Graudiņš, bet sievietēm V. Ādmine-J. Kāpostiņa. Jauktā dubultspēlē: J. Kāpostiņa-R. Veinbergs.

A. Liepiņš ļoti veiksmīgi cīnījās arī centrālās Londonas meistarsacīkstēs. 500 dalībnieku konkurencē, spēlējot pēc „nokauta sistēmas", viņš palika starp pirmiem 3 spēlētājiem, iegūdams tiesības spēlēt galīgā kvalifikācijas turnīrā pret pasaules meistaru Dž. Līču, 4 citiem angļu valsts vienības galda tenisistiem un 3 labākiem franču reprezentantiem. Lielākie dienas laikraksti atzīmējuši A. Liepiņa panākumus, neaizmirstot arī ka viņš ir latvietis.

U. Priedītis

Traunšteina — jaunā meistarvienība volejbolā

Amerikāņu joslas meistarsacīkstes volejbolā risinājās sestdien un svētdien Traunšteinas YMCAs paspārnē. Viesus no Eslingenas, Cufenhauzenas, Kleinkecas un Mīldorfas, kas uz Traunšteinu devās, šogad vēl ziemas neredzējuši, patīkami pārsteidza sniega klātie kalni, meži un lauki un, pār visām lietām, rīkotāju viesmīlība, sirsnība un labi noorganizētās spraigās sacensības. Sešu vienību konkurencē pelnīti uzvarēja mājnieku pirmā izlase, kas patiesībā

JAUNĀ MEISTARVIENĪBA

Priekšā no kreisās: L. Siliņš, P. Neilands un E. Circenis. Stāv: K. Štolcers, P. Karčevskis un A. Krūmiņš Foto M. Henzels

ir vecais Hersbrukas grupējums, gan papildināts ar jauniem spēlētājiem, arī bijušiem hersbrukiešiem.

Kopš 1946. gada, kad notika pirmās amerikāņu joslas volejbola meistarsacīkstes, finālā aizvien ir tikušas Eslingenas un Hersbrukas vienības (šoreiz Traunšteina). 1946. gadā uzvarēja Hersbruka, 1947. g. Eslingena, 1948. g. atkal Hersbruka un šoreiz „vecie hersbrukieši". Visus šos gadus meistarvienības panākumu lidzkaldinātājs bijis Neilands ar Siliņu un arī sestdien un svētdien Neilands Traunšteinas nometnes godu aizstāvēja vissekmīgāk, uz saviem pleciem iznesot galveno cīņas smagumu.

Sacensību norise rādīja, ka volejbolā latviešiem Vācijā vēl ir tris spēcīgas vienības, tomēr, salīdzinot ar agrāko gadu sniegumu, spēļu līmenis diezgan jūtami mazinājies. Viengabalainākų spēli rādīja eslingenieši, bet Traunšteina savukārt prata izmantot un pieskaņot spēli savam „lielgabalam" Neilandam. Izšķirējā sacensībā Traunšteina uzvarēja Eslingenu 15:13 un 15:9.

Otrā vietā ar 4 uzvarām ierindojās Eslingena un 3. v. Viesturs ar 3 uzvarām. Pirmo 3 vietu ieguvēji saņēma diplomus un Traunšteinas latviešu komitejas, vietējās YMCAs/YWCAs un amerikāņu joslas YMCAs balvas. Balvu bija ziedojis arī rosīgais Traunšteinas YMCAs fiziskās audzināšanas daļas vadītājs J. Jenze.

Sacensību rezultāti: Viesturs-Traunšteina 2. 16:14, 15:3. Eslingena-Kleinkeca 15:1; 15:4. Traunšteina 1. - Mīldorfa 15:2; 15:0. Traunšteina 2.-Kleinkeca 15:12; 15:7. Eslingena-Mīldorfa 15:4; 15:4. Traunšteina 1-Viesturs 15:9; 15:13. Eslingena-Traunšteina 2. 15:3; 15:5. Traunšteina 1.-Kleinkeca 15:7, 15:2. Viesturs-Mīldorfa 15:7; 12:15; 15:4. Traunšteina 1.-Traunšteina 2. 15:4; 15:9. Mīldorfa-Kleinkeca 15:7; 15:6. Eslingena-Viesturs 15:6; 15:3. Viesturs-Kleinkeca 15:9; 15:7. Traunšteina 2.-Mīldorfa 15:13; 13:15; 15:10. Traunšteina 1.-Eslingena 15:13; 15:9. Jaunajā meistarvienībā spēlēja A. Krūmiņš, K. Štolcers, E. Circenis, P. Neilands, L. Siliņš, P. Karčevskis, Eslingenas vienībā J. Velkme, T. Galiņš, J. Ulmanis, A. Pavlovičs, B. Briedis, J. Pamiljāns.

Pasaules sporta laukumos

Somu pasaules rekordists Viljo Heino uzvarēja brazīliešu 25. tradicionālajā Vecgada vakara ielu skrējienā Sao Paulo, 7500 m distanci veicot 22:45.5 min. un atstājot 2. v. amerikāni Stoni un 3. v. urugvajieti Moreiro. Skrējienā piedalījās vairāk par 2000 atlētu, to vidū izcili gargabalnieki no ASV, Somijas, Argentīnas, Čīles un Urugvajas. Distanci ielu malās ielenca tūkstošiem skatītāju, ielas bija apgaismotas milzīgiem starmešiem un pārtraukta visa satiksme. Heino rāva mērķa lentu gandrīz reizē ar pirmo zvana sitienu, kas iezvanīja Jauno gadu.

Sulivana pieminas balvu, ko ik gadus piešķir izcilākajam un krietnākajam amerikāņu sportistam-amatierim, šogad saņēmis pasaules meistars daiļslidošanā Ričards Batons.

Vācu peldētāji Kleins un Klinge pašreiz ir lieliskā formā, un gandrīz ik pārsvētdienas viens vai otrs labo kādu Eiropas vai Vācijas rekordu. Nupat Valters Klinge, sasniedzot 1:08,5 min. pārspējis francūža Nakaša Eiropas labāko varējumu 100 m tauriņa stila peldējumā; veicot distanci, Klinge pazaudēja savu laulības gredzenu. — Vācu labākie peldētāji februārī un martā startēs vairākās Portugales pilsētās.

Čechu tenisists Jaroslavs Drobnijs, kas pašreiz uzturas Austrālijā, dementējis baumas, it kā viņš nožēlotu savu bēgšanu no dzimtenes un gribētu atgriezties. Baumu iemesls bijusi kādā čechu laikrakstā publicēta Drobnija neeosoša vēstule, ko izcilais tenisists būtu rakstījis kādam čechu sportistam, izteikdams nožēlu par savu soli. „Tie ir meli un jauns piemērs komūnistu propagandai," paskaidrojis Drobnijs, „es pilnam apzinos savu lēmumu, esmu laimīgs Austrālijā un nekad neatgriezšos." — Pēdējās dienās čechu sports piedzīvojis jaunu zaudējumu: politisku iemeslu dēļ no Prāgas uz Rietumeiropu aizbēdzis čechu meistars 100 un 200 m kraula peldējumos Jaromirs Mariks un otrs izlases peldētājs Frantiseks Medeks.

Eslingenā aug jauni šacha talanti

Ziemsvētku brīvlaikā Eslingenas YMCAs rīkotajā jaunatnes šacha turnīrā piedalījās 14 zēni 12—17 g. v. V. Grīnhagena un viņa palīga Silenieka vadītajās cīņās veiksmīgākais bija Litaunieks, kas uzvarēja visus pretiniekus. 2. v. ar 9 punktiem ierindojās Kuševskis, 3. Spale — 8,5 p., bet tālākajās vietās Mūrnieks, Riekstiņš un Jankavs — 8 p., Vanags un Kanaviņš 7,5 p. Visus pirmo 8 vietu ieguvējus iedalīja jaunatnes A klasē, bet pārējos B klasē. Turnīra beigās jaunos šachistus uzrunāja YMCAs valdes priekšsēdis V. Skulte un pasniedza pirmo 3 vietu ieguvējiem vērtīgas balvas; pārsteiguma balvu saņēma jaunākais dalībnieks Vanags.

Ievērojot lielo jaunatnes interesi par šachu, YMCA paredzējusi drīzi rīkot turnīru B klasei, kurā varēs piedalīties arī jauni dalībnieki. Eslingenas YMCAs klubā Lidotāju skolā pēc šacha turnīra, tūlīn sākās jaunatnes turnīrs galda tenisā ar 18 dalībniekiem. Februārī paredzētas sacensības novusa spēlē.

—ls

Par Eslingenas latviešu YMCAs volejbola nozares vadītāju izceļojušā Liviņa vietā izraudzīts Egons Memmēns. Jaunais nozares vadītājs Eslingenā pārnācis no likvidētās Kaseles nometnes, kur pēdējos 2 gadus vadīja nometnes sporta dzīvi un bija aktīvs volejbolists.

Juris Kļaviņš, Eslingenas latviešu sporta dzīves vadītājs, salaulājies ar Gaidu Skaidrīti Meņģeli. Eslingenas sportistu labākie novēlējumi!

PĀVILA KLĀNA

GREIZIE RATI

DZIMTENES AINAVAS MINIATŪRĀS

tikko iznākušas

Autors 150 lappusēs izvadā lasītāju pa Zemgales mājām un lauku ceļiem, izstaigā gar Daugavas krastiem, iegriežas Rīgas ielās un dārzos un atsauc atmiņā jūru, Latvijas pļavas un mežus, dienu tveici un nakšu dzestrumu, atgriezdamies gan ruđens lietus un ziemas sniegu, gan pavasara ūdeņu un vasaras zaļuma pasaulē — dzimtenē, ko atstājām pirms pieciem gadiem.

Uz visai laba papīra un glīti izdotā grāmata īpaši piemērota svētku dāvanām. CENA DM 4.—.

LCK APGĀDS LATVIJA

PATEICĪBA

Izsakām vislielāko pateicību tiem tautiešiem un organizācijām, kas mūs atcerējušies ar veltēm Ziemsvētkos un Jaungadā.

Latviešu pulciņš Denklingenas slimnīcā.

(28)

15. janvārī iznāks

Agr. Arnolda Asara

Praktiskā lauksaimniecība

Apm. 200 lpp. Cena DM 5.—.

Saturā: Augu barošanās un sastāvs. Augsne. Augsnes mēslošana. Sēklas. Augu kultūras lauksaimniecībā. Mājkustoņu ēdināšana

L. RUMAKA APGĀDS,

Würzburg,

Central DP Camp. (673)

Herbert Bangemann, Ahnsbeck/Celle, meklē

Liviju Ošl,

dzīv. Rīgā, Brīvības ielā 55, pēdējā dzīves vieta Drezdenē. (26)

UZMANIBU, TAUTIETES!

Divi latvieši vēlas sarakstīties ar latvju meitenēm, 30—40 gadu vecām, neizslēdzot atraitnes ar bērniem. Rakstīt Jaunākam un Vecākam uz adresi: Darly Moor Hostel, near Ashbourne, Darbyshire, England. (24)

Meklēju publicista un rakstnieka

KĀRĻA LAPIŅA grāmatas

tiklab romānus, kā arī viņa atmiņu tēlojumus, periodikā publicētos rakstus uc.

Par piesūtītajām grāmatām maksāju augstu atlīdzību. Ofertes šīs avīzes kantorī ar šifru „Kārļa Lapiņa grāmatas". (27)

Fellbachas nometnes kooperātīva

(agr. Fellbachas latviešu kooperātīva) kreditori uzaicināti pieteikt savas prasības līdz 1950. g. 31. janvārim likvidācijas komisijai: A. Celms, Stuttgart-Bad-Cannstatt Normannstr. 6-10. (29)

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS DIENESTS, ĀROLSENĀ, MEKLĒ:

Tilliju Freiduni, apm. 45 g. v., dzim. un dzīv. Rīgā; Bruno Gudzi, dz. 1920. g. 9. 10. Bauskas apr. Islīcas pag., bijis latviešu leģionā, 1944. g. 16. 7. Zilupes tuvumā ievainots, iespējams, ka kritis krievu gūstā; Vilhelmu Kukaini, dz. 1880. g., dzīv. Rīgā, Amālijas ielā 13, pēd. ziņas 1944. g. sept. no Vācijas; Tālivaldi Lindi, dz. 1921. g. 24. 5., pēd. ziņas 1944. g.; Kurtu Arvīdu Lūkinu, dz. 1911. g. 7. 5. Rīgā, bijis vācu armijā, pēd. ziņas 1942. g. no Pozenes; Praskoviju Volkovu, dz. 1922. g. Rēzeknes apr. Baravajas sādžā, pēd. ziņas 1945. g. janvārī no Stolpas, Pomerānijā; Teodoru Ādolfu Veidasu vai Veidi, dz. 1925. g. 18. 4. Razmilā, Lietuvā, dzīv. Rīgā, pēd. ziņas 1945. g. no Berlīnes; Augusti Zoldneri, dz. 1880. g. 12. 2. Remtē, dzīv. Katlakalna Purmaļos; Emmu Zoldneri, dzim. Ozolu, dz. 1884. g. 5. 4. Raunā, pēd. ziņas 1945. g. 11. 4. no Šprembergas/Niderlauzicas Sedanas nometnes; Oļģertu Zvaigzni, dz. 1933. g. 10. 2. Balvos, dzīv. Sīdgundā, pēd. ziņas 1944. g. septembrī no Vācijas. 105 (30)

„LATVIJAS" abonements,

pasūtinot laikrakstu pa atsev eksemplāriem (līdz 3 eks. ieskaitot), maksā DM 3.— mēn + DM 0.50 par piesūtīšanu. pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. DM 3.— mēnesi par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēn. + DM 1.30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0.90 par vienslejīgas nonpareille iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (14a) Esslingen/N., Breite Str. 6.

Dalītas domas par Formozu

Skandāls ap slepenajām Ečesona instrukcijām Mekartūram

Tokija (C). — Ģenerālis Mekartūrs paziņojis, ka ievadījis izmeklēšanu, lai noskaidrotu, kādā ceļā UP korespondenta Hobrechta rokās nonācis ASV ārlietu ministrijas dokuments, kurā Dīns Ečesons paredz Formozas salas pamešanu komūnistiem bez cīņas.

Ar šo paziņojumu atklātībai kļuvis zināms fakts, ko ASV ārlietu ministrija visu laiku centusies maskēt. Amerikāņu kara ministrija un tās augstākie vadītāji, kā arī republikāņu kongresa locekļi katēgoriski prasa Formozas aizstāvēšanu. Ģen. Mekartūrs savā Jaungada vēstījumā teica, ka „vajag apbruņot japāņus cīņai pret komūnismu, ko citādi viņš nevarot apzīmēt kā par starptautisku bandītismu". Bet japāņu apbruņošanai ļoti noteikti pretojas filipīņi un austrālieši.

Ar pašreizējo skandālu ko izraisījis UP ziņojums par Dīna Ečesona slepenajām instrukcijām Mekartūram, stāvoklis nav kļuvis skaidrāks. Var droši sagaidīt, ka tas paātrinās amerikāņu izķšķiršanos. Newsweek ziņo, ka senāta ārlietu komisijas priekšsēdis Konnelijs un republikāņu senātors Nolēns pašreiz mēģina pārliecināt prezidentu Trūmenu slēgt līgumu ar formoziešiem par šīs salas iznomāšanu ASV flotei uz 99 gadiem. Tā, šķiet, būtu izeja no pašreizējā strupceļa.

Nacionālā Ķīna ...

(Turpinājums no 1. lpp.).

mena un Ečesona lēmumu nosaukuši par „administrācijas vienpusīgu rīcību". Demokrati turpretim prezidenta politiku pilnam akceptē. Senāta ārlietu komisijas priekšsēdis senātors Toms Konnelijs deklarējis, ka viņš katrā laikā parakstās zem prezidenta deklarācijas, jo katrs citāds kurss varētu sagādāt Savienotajām valstīm vienīgi zaudējumus un briesmas".

Lai gan Vašingtonā neviens nešaubās, ka prezidenta Trūmena viedoklis beigu beigās tomēr uzvarēs, politiskās aprindas sagaida ilgas un karstas debates kongresā. Kā senāta, tā tautas pārstāvju nama locekļiem sevišķi nepatīk, ka Ečesons pirms deklarācijas nolasīšanas preses konferencē nav apspriedies ar abu namu ārlietu komisijām. Uz to norādījis arī agrākais senāta ārlietu komisijas priekšsēdis Vandenbergs, kas citādi ļoti bieži iestājies kā par Trūmena ārlietu, tā iekšpolitiku. Labi informētas aprindas Vašingtonā izsakās, ka lēmums nepalīdzēt Formozai pieņemts tikai ceturtdien valsts drošības padomes slepenā sēdē. Pret to asi protestējuši militāristi, sevišķi ģenerālštāba priekšnieks ģenerālis Bredlijs. Trūmens beigās tomēr paklausījis Ečesonam un katēgoriski atteicies vēl tālāk militāri atbalstīt maršalu Čangkaišeku. Zinātāji tāpēc šo lēmumu nosauc par Dīna Ečesona politikas pilnīgu uzvaru.

Neue Zürcher Zeitung raksta, ka šī uzvara tomēr iegūta par dārgu maksu. Var viegli gadīties ka tā pārvēršas arī par Pirra uzvaru un rada briesmas visai līdzšinējai Savienoto valstu ārpolitikai. Katrā ziņā, Trūmena nostāja Ķīnas problēmas priekšā republikāņi izmantos vēlēšanu aģitācijai. Nevajag aizmirst, ka rudenī Savienotajās valstīs izraudzīs jaunu tautas pārstāvju namu un pārvēlēs arī vienu trešdaļu senātoru. Ja līdz šim abas lielās amerikāņu politiskās partijas — republikāņi un demokrati bija vienprātīgi ārpolitiskajos jautājumos, tagadējais prezidenta lēmums šo vienprātību var viegli izjaukt. Ar Formozas pamešanu savam liktenim sevišķi neapmierinātas arī amerikāņu militārās aprindas. No ģenerālštāba pārstāvjiem AP saņēmusi informāciju, ka tagad jāuzskata par sabrukušu visu ASV aizsardzības līniju Klusajā okeānā, kas sākās Japānā un pāri Formozas salai stiepās līdz Filipīnām. Prezidenta deklarācija, ziņo BBC no Tokio, radījusi īstu pāniku arī ģenerāļa Mekartūra štābā.

Pilnīgi saprotams, ka prezidenta paziņojums par Formozas neatbalstīšanu deva Londonai lielu atvieglojumu. Citādi būtu tiešām paradoksāls stāvoklis, ka Lielbritānija stāvētu Maotsetunga pusē, bet ASV Čangkaišeka. Bet tas vēl visas smagās problēmas ne tuvu neatrisina. Nedrīkst aizmirst, ka Tālo austrumu kominforms Pekingā pag. gada beigās nolēma visiem līdzekļiem pūlēties, lai komūnisms nostiprinātos arī pārējās Āzijas valstīs. Jau tagad sarkanās briesmas apdraud Indoķīnu, komūnistu terroristi apgrūtina normālu stāvokli Malajā un Burmā. Turienes valdības tikai ar grūtībām spēj uzturēt savās zemēs kārtību. Tāpēc britu valdības deklarācija, ka tā gan atzīst Maotsetungu, bet neatzīst viņa metodes, ir vairāk morāliskas nekā praktiskas dabas. Rietumu lielvalstīm vajadzēs pielikt lielas pūles, lai apturētu komūnisma izplatīšanos visā Āzijas kontinentā. Tālredzīgākie pat šaubās, vai tas būs maz iespējams.

Trāģiskajiem notikumiem Ķīnā ir vēl kāda morāliska puante: maršals Čangkaišeks visu laiku bija rietumu sabiedrotais. Gadiem ilgi viņš pretojās kā jāpāņiem, tā pašu ķīniešu komūnistiem. Tagad viņš pamests savam liktenim, kaut arī Vatikāna raidītājs vēl pirms dažām dienām lūdza kristīgās nācijas neatzīt Ķīnas komūnistu valdību.

BBC pirmdienas rītā ziņoja, ka Ķīnas tautas republika piesūtījusi Apvienoto nāciju ģenerālsekretāram Trigvem Lī izslēgt no Drošības padomes maršala Čangkaišeka pārstāvi. Informētas aprindas Ņujorkā izsakās, ka jau tuvāko divu mēnešu laikā Drošības padomē kā piektā lielvalsts ar veto tiesībām būs pārstāvēta komūnistiskā Ķīnā.

Kolombo spriež...

(Turp. no 1. lpp.)

savā atklāšanas runā iztirzāja Dienvidaustrumāzijai draudošās briesmas no komūnisma un vispārējos grūtos Āzijas saimnieciskos apstākļus. Viņš uzsvēra, ka maz cerību uzlabot vispārējo grūto stāvokli un veselības līmeni, iekām nebūs nodrošināta pietiekama apgāde ar uzturvielām.

Nerū savā runā norādīja ka Āzijas problēma kļuvusi par pasaules problēmu. Tālāk viņš pievērsās komūnisma draudam un vispār Ķīnas problēmai. Ķīnas komūnisti tomēr esot ievērojuši vismaz daļēji ķīniešu tautas prasības pēc sociālas taisnības.

Ārlietu ministrs Bevins noraidīja baumas par Pacifika paktu, pēc Atlantika pakta parauga. Āzijas apstākļi prasot citādus dziedinātājus līdzekļus. Tā atrodoties patlaban līdzīgas krizes priekšvakarā, kāda bijusi Eiropā 1946./47. Āziju apdraudot saimniecisks posts un komūnisma briesmas.

Labi informētas aprindas zina vēstīt par sekojošu konferences darba kārtību: 1. Vispārējais starptautiskais stāvoklis, ieskaitot aktuālos saimnieciskos jautājumus. 2. Ķīnas problēma. 3. Japānas miera līgums. 4. Dienvidaustrumāzijas problēma.

Informētas aprindas izsakās arī, ka konference ievadīta ļoti lietišķi un pretēji pārējām starptautiskām sanāksmēm, tā bez kavēšanās sākusi svarīgāko problēmu iztirzāšanu. Reizē ar šo britu impērijas valstu politisko konferenci sākusies arī šo valstu saimnieciskā sanāksme, kur galvenokārt pārrunās finanču jautājumus un dolara situāciju britu dominijās.

Sadegusi 38 nervu slimnieki

Ņujorka (D). — BBC pārstāvis ziņo no Ņujorkas, ka pag. sestdien Devenportas nervu slimnīcā Aiovas štatā izcēlies ugunsgrēks, kurā galu dabūjuši 38 slimnieki. Trīsstāvu augstā nervu klīnika nodegusi līdz pamatiem. Pacientus nebija iespējams izglābt tāpēc, ka logiem priekšā bija iebūvētas restes. Ugunsgrēks izcēlies sestdienas rītā. Kāda palīgmāsa policijai paskaidroja, ka rīta agrumā viņa dzirdējusi slimnieku kliedzienus. Attaisot savas istabas durvis, troksnis atkal norimis, un viņa likusies mierīgi gulēt. Pēc kāda laika no jauna atskanējuši kliedzieni un palīgmāsa sadzirdējusi saucienus „uguns".

Vai atkal slepenas sarunas starp Maskavu un Vašingtonu?

Bonna (v). — Vācu informētas aprindas no Bonnas ziņo, ka jau kopš vairākiem mēnešiem notiekot slepenas amerikāņu un padomju sarunas par vienotas Vācijas nodibināšanu, par četru valstu kontroles atjaunošanu un aukstā kara izbeigšanu centrālajā Eiropā.

Kāds sabiedroto diplomāts, kas parasti labi informēts politisko problēmu attīstībā paskaidrojis preses pārstāvjiem, ka padomju-amerikāņu sarunas Vācijas jautājumā sākušās jau kopš 4 mēnešiem Vašingtonā. Tās turpinātu tiklab Berlīnē kā Maskavā. Bet tas nebūt nenozīmējot nekā vairāk kā vienīgi saskarsmes uzņemšanu, nolūkā noskaidrot varbūtības un iespējas nopietnai Vācijas problēmas atrisināšanai nākotnē.

Ko angļi grib panākt, atzīdami komūnistisko Ķīnu?

Lielbritānija uzņemas vedējas lomu pasaules lielajā politikā

Londona (B). — **Lielbritānijas paziņojums, ka tā atzīst komūnistisko Ķīnu de jure, radījis pasaulē dalītas jūtas. No vienas puses, šis reālisma diktētais solis nevienu nav pārsteidzis, jo uz to jau gatavojās mēnešiem ilgi, no otras puses, plašas aprindas neslēpj savu sašutumu un izbrīnu par britu diplomātu lēmumu. Tajā pašā laikā Savienotajās valstīs joprojām valda liela neskaidrība par turpmāko amerikāņu politiku Tālajos austrumos. Šis stāvoklis pasaules lielo spēku spēlē citādi nav apzīmējams kā neparedzēts sajukums, kas gan ar laiku izlīdzināsies un noskaidrosies, bet kura ietekme turpmākajā pasaules politikas veidošanā liks sevi manīt, varbūt visu šo gadu. Pēc visām pazīmēm spriežot, Lielbritānija uzņēmusies vadību lielajā pasaules politikā un ar savu iniciātīvu mēģinās piespiest Savienotās valstis arī izšķirties par vienveidīgu un mērķtiecīgu politiku.**

Pretēji amerikāņu politikai Eiropā, kur pagājušais gads ar Maršala plāna sekmīgu reālizēšanu un Atlantika pakta nodibināšanu bija apliecinājums veiksmīgai Ečesona politikai, Tālajos austrumos Vašingtonas ārlietu ministrija piedzīvoja vienu neveiksmi pēc otras. Paši amerikāņi vairākkārt uzsvēruši, ka viņiem Āzijā nav bijis vienveidīgas politikas, ko atbalstītu tiklab demokratu, kā republikāņu partija. No otras puses, taisni Tālajos austrumos — Ķīnā un pat Klusā okeāna telpā 1949. gadā risinājušies visdināmiskākie notikumi, ko nav iespējams ignorēt. Taisni šī iemesla dēļ, ka komūnistu aktivitāte Āzijā prasa tūlītēju rīcību un nevis vilcināšanos un strīdīšanos, Lielbritānija, šķiet, uzņēmusies savu pašreiz visai nepopulāro iniciātora lomu, atzīdama Maotsetunga valdību.

Nav šaubu, ka Lielbritānijas tiešās intereses Ķīnā, tur ieguldītie angļu kapitāli apmēram 300 miljonu mārciņu vērtībā, un kroņa kolonijas Hongkongas turpmākais liktenis bijis galvenais iemesls, kas licis viņa majestātes valdībai izšķirties par de jure došanu Staļina pirmajam vasalim Maotsetungam. Bez šīm materiālajām interesēm šādu rīcību diktē arī veselā prāta apsvērums, ka, komūnistus Ķīnā ignorējot, kļūmīgais stāvoklis labāks nepaliks.

Ķīnai nepieciešami angļu rūpniecības ražojumi, ko varētu dot arī ASV, bet kas, šķiet, arī turpmāk paliks savā naidīgajā nostājā. Bez tam angļi kontrolē Indijas un Burmas rīsu, bez kā ķīnieši nevar dzīvot, jo tiem pašu ražas nepietiek.

Tāpēc šķiet, ka Bevina apsvērums nav tiras savtības diktēts un bez tiešajām angļu interesēm mēģinās normālizētā sadarbībā ar Maotsetunga ierēdņiem ievirzīt ķīniešu komūnismu mierīgākos ūdeņos, jā, varbūt pat tādā gultnē kā Jugoslavijas Tito. Šis pēdējais piemērs anglosakšiem liekas gaišas cerības stars pie citādi tumšajām Āzijas debesīm.

Bez šiem prātojumiem un spekulācijām arī fakti runā par labu angļu iniciātīvai. Jaungada pirmā nedēļa Vašingtonā nav citādi apzīmējama, kā par pilnīga apjukuma dienām amerikāņu ārlietu un kara ministrijā. Lai gan Dīns Ečesons jau decembra sākumā oficiāli bija paziņojis, ka līdz 1. janvārim iesniegs Londonā amerikāņu projektus par turpmāko Ķīnas politiku, miera līguma projektu ar Japānu un tādu pašu darbības plānu par attiecību normālizēšanu ar Rietumvāciju, ne Trūmenim, ne viņa ārlietu ministram nav izdevies tikt galā ar nesaskaņojamiem viedokļiem Kapitolā un Pentagonā. Pagājušo nedēļu ASV ārlietu ministrija strupi paziņoja uz Londonu un Otavu, ka solītie miera līguma projekti nav izstrādāti un amerikāņu Ķīnā politikas saskaņošana nav panākta paredzētajā laikā. Bez tam netika minēts pat termiņš, kad šis smagais uzdevums beidzot varētu būt veikts.

Angļi pa šo laiku jau bija visu sagatavojuši Kolombo konferencei un tā pirmdien, kā paredzēts, sākās Ceilonā. Ar vai bez amerikāņiem, nedz Lielbritānijas, nedz Britu impērijas intereses ilgāku kavēšanos necieta.

Līdzīgs stāvoklis ir arī Vācijas jautājumā. Pēc informētu avotu ziņām, te gan nav sagaidāma drīza miera līguma parakstīšana, bet arī šeit Bevins uzņēmies iniciātīvu. Viņš ieteicis arī franču iesniegt Bonnā deklarātīvu notu, ka Anglija, Francija un ASV vairs neatrodas kara stāvoklī ar Vāciju. Tā varētu ievērojami atvieglot sadarbību ar Rietumvāciju, nepamazinot ASV, Anglijas un Francijas augsto komisāru nozīmi Rietumvācijā, un veikli apejot arī karaspēka atvilkšanu, ko vajadzētu darīt, ja parakstītu „īstu" miera līgumu.

Kā redzams, Anglija mēģina būt par ledlauzi tajos lielajos politikas ūdeņos, kur Vašingtonas īpatnējie apstākļi spieduši gan kādreizējo ārlietu ministru Maršalu, gan tagadējo Dīnu Ečesonu būt bezdarbīgiem. Līdz šim visur jau kopš 1945. gada amerikāņu dināmisms diktējis pasaules sejas veidošanu, cik to jau iepriekš nebija paveicis Kremlis. Tagad angļu simtgadīgā diplomātija mēģinās rādīt, ko viņa spēj, tā piespiežot arī amerikāņus jo drīzāk vienoties par tikpat noteiktu un konsekventu rīcību Āzijā, cik tā bijusi pagājušajos 5 gados Eiropā.

Austrālijā streiko ostas strādnieki

Sidneja (E). — Pagājušo ceturtdien negaidot darbus pārtrauca 5000 Sidnejas ostas strādnieku. Viņi protestē pret to, ka kuģu rēderejas iesaistījušas darbos tādus strādniekus, kas nesastāv arodbiedrībās. Sidnejā pašreiz neizkrauti stāv 50 kuģi. Lielākā daļa ostas strādnieku ir komūnistu partijas biedri. BBC ziņo, ka streiks izplēties arī citās Austrālijas ostās. Melburnā strādnieki paziņojuši, ka neizkraus kādu holandiešu tvaikoni, iekām streiks nebūs beidzies Sidnejā.

Laika untumi Savienotajās valstīs un Eiropā

Štutgarte (E). — Šī ziema pēc meteorologu sprieduma ir visuntumainākā, kāda jebkad piedzīvota. Kamēr ap gadu miju Londonā valdīja īsti pavasarīgs laiks un Dienvidanglijā cilvēki pat peldējās jūrā, Savienotajās valstīs rietumos ir īsta ziema. Austrumštatos turpretim temperatūra sasniedz 18 gr. C. Vidējos austrumos plaši apgabali pārplūdināti. Ziemeļrietumos plosās sniega vētras, bet uz ziemeļiem no St. Luisas vētra sagrāvusi 50 namu. Misūri, Ohaio un Tebesas upe izkāpusi no krastiem un pārplūdinājusi plašus apgabalus. Sniega vētras, kas tur plosās, katastrofu draud vēl vairāk palielināt. Simtiem ģimeņu palikušas bez pajumtes, un ļoti daudzi cilvēki taisās atstāt savas līdzšinējās dzīves vietas, lai izbēgtu plūdu katastrofai. Aukstums vilnis no rietumiem pamazām virzās uz austrumiem, tādā kārtā sagādājot jaunas briesmas. Jau tagad ļoti daudzi ceļi tā noledojuši, ka vienā pašā dienā autokatastrofās galu dabūjuši 19 cilvēki.

Liels aukstums pastāv arī Eiropā. Viduszviedrijā pagājušā nedēļā temperatūra noslīdēja uz —51 gr. C. kamēr Maskavā taiā pašā laikā bija tikai —35 gr. C. Sniega vētras plosās visā Ziemeļeiropā un Āzijā. Putenu dēļ pa daļai paralizēta satiksme Dānijā un Japānā. Dienvidvācijā turpretim valda īsti pavasarīgs laiks. Par lielu karstumu ziņo no Sidnejas.

Nozagts padomju dzelzs priekškars

Ņujorka (C). — Glēnkovā pie Ņujorkas, kur atrodas daudzas bagātnieku savrupmājas, padomju misijas vasarnīcai, kurā uzturējās savā laikā arī Molotovs, nozagta 125 m gara un 8 pēdas augstā dzelzs sēta. Amerikāņu sabiedrība par šo gadījumu smejas, jo laikraksti milzīgiem virsrakstiem ziņoja, ka padomju sūtniecībai nozagts „dzelzs priekškars". Zagļi savu darbu veikuši tik veikli, ka nav palikušas ne mazākās pēdas. Policija arī nevar lāgā saprast zādzības iemeslu, jo padomju „dzelzs priekškars" ap namu, ko padomju sovtorgs 1946. g. par vienu miljonu dolaru nopirka no miljonāra Džordža Prata, ir bez sevišķas vērtības. Čuguna treliņi neesot vairāk vērts kā dažus simtus dolaru. New York Herald Tribune korespondents, kas šiki izpētījis notikuma vietu, pārliecināts, ka zādzībai politiski iemesli un to veikuši jokdari, lai simboliski demonstrētu padomju misijai, ka amerikāņi spējīgi pievelkt „dzelzs priekškaru".

DAŽOS VARDOS

Ziemas manevri, kuros piedalās britu, beļģu un norvēģu okupācijas karaspēks Vācijā, sākās svētdien Lineburgas tīrelī. Tajos piedalās arī aviācija, to vidū turbo iznīcinātāji Vampire. Manevrus komandē norvēģu okupācijas karaspēka virspavēlnieks ģenerālis Arne Dāls.

Ar mandeļu iekaisumu saslimis Zviedrijas karalis Gustavs V, kas līdz šim sirga ar bronchītu. 91 gadus vecā valdnieka stāvoklis pēc ārstu informācijas ir labs.

Lai satiktos ar karali Leopoldu, uz Nicu izbraukuši beļģu katoļu tautas partijas pārstāvji. Beļģijas senāts, kurā vairākums katoļiem, nolēmis sarīkot tautas nobalsošanu par karaļa atgriešanos troni, Pret tautas plebiscītu protestē sociālisti.

Piecgades plāns apdraudēts Ungārijā strādnieku nedisciplinētības dēļ, ziņo Budapeštas raidītājs. Valdība nolēmusi uz priekšu aizliegt strādniekiem mainīt darba vietas. Visā valstī ierīkos īpašas skolas, kurās apmācīs stachanoviešus.

Pusotra miljona bezdarbnieku pašreiz ir Rietumvācijā. Viena trešdaļa nestrādātāju ir bēgļi. Paredz, ka bezdarbnieku skaits vēl vairāk pavairosies, kad Rietumvācijā ieradīsies no Polijas izraidītie vācieši.

150 DM soda naudas jāmaksā katram Grēvenē, kas dancos sambu. Pilsētas tēvi šo moderno deju gan nav redzējuši, bet vienīgi dzirdējuši, ka tā esot netikumīga.

Protestējot pret benzīna cenas paaugstināšanu, pirmdien „zvaigznes braucienā" no Frankfurtes uz Ofenbachu devās 600 vieglo un smago automobiļu. 11. janvārī ap 4000 smago automobiļu dosies protesta braucienā uz Bonnu.

6 milj. cilvēku slimo ar tuberkulozi Austrumvācijā. 1947. gadā slimo skaits bija tikai nepilni divi miljoni.

Trešo pasaules karu pareģo vācu mācītājs Nīmellers. Pašreizējā politiskā situācija liecina par neizbēgamu sadursmi arī tajā gadījumā, ja amerikāņi un krievi atvilktu no Vācijas savu okupācijas karaspēku.

Ar kāju uzminis Staļina galvai kāds čechu strādnieks Prāgā, palīdzot uzstādīt pie partijas nama lielu plakātu ar tēva un skolotāja ģīmetni. Strādnieks gan taisnojies, ka kāja tam krītot nejauši paslīdējusi, bet policija nav ticējusi un nelaimīgo „par draudzīgas valsts galvas apvainošanu" nekavējoties apcietinājusi.

Mākslīgus cilvēka skeletus sākusi ražot kāda angļu firma. Istie skeleti Anglijā līdz šim ievesti galvenokārt no Padomju savienības, ziņo Daily Mirror.

Sūtņus budistu mūku pavadībā uz Angliju, ASV un nacionālo Ķīnu nosūtījis noslēgtās kalnu zemes Tibetas absolūtais monarchs Dalailama. Uz šo vēsturē nepieredzēto soli to pamudinājušas balles no sarkanās Ķīnas invāzijas draudiem.

Tūkstošiem DP Anglijā pametuši darbu ogļraktuvēs un pārgājuši uz citām nozarēm, ziņo Daily Graphic.

175 kaujas spējīgas divīzijas ir pašlaik Padomju savienības rīcībā, izteicies bij. franču ministru prezidents Pols Reno. PSRS katru gadu ražojot 15—20.000 lidmašīnu un 30.000 tanku.

Jauna atombumbu eksplozija Pad. savienībā?

Londona (v). — Angļu žurnāla Intelligence Digest izdevējs Kenets de Kursijs apgalvo, ka Sibirijā sestdien notikusi atombumbu eksplozija, ko viņš jau ceturtdien esot varējis pateikt uz priekšu. Eksplozija noteikta ar „kādu jaunu pētīšanas paņēmienu", kas acīmredzot esot krieviem sveša.

Grotevola sieva nezina, ka viņas vīrs šķīries

Berlīne (D). — Austrumvācijas politiķi bija ļoti pārsteigti, kad oficiālajās pieņemšanās kopā ar ministru prezidentu Oto Grotevolu ieradās kāda nepazīstama dāma. Izrādījās, ka tā ir viņa otrā sieva, agrākā privātsekretāre Hansija Šūmane, kas pašreiz ir ap 40 gadu veca. Informētas aprindas jau sen zināja, ka Grotevols dzīvo šķirti no savas pirmās sievas. Viņa laulību šķīra pagājušā gada oktobra sākumā un pēc dažām dienām Grotevols atkal apprecējās. Bet tas notika tik klusu, ka to nezināja pat viņa tuvākie līdzstrādnieki. Grotevola pirmā sieva Marta, kas pašreiz uzturas pie saviem tuviniekiem Ķelnē, bija ļoti pārsteigta, kad tai paziņoja, ka viņas vīrs šķīries un par jaunu apprecējies.

Tiem, kas pazīst padomju apstākļus, tas nevar būt nekāds pārsteigums. Tur pietiek, ja sievai ar rakstu paziņo, ka vīrs ar viņu negrib dzīvot, un ar to viss nokārtots.